

Ministerul Educației

ISTORIE

Daniel Mălăelea

Paula-Coca Horga

Anita-Sabina Niculescu

Marian-Cosmin Neculae

Isabela-Maria Radu-Marinciu

Clasa a VII-a

akademos
Art

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3393/28.02.2017.

numărul 119 număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Daniel Mălăelea

Anita-Sabina Niculescu

Paula-Coca Horga

Marian-Cosmin Neculae

Isabela-Maria Radu-Marinciu

ISTORIE

CLASA A VII-A

Manualul școlar a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 6169/22.08.2024.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2024-2025.

Inspectoratul Școlar .....

Școala / Colegiul / Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				Format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: *nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.*

Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Copyright © 2024 Akademos Art

Această lucrare, în format tipărit și electronic, este protejată de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, fotocopiare etc.), fără acordul expres al editurii Akademos Art.

Editura Akademos Art

Str. Duzilor, Nr. 1D, localitatea Dumitrana, județul Ilfov

Tel: 0766366500

e-mail: akademos_art@yahoo.com

Site: <http://www.akademos.ro>

Autori:

- Daniel Mălăelea:** profesor gradul didactic I la Colegiul Tehnic Media din București, inspector școlar general adjunct la Inspectoratul Școlar al Municipiului București, autor a șapte auxiliare școlare de istorie pentru pregătirea elevilor care susțin examenul de bacalaureat și a candidaților care susțin concursul de admitere la Academia de Poliție;
- Anita-Sabina Niculescu:** profesor gradul didactic I, doctor în istorie, Colegiul German „Goethe”, București, sectorul 1, coautor al unor manuale de istorie în vigoare (clasa a IV-a și clasa a VI-a, editura Akademos Art), a urmat cursuri de formare profesională în mai multe țări europene (Belgia, Spania, Ungaria, Slovacia, Germania, Austria, Italia, Portugalia, Marea Britanie, Polonia, Lituania, Letonia, Estonia, Grecia etc.) cu privire la educația nonformală, problematica Holocaustului, combaterea extremismului de dreapta, promovarea toleranței și incluziunii, voluntariat, utilizarea resurselor digitale și alte teme de actualitate în educație;
- Paula-Coca Horga:** profesor gradul didactic I la Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, București, sectorul 1, coautor al unor manuale școlare în vigoare (manual de Istorie, clasa a IV-a și manual de Istorie, clasa a VI-a la editura Akademos Art);
- Isabela-Maria Radu-Marinciu:** profesor gradul didactic I la Școala Gimnazială „Sfântul Andrei”, București, sectorul 6, autor al operei „Istoria povestită a Școlii Sfântul Andrei”, membru în Corpul Național de Experți în Management Educațional;
- Marian-Cosmin Neculae:** profesor gradul didactic I, la Liceul Teoretic „Nicolae Iorga”, București, sectorul 1.

Referenți:

- Conf. Univ. Dr. Cristina Gudin,** Facultatea de Istorie, Universitatea București;
- Mirela Alexandrescu - Tache,** profesor gradul didactic I, Colegiul Național Matei Basarab, București.

Coperta: Gheorghe Popescu

Tehnoredactare: Stelian Bigan

Varianta digitală: Ionel Ciobanu

ISBN 978-606-000-114-0

Deșteaptă-te, române!

Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soartă,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

Competențele generale și competențele specifice	5
Ghid de utilizare a manualului	6
Recapitulare clasa a VI-a	8
Capitolul I. LUMEA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA	9
Marile alianțe politico-militare în lume	10
Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă	14
<i>Studiu de caz:</i> Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui	18
<i>Studiu de caz:</i> Viața în tranșee și <i>frontul de acasă</i>	20
Proiectul	21
<i>Studiu de caz:</i> România și Primul Război Mondial	22
Tratatele de pace. Noua hartă a Europei	24
RECAPITULARE	28
(AUTO)EVALUARE	30
Capitolul II. PERIOADA INTERBELICĂ: O LUME ÎN SCHIMBARE	31
Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura	32
<i>Studiu de caz:</i> Femeia în viața publică	36
Investigația	37
<i>Studiu de caz:</i> Cinematograful – artă și industrie	38
<i>Studiu de caz:</i> Crize economice	39
Cetățean și stat în democrație și în totalitarism	40
<i>Studiu de caz:</i> Un model democratic – S.U.A.	43
<i>Studiu de caz:</i> Comunismul. Nazismul	44
RECAPITULARE	46
(AUTO)EVALUARE	48
Capitolul III. LUMEA ÎN RĂZBOI	49
Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare	50
Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945), România și Al Doilea Război Mondial, Conferința de pace	54
<i>Studiu de caz:</i> Noile mijloace de distrugere în masă	59
<i>Studiu de caz:</i> Viața pe front și în <i>frontul de acasă</i>	60
Dezbaterea	61
<i>Studiu de caz:</i> Holocaustul	62
RECAPITULARE	64
(AUTO)EVALUARE	66
Capitolul IV. LUMEA POSTBELICĂ	67
Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate	68
Jocul de rol	71
<i>Studiu de caz:</i> <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i>	72
<i>Studiu de caz:</i> Protestul tinerei generații	73
Democrație versus comunism – modelele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945-1991) ...	74
Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare	78
Lumea contemporană: o lume multipolară – globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională	82
<i>Studiu de caz:</i> Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. Consecințe	86
<i>Studiu de caz:</i> Terorismul	87
<i>Studiu de caz:</i> Migrații în lumea contemporană	88
RECAPITULARE	89
(AUTO)EVALUARE	91
RECAPITULARE FINALĂ	92
(AUTO)EVALUARE FINALĂ	94
PORTOFOLIUL MEU	95
PROIECT PENTRU PROTEJAREA VALORILOR DIN COMUNITATE	96

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu

- 1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice
- 1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

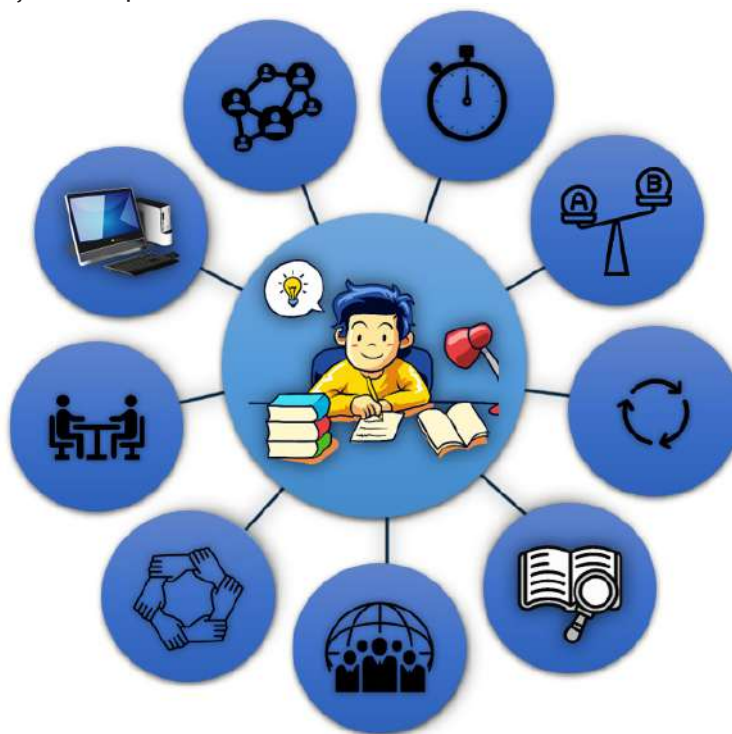
- 2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice
- 2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

- 3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice
- 3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

- 4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia
- 4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența
- 4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente

GHID DE UTILIZARE A MANUALULUI

Manualul cuprinde:

- varianta tipărită
- varianta digitală

Structura manualului tipărit:

Simboluri folosite la varianta digitală: „Privește” „Vizionează” „Exersează” „Ascultă”

Imagine reprezentativă cu privire la conținutul lecției

Citat: cuvinte inspirate, aparținând unor personalități, care invită la reflecție asupra conținutului lecției

Repere cronologice: datele istorice semnificative din conținutul prezentat în lecție, pentru o mai facilă încadrare în timp a evenimentelor respective

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. EVOLUȚIA ALIANȚELOR. FRONTURILE DE LUPȚĂ

„O crimă imensă e îndeobște războiul (...)”
(Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*)

Începutul războiului. Competiția pentru împărțirea lumii în sfere de influență, cucerirea de noi piețe de desfacere și obținerea de noi colonii, precum și formarea celor două mari alianțe politico-militare au tensionat relațiile dintre marile puteri europene, pregătind terenul pentru declanșarea unui război între acestea. Pretextul declanșării Primului Război Mondial l-a reprezentat atentatul de la Sarajevo, din 15/28 iunie 1914, în urma căruia moștenitorul tronului Austro-Ungariei, arhiducele Franz Ferdinand și soția sa au fost asasați de către membrii unei organizații naționaliste sârbe. Austro-Ungaria a înaintat un ultimatum Serbiei, care, în cea mai mare parte, a fost de acord să-l accepte, dar pe 15/28 iulie 1914, Austro-Ungaria, încurajată de Germania, a declarat război Serbiei.

Evoluția alianțelor. Războiul s-a extins rapid, devenind european prin intrarea în acțiune a statelor membre ale celor două alianțe. De partea Serbiei, au intrat în război Rusia, care se considera „protectoarea” popoarelor slave din Balcani, apoi Franța și Marea Britanie. De partea Austro-Ungariei, a intrat în război Germania, iar Italia și România și-au proclamat neutralitatea. Războiul a devenit mondial prin folosirea de către metropole a resurselor umane, materiale și financiare ale coloniilor și prin intrarea Japoniei de partea Antantei, în august 1914, pentru a-și extinde sfera de influență în China și Pacific. De partea Austro-Ungariei și Germaniei au mai intrat în război Imperiul Otoman, în noiembrie 1914 și Bulgaria, în octombrie 1915. De partea Antantei au intrat Italia, în 1915, România și Portugalia, în 1916, Grecia și S.U.A., în 1917. Și-au păstrat **neutralitatea** până la sfârșitul războiului Danemarca, Suedia, Norvegia, Elveția, Olanda și Spania.

Fronturile de luptă. Războiul s-a desfășurat pe două fronturi principale și pe mai multe fronturi secundare. Cele două fronturi principale au fost: frontul de vest, pe teritoriul Franței și al Belgiei, unde au luptat armatele franceze și engleze împotriva celor germane și frontul de est, pe teritoriul Prusiei, Galției și Rusiei, unde armata rusă a luptat împotriva armatelor germane și austro-ungare. Fronturi secundare au fost în Europa (în Italia, în Serbia, în România), în Africa, în Asia și în Oceanul Pacific.

Anul 1914. Planul strategic german urmărea ca, printr-o ofensivă generală și rapidă, Franța să fie scoasă din luptă, înainte ca Rusia să-și mobilizeze

armata. Planul strategic francez prevedea apărarea împotriva unui atac german dinspre Rin și apoi declanșarea unei ofensive generale. Pe frontul de vest, germanii au atacat Franța prin Belgia, încălcând neutralitatea acesteia. Ofensiva germană a fost oprită la Marna, în septembrie 1914, de către trupele anglo-franceze. Pe frontul de est, rușii au atacat în Prusia Orientală, dar au fost înfrânți în august și septembrie 1914, la Tannenberg și Lacurile Mazurieni. Pe frontul din Balcani, armata sârbă a rezistat în fața trupelor austro-ungare, dar, în noiembrie 1914, de partea Triplei Alianțe a intrat în război și Imperiul Otoman. La sfârșitul anului 1914, situația s-a stabilizat pe toate fronturile, războiul de mișcare fiind înlocuit cu unul de poziții, lupte în tranșee, în poziții defensive statice.

Anul 1915. Pe frontul de vest, războiul a devenit unul de uzură. Statele implicate în război au folosit toate resursele economice pentru aprovizionarea armatelor cu mijloacele de luptă necesare. În acest scop, industria a fost orientată către producția materialelor necesare pentru război. A fost un **război total**, de o duritate nemaiîntâlnită. Războiul a mobilizat întreaga populație din spatele frontului, fiind folosite femeile și copiii, care au lucrat în industrie, transporturi, agricultură, servicii sanitare. Pe frontul de est, germanii au provocat mari pierderi rușilor, fără însă ca armata rusă să fie zdrobită. În aprilie 1915, trupele franceze și engleze au luptat la Gallipoli împotriva armatei otomane, încercând să obțină controlul asupra strămtorilor Bosfor și Dardanele. Bulgaria a intrat în război de partea Puterilor Centrale, iar Italia de partea Antantei. Serbia a fost ocupată, iar trupe anglo-franceze au debarcat la Salonic.

Anul 1916. Luptele cele mai puternice s-au dat pe frontul de vest, la Verdun, unde trupele franceze au rezistat ofensivei germane, cu pierderi foarte mari de ambele părți. Armatele engleze și franceze au declanșat ofensiva de pe râul Somme, în care s-au înregistrat sute de mii de morți. Pe frontul de est, după succese importante, ofensiva rusească a fost oprită, cu numeroase pierderi de vieți omenești. În august 1916, România a intrat în război alături de Antanta. După unele succese obținute în Transilvania, la sfârșitul anului 1916, armata română suferă înfrângeri, iar două treimi din teritoriul țării, inclusiv capitala, au intrat sub ocupația trupelor Puterilor Centrale.

Anul 1917. Pe frontul de est, Rusia a fost marcată de cele două revoluții, cea din februarie, care a dus la abdicarea țarului Nicolae al II-lea și cea din octombrie, care a dus la preluarea puterii politice de către bolșevici. Ca urmare, Rusia a ieșit din război, încheind armistițiul și apoi pacea separată cu Puterile Centrale.

În aprilie 1917, S.U.A. a ieșit din starea de neutralitate și a intrat în război alături de Antanta, ca urmare a războiului submarin declanșat de Germania împotriva navelor britanice. Cele mai importante lupte din 1917 s-au dat la Mărăști, Mărășești și Oituz, unde trupele germane și austro-ungare au fost înfrânte de către trupele româno-ruse.

REPERE CRONOLOGICE

Iulie 1914 – Austro-Ungaria declară război Serbiei
Septembrie 1914 – Prima bătălie de la Marna
Aprilie 1915 – Bătălia de la Gallipoli
August 1916 – Intrarea României în război
Aprilie 1917 – Intrarea S.U.A. în război

ARC PESTE TIMP

În timpul Primului Război Mondial s-au înregistrat progrese semnificative în domeniul medicinei, spre exemplu în chirurgia plastică.

Pionier în acest domeniu a fost medicul Harold Gillies, născut în Noua Zeelandă (foto). El este considerat întemeietorul chirurgiei plastice și reparatorii. Primele încercări de reconstrucție facială îi aparțin.

Astăzi, chirurgia plastică este un domeniu-cheie al medicinei militare, care progresează rapid cu ajutorul inovațiilor tehnologice. În Statele Unite ale Americii, medicina civilă a preluat tehnici dezvoltate inițial de medicina militară, ca urmare a traulelor fizice suferite de soldați pe front.

DICTIONAR

Neutralitate: situația politică în care se găsește un stat care nu se amestecă în războiul dintre alte state

Război total: formă de luptă în care forțele beligerante folosesc toate mijloacele pentru obținerea victoriei

Armistițiu: acord între forțele beligerante prin care se prevede încetarea temporară a luptelor

Dicționar: explicarea termenilor istorici și a principalelor concepte utilizate în lecție

Lecțiile sunt structurate astfel încât să fie cât mai accesibile elevilor și să cuprindă informații relevante cu privire la tema abordată. În acest fel, elevilor li se asigură un bagaj solid de cunoștințe.

Arc peste timp: selectarea unei secvențe istorice, la fiecare lecție, care își găsește un corespondent în lumea de astăzi, pentru a întări convingerea că, prin cunoașterea trecutului, putem înțelege mai bine prezentul

Resursele digitale ale manualului sunt importante în procesul de predare-învățare-evaluare, atât pentru profesori, cât și pentru elevi. Ele conferă acces la resurse multimedia diverse și metode interactive, pentru o înțelegere profundă a noțiunilor, faptelor și evenimentelor istorice. Manualul digital este un ajutor real în transmiterea și asimilarea cunoștințelor, permițând profesorilor și elevilor abordarea interactivă a programei școlare și dezvoltarea abilităților de gândire critică în mod captivant.

Elevii accesează cu ușurință conținutul digital care, prin videoclipuri, imagini statice și exerciții interactive, oferă o experiență de învățare mult mai dinamică și atractivă. Calitățile manualului clasic sunt potențate prin asocierea resurselor educaționale digitale oferite de tehnologia actuală.

Descoperim: prezentarea unui fapt, eveniment, fenomen istoric alături de un exercițiu care să ajute la o mai bună înțelegere și la achiziția de competențe prin intermediul conținuturilor descrise

Activități de învățare: exerciții diversificate, a căror rezolvare ajută la aprofundarea conținutului lecției

Portofoliul meu: o sarcină de lucru constructivă și atractivă în același timp, prin care elevii vor crea o serie de materiale și care va putea fi evaluată pe parcursul anului școlar

DESCOPERIM

Una dintre cele mai grave probleme la nivel mondial în lumea contemporană este reprezentată de schimbările climatice și amenințările poluării pentru mediul înconjurător.

Identificați cele mai importante cauze ale poluării în zilele noastre și, prin documentare suplimentară, numiți o reuină importantă la nivel mondial care a avut drept scop constientizarea acestor pericole și concluziile acestora.

Satelii GPS sunt esențiali pentru tehnologia actuală a comunicațiilor

EXERSĂM

Pornind de la informațiile oferite de lecție, imaginați-vă că sunteți președintele unei corporații multinaționale. Explicați criteriile pe care le-ați alege pentru a deschide o nouă filială a corporației respective într-un anumit stat de pe glob.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Dacă am întreba un obșnuit de pe străzile din Londra, New York, Bangkok, sau Rio de Janeiro cu privire la esența fenomenului globalizării, răspunsul ar cuprinde, probabil, o referire la formele de interdependență politică și economică, susținute de noile tehnologii precum computere, internet, telefoane inteligente, camere digitale, televiziune HD, sateliți GPS și așa mai departe. Totuși, tehnologia oferă doar o explicație parțială cu privire la existența formelor contemporane ale globalizării.”

(Manfred Steger, *Globalization. A Very Short Introduction*)

a) Transcrieți din text două forme ale noilor tehnologii.
b) Precizați, pe baza textului, dacă explicațiile oferite de cetățenii obișnuiți ar putea descrie în întregime fenomenul globalizării.
c) Numiți și alte aspecte cunoscute ale globalizării, din perspectivă politică, socială, culturală etc.
d) Descrieți cele mai importante consecințe ale fenomenului globalizării.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Pentru început, se poate vorbi despre globalizare în termeni pur tehnologici, cu mențiunea că noua tehnologie a comunicării și revoluția informatică sunt însă inovații care, bineînțeles, nu rămân numai la nivelul comunicării în sens strict, ci au de asemenea un impact asupra producției și organizării industriale, respectiv asupra desfacerii bunurilor. (...) Standardizarea culturii mondiale, însemnând că formele locale populare sau tradiționale sunt eliminate sau reduse la tăcere pentru a face drum televiziunii, muzicii, mâncărilor, hainelor și filmelor americane, a fost văzută de mulți ca reprezentând însuși elementul central al globalizării.”

(Fredric Jameson, *Globalizarea și strategiile politice*)

a) Numiți, pe baza textului, o consecință a revoluției informatice.
b) Explicați, pe baza textului, semnificația expresiei „standardizarea culturii mondiale”.
c) Precizați, pe baza textului, care este considerat a fi „elementul central al globalizării”.

3. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos, notați dacă este adevărată sau falsă. Aduceți de fiecare dată argumente în sprijinul opiniei exprimate. Apoi comparați cu răspunsurile colegilor și ascultați argumentele aduse de ei în fiecare caz.

I. În lumea contemporană nu contează cât de departe ne situăm unii față de alții din punct de vedere geografic, economic sau cultural.
II. Din punct de vedere economic, prin intermediul corporațiilor multinaționale, statele au numai beneficii.
III. Oricine poate interacționa cu persoane de pe alte continente prin intermediul jocurilor pe calculator.

IV. În spațiul virtual al internetului ne aflăm în siguranță.
V. Informațiile de pe internet au devenit indispensabile.

4. Pe grupe de lucru, definiți „social media” și oferiți exemple cât mai diversificate. Ce simboluri recunoașteți în imaginea de mai jos? Comparați rezultatul obținut cu cele ale celorlalte grupe de elevi.

5. Lucrând în grupe de trei-patru elevi, alcătuiți o prezentare multimedia, pe care să o prezentați la o conferință pe tema globalizării. Argumentați, în cuprinsul prezentării, prin imagini, videoclipuri și mesaje sugestive, fie susținerea, fie opoziția voastră cu privire la fenomenul globalizării.

6. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Datonață faptului că favorizează dezvoltarea, tehnologiile informației și comunicării pot contribui la crearea de noi și mai bune locuri de muncă, determinând creșterea prosperității. Guvernele europene doresc ca toți să poată profita de aceste avantaje, nu doar o minoritate de privilegiați. Noua societate bazată pe cunoaștere trebuie să fie deschisă tuturor. Din acest punct de vedere, internetul oferă posibilități nelimitate: oricine este capabil să utilizeze un calculator personal poate participa la viața societății printr-un simplu click (...). Internetul poate transforma lumea într-un sat planetar, dar Uniunea Europeană dorește ca, în acest sat, fiecare cultură și fiecare limbă să-și păstreze locul cuvenit.”

(Uniunea Europeană și societatea informațională. Spre o Europă a cunoașterii, document al U.E.)

a) Enumerați cel puțin patru avantaje ale comunicării prin internet, prezentate în textul dat.
b) Realizați o scurtă prezentare în care să explicați esența expresiei *Internetul poate transforma lumea într-un sat planetar*.
c) Argumentați afirmația potrivit căreia internetul este un mijloc al globalizării.
d) Utilizând cunoștințele dobândite în lecție, explicați înțelesul noțiunii de *globalizare*.

PORTOFOLIUL MEU

Pornind de la textul lecției, elaborați un afiș pro sau contra fenomenului globalizării, pe care să existe:

- ✓ slogan pe sau contra acestui fenomen;
- ✓ exemple pozitive sau negative pe care vă sprijiniți pozitia;
- ✓ alternative pe care le propuneți, în cazul în care sunteți contra globalizării, respectiv noi perspective ale fenomenului, în cazul în care îl susțineți.

ISTORIA ALTTEL

Bill Gates

Este unul dintre cei mai bogați oameni din lume și, în același timp, un cunoscut filantrop.

În 1975, Bill Gates a renunțat la facultate (urma cursurile prestigioasei universități de la Harvard) pentru a se putea dedica în întregime companiei sale, Microsoft. Nu a regretat alegerea făcută, iar compania sa este astăzi unul dintre cei mai importanți giganti economici din lume. Gates a revoluționat industria IT și a jucat și un rol crucial în facilitarea accesului la tehnologie prin dezvoltarea sistemului de operare Windows.

Exersăm: propunerea unui exercițiu, pe baza unui element din conținutul lecției, care stimulează creativitatea și gândirea critică a elevilor, încurajându-i să-și exprime punctele de vedere argumentate

De asemenea, lecțiile de recapitulare și evaluare sunt deosebit de utile, întrucât prin intermediul elementelor diversificate pe care le conțin, elevii reiau conținuturile parcurse, își consolidează cunoștințele dobândite și își exersează competențele achiziționate.

Istoria altfel: fapte, evenimente, personalități ale trecutului privite dintr-o altă perspectivă

RECAPITULARE CLASA A VI-A

Corabie din timpul expedițiilor europene

1. Priviți imaginea alăturată și precizați progresele realizate în navigație, apoi completați pe caiet un tabel, după modelul de mai jos, cu evenimentele secolelor al XV-lea – al XVI-lea:

Explorator	Descoperire/Realizare	Anul
■ <i>Bartolomeo Diaz</i>	<i>Extremitatea sudică a Africii (Capul Bunei Speranțe)</i>	<i>1488</i>
■		
■		
■		

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Creștinii trebuie învățați că, dacă papa ar avea cunoștință de jaful făcut de cei care predică indulgențele, ar prefera ca biserica Sfântului Petru să ajungă cenușă, decât să fie ridicată cu pielea, carnea și oasele turmei sale.”

(Martin Luther, *Cele 95 de teze*, 1517)

- a) Construiți propoziții sau fraze cu termenii istorici de mai jos, referindu-vă la Reforma religioasă: *indulgență, protestant, luteranism, Biserica anglicană, Contrareforma, Inchiziție*.

Exemplu: *Una dintre cauzele apariției Reformei a fost practica vânzării de indulgențe.*

- b) Menționați secolul în care a apărut Reforma religioasă.
- c) Cum se numește întemeietorul confesiunii luterane?

3. Pornind de la imaginile **A**, **B** și **C**, descrieți câte o acțiune desfășurată de cei trei conducători și alcătuiți un jurnal de impresii despre contribuția lor la dezvoltarea societății moderne.

A. Oliver Cromwell

B. George Washington

C. Napoleon Bonaparte

Exemplu: *Oliver Cromwell preia conducerea Angliei, în calitate de Lord Protector, în 1653.*

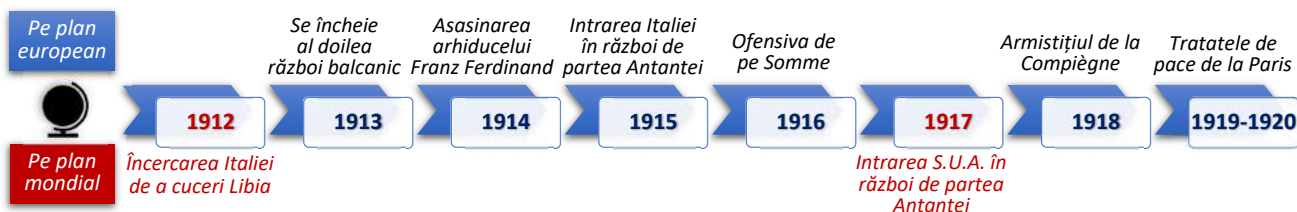
4. Realizați un poster cu invențiile din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, utilizând diferite informații și resurse digitale.
5. Selectați din lista următoare noțiunile referitoare la unificarea Germaniei: *Prusia, Piemont, Garibaldi, Bismarck, 1871, Cavour, războaie, Wilhelm I, Imperiu, 1864, Victor Emanuel al II-lea*.

Exemplu: *Prusia, ...*

LUMEA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

- **Marile alianțe politico-militare în lume**
- **Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă**
  - 📖 *Studiu de caz: Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui*
  - 📖 *Studiu de caz: Viața în tranșee și frontul de acasă*
  - 📖 *Studiu de caz: România și Primul Război Mondial*
- **Tratatul de pace. Noua hartă a Europei**
- **Recapitulare**
- **Evaluare**

Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3

Otto von Bismarck, Cancelar al Prusiei și al Imperiului German între 1862-1890

Wilhelm I, Rege al Prusiei între 1861-1888, Împărat al Germaniei din 1871

DICȚIONAR

Panslavism: curent politic care susținea unirea tuturor populațiilor de origine slavă într-un singur stat

Pangermanism: doctrină prin care Germania susținea expansionismul prin alipirea de teritorii și unificarea popoarelor de origine germană într-un singur stat

Colonie: stat lipsit de independență, administrat și exploatat de către un stat-metropolă

MARILE ALIANȚE POLITICO-MILITARE ÎN LUME

„De îndată ce a asigurat Germaniei poziția dorită, cancelarul imperial Bismarck a început o acțiune de protejare a intereselor națiunii prin instituirea unui sistem complicat de alianțe îndreptat în primul rând împotriva Franței.”

(John R. Barber, *Istoria Europei moderne*)

Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea s-au caracterizat, în planul relațiilor internaționale, printr-o complexitate fără precedent. Rivalitățile dintre marile puteri, determinate de stăpânirea teritoriilor, competiția pentru materii prime și piețe de desfacere, precum și accentuarea naționalismului au creat o continuă stare de încordare pe plan internațional.

Europa domină lumea. Europa exercita asupra lumii o dominație politică, economică, financiară și culturală. Continentul, extrem de divers politic și economic, era dominat de cele trei mari imperii: Rus, German și Austro-Ungar.

Imperiul Rusiei manifesta tendințe expansioniste în sud-estul Europei și promova un naționalism agresiv, susținând unirea tuturor popoarelor de origine slavă sub autoritatea sa. Imperiul Austro-Ungar desfășura o politică activă în Balcani și urmărea consolidarea influenței sale în sud-estul Europei. Germania susținea **pangermanismul**, fiind dominată de personalitatea cancelarului Otto von Bismarck, care se temea de dorința de revanșă a Franței și, din acest motiv, promova o politică de alianțe care avea drept scop izolarea diplomatică a acesteia. Anglia rămânea cea mai mare putere colonială a lumii. Italia dorea să dobândească noi **colonii** pe seama celorlalte state europene. Imperiul Otoman se confrunta cu mișcările de eliberare ale popoarelor balcanice și făcea față tot mai greu presiunilor exercitate de Imperiul Austro-Ungar și Imperiul Rus.

Asia, Africa și America Latină reprezentau terenul de confruntare dintre marile puteri europene. Într-un timp foarte scurt, se afirmă noi puteri extraeuropene: S.U.A., cu resurse naturale uriașe, tehnică modernă și numeroși imigranți europeni, și Japonia, cu o economie în plină dezvoltare, după model european.

Pentru atingerea scopurilor proprii, marile puteri europene s-au aliat unele împotriva altora, formând alianțe politico-militare.

Alianța celor Trei Împărați. După victoria Prusiei împotriva Franței în războiul franco-prusac din 1870-1871, cancelarul Otto von Bismarck s-a străduit să împiedice Franța să-și ia revanșa, promovând un sistem de alianțe care aveau rolul de a izola diplomatic. În 1873, el a avut inițiativa creării Alianței celor Trei Împărați, din care au făcut parte împăratul

Germaniei, împăratul Austro-Ungariei și țarul Rusiei. Solidaritatea dinastică nu a rezistat conflictelor de interese dintre statele respective și, astfel, alianța nu a fost de durată. Consolidarea influenței Rusiei în Balcani după războiul ruso-turc din 1877-1878 l-a făcut pe Otto von Bismarck să impună unele compensații la Congresul de Pace de la Berlin în favoarea Austro-Ungariei și Marii Britanii. Nemulțumit, țarul Alexandru al II-lea s-a îndepărtat de aliații săi.

Tripla Alianță și Tripla Înțelegere. Otto von Bismarck a decis formarea unei alianțe între Germania și Austro-Ungaria, care s-a încheiat în 1879. Prin aceasta, cele două țări își promiteau ajutor reciproc în cazul unui atac neprovocat din partea altui stat. În 1882, celor două li s-a alăturat Italia, nemulțumită de faptul că Franța a ocupat Tunisia. Astfel, lua ființă Tripla Alianță sau Puterile Centrale. Expansionismul teritorial manifestat de Rusia în Peninsula Balcanică, sub forma **panslavismului**, reprezenta un pericol pentru integritatea teritorială a României. După îndelungi tratative, pe 18 octombrie 1883, la Viena, a fost semnat tratatul de alianță cu Austro-Ungaria, prin care România a aderat la Tripla Alianță. În 1890, împăratul Wilhelm al II-lea a anunțat intenția Germaniei de a duce o politică mondială (*Weltpolitik*), al cărei scop era supremația în lume, prin extinderea influenței sale economice, militare și politice pe scena internațională. Vizate de declarațiile Kaiserului (împăratului german), Rusia și Franța au semnat, în 1891-1893, convenții militare care prevedeau ajutor reciproc, în cazul în care vreuna dintre cele două țări ar fi fost atacată de către Tripla Alianță.

În 1904, Franța și Anglia au semnat acordul numit Antanta Cordială, prin care își delimitau zonele de influență în Africa. În 1907, Anglia și Rusia au încheiat un acord prin care își delimitau sferile de influență în Asia. Astfel, s-a înființat cea de a doua alianță politico-militară, Tripla Înțelegere sau Antanta.

Constituirea celor două mari alianțe a generat tensiuni în relațiile internaționale, această tensiune manifestându-se printr-o serie de crize politico-diplomatice, așa cum au fost crizele marocane (1905, 1911), criza bosniacă (1908) și războaiele balcanice (1912-1913).

În paralel cu aceste acțiuni de grupare a statelor europene în funcție de interese, dar și cu creșterea efectivelor militare, prelungirea serviciului militar obligatoriu, îmbunătățirea armamentului, au avut loc reacții în direcția menținerii păcii și a unui climat de înțelegere între state. Din inițiativa țarului Nicolae al II-lea s-au desfășurat Conferințele Internaționale ale Păcii de la Haga din 1899 și 1907, al căror rol a fost acela de a căuta mijloacele de limitare a cursei înarmărilor. Un rezultat notabil a fost înființarea, în 1899, a Curții Permanente de Arbitraj de la Haga pentru reglementarea pașnică a conflictelor dintre state.

REPERE CRONOLOGICE

- 1873 – Alianța celor Trei Împărați
- 1882 – Tripla Alianță
- 1904 – Antanta Cordială
- 1907 – Tripla Înțelegere

Prima Conferință de Pace de la Haga, 1899

ARC PESTE TIMP

Într-o perioadă în care statele se aliau și se înarmau, la Geneva, în 1863, s-a înființat Crucea Roșie, organizație internațională umanitară menită să vină în ajutorul răniților și al victimelor războiului. Noua organizație a ales ca emblemă steagul elvețian, simbolul neutralității, dar având culorile inversate.

Simbolul Crucii Roșii

Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie este, astăzi, cea mai mare organizație umanitară din lume, având 186 de societăți membre și peste 16 milioane de voluntari (conform datelor de pe site-ul oficial).

DESCOPERIM

Identificați personajul. Ce credeți că a dorit să transmită autorul caricaturii? Argumentați-vă opinia.

Afiș rusec din 1914, înfățișând alegoric puterile ce formau Tripla Înțelegere (Antanta)

EXERSĂM

1. Pe baza surselor și a informațiilor din lecție, identificați consecințele formării alianțelor politico-militare.

2. Realizați o friză cronologică a alianțelor politico-militare din perioada studiată, în format letric sau digital, utilizând cunoștințele dobândite la T.I.C.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Identificați pe harta de mai jos țările componente ale celor două alianțe. Precizați statele care și-au modificat granițele până în prezent.

Harta alianțelor politico-militare la începutul secolului XX

2. Citiți textele de mai jos și răspundeți cerințelor:

I. „În politica externă, Bismarck urmărește două obiective: să garanteze siguranța statului, în particular prin izolarea Franței animate de dorința de revanșă și să prezinte Europei un imperiu repede consolidat ca mare putere militară și industrială.”

(A. Astorri, P. Salvadori, *Istoria ilustrată a Primului Război Mondial*)

II. „În timp ce Bismarck manifestase cele mai mari reticențe privind o politică imperialistă dincolo de frontierele continentale, Wilhelm al II-lea, este adevărat, împins de cerințele unei economii în plină expansiune, dorește ca Germania să-și cucerească un «loc sub soare» și își lansează țara într-o politică de expansiune, Weltpolitik.”

(S. Berstein, P. Milza, *Istoria Europei*)

- a) Identificați, pe baza sursei, obiectivele politicii lui Bismarck, respectiv ale lui Wilhelm al II-lea.
  - b) Lucrând în perechi, comparați cele două viziuni politice, precizând asemănările și deosebirile.
  - c) Definiți termenul *Weltpolitik*.
3. Pe baza informațiilor din lecție, construiți enunțuri corecte din punct de vedere istoric utilizând următorii termeni: *tratată, colonie, expansionism teritorial, naționalism, cursa înarmărilor*.

4. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Art. I: Înaltele Părți contractante își promit pace și prietenie și nu vor intra în nicio alianță sau angajament îndreptat împotriva unuia din statele lor. Ele își iau angajamentul să procedeze la un schimb de idei în privința problemelor politice și economice de natură generală care ar putea să se prezinte și promițându-și de altfel sprijin mutual în limitele propriilor interese.”

(Tratatul de constituire a Triplei Alianțe, 1882)

- Identificați, pe baza textului, condițiile în care părțile contractante își promit sprijin.
- Numiți statele semnatare ale tratatului.
- Selectați din text promisiunile pe care și le fac părțile contractante.

5. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

Art. 1: „Guvernul M.S. Britanice declară că nu are intenția de a schimba situația politică a Egiptului. Din partea sa, Guvernul Republicii Franceze declară că nu se va opune acțiunii Angliei în această țară, fie cerând un termen de încetare a ocupației britanice, fie în orice alt mod.

Art. 2: Guvernul Republicii Franceze declară că nu are intenția să modifice situația politică a Marocului. Din partea sa, guvernul M.S. Britanice recunoaște că este dreptul Franței, în calitatea ei de putere limitrofă cu Marocul pe o mare întindere, să vegheze la liniștea acestei țări și să-i acorde ajutor prin toate reformele administrative, economice, financiare și militare de care are nevoie.”

(Antanta Cordială, 8 aprilie 1904)

- Numiți statele semnatare ale tratatului.
- Identificați continentul la care se referă textul tratatului.
- Precizați ce statut aveau țările menționate în text.

6. Pornind de la imaginile de mai jos, răspundeți următoarelor cerințe:

Alexandru al II-lea

Franz Joseph I

Wilhelm I

- Menționați care au fost statele care au pus bazele Alianței celor Trei Împărați.
- Precizați care dintre statele respective aveau interese în Balcani.

PORTOFOLIUL MEU

Utilizând resurse digitale, realizează **fișa biografică** a lui Otto von Bismarck, după modelul de mai jos:

- Perioada în care a trăit:
- Spațiul istoric:
- Activitatea politică:
- Obiective/Scopuri:
- Impactul asupra epocii sale:
- Cuvinte celebre:

Statuia lui Bismarck din Berlin

ISTORIA ALTFEL

La aniversarea vârstei de 80 de ani, Bismarck a avut nevoie de 23 de secretari pentru a răspunde la cele aproximativ 450.000 de scrisori și 9.875 de telegrame primite.

În onoarea sa au fost ridicate peste 500 de coloane și statui. Acestea sunt răs-pândite în toată Germania (Berlin, Hamburg, München, Frankfurt, Leipzig, Stuttgart, Köln, Bremen etc.).

Atentatul de la Sarajevo,
ilustrat de publicația milaneză
La Domenica del Corriere

Feldmareșalul german
August von Mackensen,
„Spărgătorul de fronturi”,
a condus ofensiva armatei
germane de la Mărășești

DICȚIONAR

Armistițiu: acord între forțele beligerante prin care se prevede încetarea temporară a luptelor

Neutralitate: situația politică în care se găsește un stat care nu se amestecă în războiul dintre alte state

Război total: formă de luptă în care forțele beligerante folosesc toate mijloacele pentru obținerea victoriei

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. EVOLUȚIA ALIANȚELOR. FRONTURILE DE LUPTĂ

„O crimă imensă e îndeobște războiul (...)”
(Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*)

Începutul războiului. Competiția pentru împărțirea lumii în sfere de influență, cucerirea de noi piețe de desfacere și obținerea de noi colonii, precum și formarea celor două mari alianțe politico-militare au tensionat relațiile dintre marile puteri europene, pregătind terenul pentru declanșarea unui război între acestea. Pretextul declanșării Primului Război Mondial l-a reprezentat atentatul de la Sarajevo, din 15/28 iunie 1914, în urma căruia moștenitorul tronului Austro-Ungariei, arhiducele Franz Ferdinand și soția sa au fost asasinați de către membrii unei organizații naționaliste sârbe. Austro-Ungaria a înaintat un ultimatum Serbiei, care, în cea mai mare parte, a fost de acord să-l accepte, dar pe 15/28 iulie 1914, Austro-Ungaria, încurajată de Germania, a declarat război Serbiei.

Evoluția alianțelor. Războiul s-a extins rapid, devenind european prin intrarea în acțiune a statelor membre ale celor două alianțe. De partea Serbiei, au intrat în război Rusia, care se considera „protectoarea” popoarelor slave din Balcani, apoi Franța și Marea Britanie. De partea Austro-Ungariei, a intrat în război Germania, iar Italia și România și-au proclamat neutralitatea. Războiul a devenit mondial prin folosirea de către metropole a resurselor umane, materiale și financiare ale coloniilor și prin intrarea Japoniei de partea Antantei, în august 1914, pentru a-și extinde sfera de influență în China și Pacific. De partea Austro-Ungariei și Germaniei au mai intrat în război Imperiul Otoman, în noiembrie 1914 și Bulgaria, în octombrie 1915. De partea Antantei au intrat Italia, în 1915, România și Portugalia, în 1916, Grecia și S.U.A., în 1917. Și-au păstrat **neutralitatea** până la sfârșitul războiului Danemarca, Suedia, Norvegia, Elveția, Olanda și Spania.

Fronturile de luptă. Războiul s-a desfășurat pe două fronturi principale și pe mai multe fronturi secundare. Cele două fronturi principale au fost: frontul de vest, pe teritoriul Franței și al Belgiei, unde au luptat armatele franceze și engleze împotriva celor germane și frontul de est, pe teritoriul Prusiei, Galiției și Rusiei, unde armata rusă a luptat împotriva armatelor germane și austro-ungare. Fronturi secundare au fost în Europa (în Italia, în Serbia, în România), în Africa, în Asia și în Oceanul Pacific.

Anul 1914. Planul strategic german urmărea ca, printr-o ofensivă generală și rapidă, Franța să fie scoasă din luptă, înainte ca Rusia să-și mobilizeze

armata. Planul strategic francez prevedea apărarea împotriva unui atac german dinspre Rin și apoi declanșarea unei ofensive generale. Pe frontul de vest, germanii au atacat Franța prin Belgia, încalcând neutralitatea acesteia. Ofensiva germană a fost oprită la Marna, în septembrie 1914, de către trupele anglo-franceze. Pe frontul de est, rușii au atacat în Prusia Orientală, dar au fost înfrânți în august și septembrie 1914, la Tannenberg și Lacurile Mazuriene. Pe frontul din Balcani, armata sârbă a rezistat în fața trupelor austro-ungare, dar, în noiembrie 1914, de partea Triplei Alianțe a intrat în război și Imperiul Otoman. La sfârșitul anului 1914, situația s-a stabilizat pe toate fronturile, războiul de mișcare fiind înlocuit cu unul de poziții, lupte în tranșee, în poziții defensive statice.

Anul 1915. Pe frontul de vest, războiul a devenit unul de uzură. Statele implicate în război au folosit toate resursele economice pentru aprovizionarea armatelor cu mijloacele de luptă necesare. În acest scop, industria a fost orientată către producția materialelor necesare pentru război. A fost un **război total**, de o duritate nemaîntâlnită. Războiul a mobilizat întreaga populație din spatele frontului, fiind folosite femeile și copiii, care au lucrat în industrie, transporturi, agricultură, servicii sanitare. Pe frontul de est, germanii au provocat mari pierderi rușilor, fără însă ca armata rusă să fie zdrobită. În aprilie 1915, trupele franceze și engleze au luptat la Gallipoli împotriva armatei otomane, încercând să obțină controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele. Bulgaria a intrat în război de partea Puterilor Centrale, iar Italia de partea Antantei. Serbia a fost ocupată, iar trupe anglo-franceze au debarcat la Salonic.

Anul 1916. Luptele cele mai puternice s-au dat pe frontul de vest, la Verdun, unde trupele franceze au rezistat ofensivei germane, cu pierderi foarte mari de ambele părți. Armatele engleze și franceze au declanșat ofensiva de pe râul Somme, în care s-au înregistrat sute de mii de morți. Pe frontul de est, după succese importante, ofensiva rusească a fost oprită, cu numeroase pierderi de vieți omenești.

În august 1916, România a intrat în război alături de Antanta. După unele succese obținute în Transilvania, la sfârșitul anului 1916, armata română suferă înfrângeri, iar două treimi din teritoriul țării, inclusiv capitala, au intrat sub ocupația trupelor Puterilor Centrale.

Anul 1917. Pe frontul de est, Rusia a fost marcată de cele două revoluții, cea din februarie, care a dus la abdicarea țarului Nicolae al II-lea și cea din octombrie, care a dus la preluarea puterii politice de către bolșevici. Ca urmare, Rusia a ieșit din război, încheind armistițiul și apoi pacea separată cu Puterile Centrale.

În aprilie 1917, S.U.A. a ieșit din starea de neutralitate și a intrat în război alături de Antanta, ca urmare a războiului submarin declanșat de Germania împotriva navelor britanice. Cele mai importante lupte din 1917 s-au dat la Mărăști, Mărășești și Oituz, unde trupele germane și austro-ungare au fost înfrânte de către trupele româno-ruse.

REPERE CRONOLOGICE

Iulie 1914 – Austro-Ungaria declară război Serbiei

Septembrie 1914 – Prima bătălie de la Marna

Aprilie 1915 – Bătălia de la Gallipoli

August 1916 – Intrarea României în război

Aprilie 1917 – Intrarea S.U.A. în război

ARC PESTE TIMP

În timpul Primului Război Mondial s-au înregistrat progrese semnificative în domeniul medicinei, spre exemplu în chirurgia plastică.

Pionier în acest domeniul a fost medicul Harold Gillies, născut în Noua Zeelandă (foto). El este considerat întemeietorul chirurgiei plastice și reparatorii. Primele încercări de reconstrucție facială îi aparțin.

Astăzi, chirurgia plastică este un domeniu-cheie al medicinei militare, care progresează rapid cu ajutorul inovațiilor tehnologice. În Statele Unite ale Americii, medicina civilă a preluat tehnici dezvoltate inițial de medicina militară, ca urmare a traumelor fizice suferite de soldați pe front.

DESCOPERIM

La momentul declanșării Primului Război Mondial, majoritatea femeilor nu aveau drept la vot, erau în general casnice și nu aveau un rol foarte important în societate. Evenimentele militare nu numai că le-au oferit ocazia să-și slujească țara prin sprijinirea eforturilor de război, dar au reprezentat o adevărată oportunitate de a dobândi mai multe drepturi, o mai mare independență și, în consecință, o poziție mai bună în societate.

Documentați-vă suplimentar și identificați domeniile în care munca prestată de femei în spatele frontului era extrem de utilă eforturilor militare.

Armistițiul de la Compiègne,
11 noiembrie 1918

EXERSĂM

Pornind de la informațiile oferite de lecție, alcătuiți un colaj în care să se regăsească două-trei momente esențiale pentru fiecare an de desfășurare a Primului Război Mondial.

Anul 1918. Ieșirea Rusiei din război a determinat și ieșirea României din războiul cu Puterile Centrale, prin încheierea păcii de la București din 24 aprilie/7 mai 1918. Pe frontul de vest, din martie până în iulie 1918, germanii au obținut o serie de victorii, dar au fost înfrânți, în iulie-august 1918, în bătălia de la Marna.

Sfârșitul războiului. Pe frontul de vest, armatele franco-engleze, cu sprijin militar american, i-au determinat pe germani să se retragă din toate teritoriile ocupate. Statele membre ale Triplei Alianțe au capitulat pe rând: Bulgaria (29 septembrie), Turcia (30 octombrie), Austro-Ungaria (3 noiembrie). Rămasă fără aliați, Germania, a capitulat la 11 noiembrie 1918, semnând **armistițiul** de la Compiègne. Se încheia astfel Primul Război Mondial, care a durat patru ani și patru luni.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„De la soldat la conducătorii cei mai importanți, a existat o convingere aproape generală: războiul va fi scurt, câteva săptămâni sau câteva luni. Mobilizarea generală a tuturor bărbaților apti de luptă, milioanele de oameni puși în mișcare păreau, în cazul tuturor statelor, să facă imposibilă susținerea unui lung conflict. În plus, planurile stabilite de statele-majore se întemeiau pe ipoteza unui război scurt. Planul Schlieffen, de la numele fostului șef al statului-major al armatei germane, prevedea că, în timp ce efective reduse vor ține piept în răsărit rușilor, întârziați cu mobilizarea, o vastă mișcare de învăluire realizată prin Belgia va permite zdrobirea, în aproximativ șase săptămâni, a armatei franceze.”

(Jean Carpentier, François Lebrun, *Istoria Europei*)

- Transcrieți din text convingerea generală cu privire la război.
- Numiți, pe baza textului, categoria de populație care a fost mobilizată.
- Menționați, pe baza textului, o prevedere a *Planului Schlieffen*.
- Identificați, în text, alte două națiuni în afară de cea germană.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Singura armă tehnologică cu efect important în războiul din 1914-1918 a fost submarinul, căci ambele părți, nefind în stare să-i învingă pe soldații părții adverse, s-au decis să-i înfometeze pe civilii acesteia. Întrucât întreaga aprovizionare cu alimente a Angliei se făcea pe mare, insulele britanice păreau ușor de strangulat printr-o luptă tot mai nemiloasă a submarinelor contra transporturilor navale. Campania a avut succes până în anul 1917, când s-au găsit modalități eficiente de a o combate, dar a contribuit mai mult ca orice altceva la atragerea Americii în război.”

(Eric Hobsbawm, *Secolul Extremelor*)

- Numiți, pe baza textului, „arma tehnologică cu efect important în războiul din 1914-1918”.
- Identificați, pe baza textului, motivul pentru care adversarii Angliei au decis contra acesteia o luptă nemiloasă cu ajutorul submarinelor.
- Precizați, pe baza textului, o consecință importantă a acestei tactici.

3. Pe baza hărții mute de mai jos, în grupe de câte trei-patru elevi, identificați statele care au, astăzi, alte frontiere decât cele trasate la începutul Primului Război Mondial.

Harta Europei la începutul Primului Război Mondial

4. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Fețele noastre sunt crispate, gândirea noastră e pustită, suntem morți de oboseală; când începe atacul, unii trebuie loviți cu pumnii ca să se trezească și să meargă cu noi; ochii sunt injectați, mâinile zdrelite, genunchii sângerează, coatele sunt julite. Trec săptămâni, luni, ani? Sunt numai zile (...). Vedem oameni care trăiesc fără țeastă; vedem soldați care aleargă cu labele ambelor picioare retezate; se poticesc pe cioturile zdrențuite ale picioarelor până la groapa cea mai apropiată; un căprar se târăște doi kilometri pe mâini, trăgând după el genunchii zdrobiți; altul pleacă la bandajare și mațele îi curg peste mâinile care vor să le țină; vedem oameni fără gură, fără fălci, fără obraz; găsim pe unul care, timp de două ore își strânge între dinți artera brațului ca să nu sângereze; soarele răsare, noaptea coboară, șrapnelele țiuie, viața a luat sfârșit (...).”

(Erich Maria Remarque, *Nimic nou pe frontul de vest*)

- Pornind de la text, elaborați un reportaj care să ilustreze o zi petrecută de combatanți pe front.
- Analizând textul, caracterizați într-o frază starea de spirit a soldaților aflați în prima linie a frontului.
- Căutând informații suplimentare pe internet, elaborați un afiș care să îndemne la cultivarea patriotismului și a combativității soldaților și populației civile.

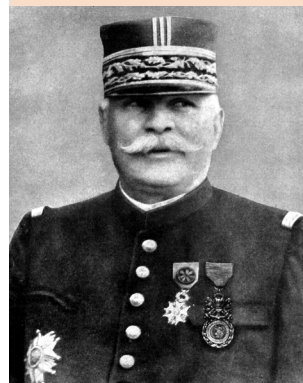
PORTOFOLIUL MEU

Pornind de la textul lecției, alegeți o confruntare militară din timpul Primului Război Mondial și identificați:

- statele implicate;
- durata operațiunilor;
- o consecință a confruntării;

ISTORIA ALTFEL

Pe 20 august 1920, mareșalul francez Joseph Jacques Césaire Joffre, artizanul victoriei de pe Marna din 1914, a sosit la București pentru a acorda orașului „Crucea de Război” și pentru a-i oferi regelui Ferdinand I „Medalia militară franceză”. Cofetarii desăvârșiți ai renumitei Case Capșa, dorind să onoreze înaltul oaspete, au inventat o prăjitură care să-i poarte numele – *prăjitura Joffre*. Pentru forma aromatei prăjituri de ciocolată, maeștrii cofetari s-au inspirat de la caschetele purtate de soldații francezi comandați de mareșal în Primul Război Mondial.

Mareșalul francez Joseph Jacques Césaire Joffre

Mitraliera Maxim

Tunul Krupp (model 1906)

Zepelin (dirijabil) denumit după numele contelui german Ferdinand von Zeppelin

ISTORIA ALTFEL

Chirurgul britanic Geoffrey Keynes a inventat un aparat portabil care a permis transportarea pe front a rezervelor de sânge pentru transfuzie.

Cantități mari de sânge au fost puse astfel la dispoziția medicilor militari care i-au tratat pe soldații grav răniți pe front în Bătălia de la Cambrai din 1917.

REVOLUȚIA INDUSTRIALĂ ȘI RĂZBOIUL. NOUL ARMAMENT ȘI VICTIMELE LUI

Studiu
de caz

„Războiul, după părerea mea, a devenit, într-adevăr, o artă inginerescă.”
(președintele Franței, Clément Armand Fallières)

Revoluția industrială a fost aspectul cel mai spectaculos al dezvoltării economice în epoca modernă, deoarece a cuprins multiple inovații tehnice aplicabile în domenii diverse. Principala sa caracteristică a fost trecerea de la munca manuală la cea bazată pe mașini propulsate de energie. Revoluția industrială a atras după ea revoluțiile din transporturi, comunicații, servicii, comerț. Întreaga lume era în mișcare, s-a trecut de la trenurile cu aburi la cele electrice, la tramvaie și metrouri urbane. Desprinderea de traseele fixe ale căilor ferate a dus la costuri mai reduse, creșterea numărului de călători și a vitezei de transport. Transportul pe uscat a devenit cea mai utilizată cale prin invenția automobilului. Pe front a crescut capacitatea de deplasare și de execuție a manevrelor. Noile descoperiri științifice și tehnice au accentuat preocupările pentru sporirea capacității de luptă (tehnică militară, trupe), modernizarea armatelor și a dotării lor. Au intrat în fabricație arme noi, cu parametri tehnico-tactici superiori, iar cele vechi au fost perfecționate.

Noul armament și victimele lui. Primul Război Mondial a fost puntea de legătură între revoluția industrială din secolul al XIX-lea și societatea modernă a secolului al XX-lea. Multe descoperiri științifice și-au găsit aplicabilitatea în industria de armament și război: dinamita, inventată de chimistul suedez Alfred Nobel, mitraliera, inventată de americanul Hiram Stevens Maxim, avioanele, submarinul, armele chimice, tunul cu tragere rapidă etc. Alfred Nobel, conștient de consecințele invenției sale, a decis ca, după moarte, din averea sa uriașă, să fie acordate premii unor personalități care s-au evidențiat în anul precedent pentru servicii aduse omenirii.

Mitraliera a provocat cele mai multe victime în timpul războiului, iar peste 1,3 milioane de soldați au fost desfigurați de armele chimice. Primii care au folosit gazele de luptă au fost germanii. Utilizarea măștii de gaze nu era decât un răspuns imediat la această amenințare. Au apărut băncile de sânge, astfel că mulți soldați au putut fi salvați datorită transfuziilor. Dacă italienii au folosit pentru prima dată aviația pentru misiuni de observație, în 1911, în războiul din Libia, ulterior a devenit armă de sine stătătoare pentru atacul aerian asupra pozițiilor adverse. Au fost construite primele bombardiere, iar în 1915-1916 zepelinele au lansat raiduri asupra Londrei. Ca răspuns la dezvoltarea aviației, a apărut artileria antiaeriană. Inovațiile din timpul războiului au făcut ca, în perioada interbelică, să se

dezvolte aviația comercială. Submarinul și minele au devenit mijloace de luptă importante în războiul naval. Țările participante au avut nevoie de strategii și arme mult mai performante pentru a învinge. S-au adus modificări și în uniforma militară. Pentru că mascarea în teren a trupelor diminuea pierderile, uniformele viu colorate au fost înlocuite de cele cenușii sau kaki. Noile arme aveau drept scop producerea a cât mai multor pierderi adversarului și menținerea unui război de uzură.

O parte a industriei a fost pusă direct în serviciul armatei, o altă parte fiind concepută pentru a putea fi adaptată cerințelor de război. Edificatoare în acest sens este activitatea marilor uzine: Krupp, Bayer (Germania), Schneider, Renault (Franța), Vickers (Anglia). Lumea a devenit mai mică și mai accesibilă prin utilizarea telegrafului, telefonului, sistemului poștal și radioului. Implicit, modernizarea transporturilor și a comunicațiilor au fost folosite și în scopuri militare.

Victimele războiului au fost, în egală măsură, soldați și civili. Dacă în epocile anterioare, în timpul războaielor, majoritatea soldaților mureau de boli, foame, acum, pentru prima oară, cei mai mulți soldați au fost uciși în lupte. Numai în bătălia de la Verdun au murit sute de mii de oameni, de ambele părți. Raidurile aeriene asupra orașelor, cu avioane și dirijabile, au adus civilii pe linia frontului. Numărul mare de civili uciși, de prizonieri, de invalizi, de refugiați au dat o nouă dimensiune conflictului, impactul social și psihologic fiind unul major.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Pe de altă parte, logistica, deja perturbată în secolul al XIX-lea de căile ferate, va fi în curând și încă mai serios perturbată de automobil; intervenția mitralierei, a radioului, a avionului îi va uimi prin rezultate până și pe aceia, o minoritate, care crezuseră în ele”.

(F. G. Dreyfus et al., *Istoria Universală, Vol. 3: Evoluția lumii contemporane*)

- a) Identificați, pe baza textului, noile invenții.
  - b) Amintindu-vă ce ați învățat la istorie în clasa a VI-a, numiți alte invenții din timpul revoluției industriale.
2. Imaginați-vă că sunteți muzeografi și pregătiți o expoziție cu tema *Armele Primului Război Mondial*. Lucrați în perechi și elaborați un pliant de promovare a expoziției, având în vedere următoarele cerințe:

- locul unde se desfășoară expoziția;
- durata și programul de vizitare;
- scurte prezentări ale exponatelor;
- un logo de promovare.

Soldați cu măști de gaze în bătălia de la Ypres, 1917

DESCOPERIM

Citiți textul de mai jos:

„Introducerea rațiilor determină creșterea prețurilor... În lunile de iarnă dintre 1916 și 1917, penuria de cartofi devine atât de acută, încât napii ajung elementul de bază în alimentație pentru majoritatea populației – aceste luni rămânând în amintirea germanilor drept iarna napilor.”

(A. Astorri, P. Salvadori, *Istoria ilustrată a Primului Război Mondial*)

Identificați dificultățile întâmpinate de populația civilă în timpul războiului.

Femei și copii germani stând la coadă pentru rațiile de alimente

Soldați britanici în tranșee, în timpul Bătăliei de pe Somme, 1916

Tranșee pe frontul de vest, 1917

ISTORIA ALTFEL

Legătura bărbaților mobilizați pe front cu lumea de acasă se realiza prin sutele de mii de scrisori trimise într-un sens sau altul. Între două atacuri, soldații scriau celor de acasă, pentru a-i liniști și pentru a le transmite noutăți privind desfășurarea ostilităților. La fel, de acasă, se trimiteau cuvinte de alinare bărbaților aflați departe. În timpul petrecut în tranșee, unul dintre puținele momente de bucurie era venirea poștaşului, care aducea vești de acasă, din spatele frontului, în timp ce pentru mame, soții și fiice, primirea unei cărți poștale sau a unei scrisori însemna certitudinea că fiul, soțul sau tatăl sunt încă în viață.

VIAȚA ÎN TRANȘEE ȘI FRONTUL DE ACASĂ

Studiu de caz

„Lupta din tranșee e cea mai sângeroasă, cea mai sălbatică și cea mai brutală dintre toate...”
(Ernst Jünger)

Primul Război Mondial a fost o confruntare fără precedent, care a antrenat resurse umane, militare, economice, tehnice și financiare deosebite. A fost un conflict total, care a solicitat în întregime populația statelor participante. Putem vorbi despre două paliere ale desfășurării conflictului: războiul din prima linie a frontului, din tranșee, și *frontul de acasă*.

Viața în tranșee. Marele Război a adus noutăți în ceea ce privește modul de desfășurare a acestuia. După prima bătălie de pe Marna, din septembrie 1914, frontul s-a stabilizat, impunându-se războiul de poziții. Conflictul a devenit unul de uzură: sute de kilometri de tranșee au apărut de o parte și alta a frontului, fiind întărite cu mitraliere și piese de artilerie, în timp ce infanteriștii au devenit adevărații protagoniști ai conflictului. Elementul definitoriu al războiului a fost tranșeea, simbolul incapacității de a te impune în fața inamicului și al echilibrului de forțe. Aceasta a devenit instrumentul principal al războiului de poziție. Linia frontului de vest a însemnat o serie neîntreruptă de tranșee, desfășurate pe două sau trei linii paralele. Între tranșeele adversarilor se întindea un pământ al nimănui, larg de 100-200 de metri, mergând chiar până spre 3-5 kilometri. Condițiile războiului dus în tranșee erau foarte dure, soldații petrecând cea mai mare parte a războiului aici, în condiții de igienă deplorabile. Senzația simțită de combatanți era oboseala continuă, accentuată de deplasarea prin tranșee, șanțuri pline de noroi și ticsite de soldați. Solicitante erau orele de răgaz dintre două asalturi, sub spaima loviturilor distrugătoare ale artileriei inamicului, marcate de spectrul folosirii gazelor de luptă.

Frontul de acasă. Noutatea adusă de războiul total a fost solicitarea populației civile în mod permanent, aceasta fiind angajată pentru susținerea frontului și a efortului de război. Elementul definitoriu a fost intrarea femeilor în câmpul muncii, promovarea acestora, fenomen căruia i se asocia adesea abandonarea satelor pentru oraș. Femeile rămâneau singure, cu bătrânii și copiii și cu o viață pe care trebuiau să o reinventeze. Mobilizării militare a bărbaților i-a corespuns mobilizarea civilă a femeilor, creșterea productivității industriale pentru susținerea frontului conducând la „înrolarea” acestora. Femeile au devenit muncitoare salariate și i-au înlocuit treptat pe bărbați. În plus, ele au fost recrutate în fabrici, inclusiv în cele de armament, contribuind la susținerea efortului de război. În Europa, civilii au îndurat numeroase privațiuni (foamea, frigul, lipsurile de tot felul, bolile) și au căzut victime bombardamentelor, bombele nealergând între combatanți și populația civilă. Propaganda de război i-a mobilizat pe toți cei care activau în domeniul istoriei, presei, filmului, afișului stradal, aceasta urmărind mobilizarea populației, susținerea naționalismului și a patriotismului.

PROIECTUL

Lucrați în echipe și alcătuiți un proiect cu tema „**Viața soldaților în tranșee**”, pornind de la informațiile din manual și documentându-vă suplimentar din alte surse (enciclopedii, atlase istorice, Internet etc.). Veți realiza proiectul astfel:

1. Selectarea temei centrale a proiectului.
2. Strângerea informațiilor pe tema dată, atribuirea de sarcini membrilor echipei, stabilirea formatului de prezentare.
3. Prezentarea în clasă a proiectului realizat.
4. Evaluarea rezultatului obținut.

Scopul alcătuirii proiectului: Evenimentele și fenomenele istorice pot fi doar schițate cu ajutorul informațiilor primite în timpul lecției. Pentru a aprofunda aceste teme, trebuie să ne documentăm mai temeinic. Prin colaborarea cu colegii vom privi orice temă din mai multe perspective și vom înțelege mai bine cauzele unor evenimente, particularitățile desfășurării lor, precum și consecințele acestora.

Formatul proiectului: Formatul de prezentare poate fi eseu/referat, fișier PowerPoint, videoclip sau colaj și va cuprinde:

- Pagina (sau ecranul) de titlu
- Școala, clasa și numele autorilor proiectului
- Perioada în care a fost elaborat
- Sursele de informare utilizate

Clasa se va împărți în patru grupe de elevi.

Prima grupă va descrie mijloacele tehnice de construcție a tranșeelor și aspectele organizatorice cu privire la instalarea soldaților, echipamentelor și armamentului în aceste condiții.

A doua grupă va ilustra tehnicile militare ofensive și defensive folosite de soldații aflați pe linia frontului în tranșee.

A treia grupă va expune importanța menținerii legăturii soldaților cu cei de acasă prin corespondență, mesaje transmise prin alte persoane, permisi.

A patra grupă se va documenta cu privire la afecțiunile medicale răspândite ca urmare a vieții în tranșee și modalitățile de tratare a suferințelor soldaților de către medicii militari.

Aspecte privind modul de lucru:

În cadrul fiecărei echipe, stabiliți planul conform căruia veți lucra. Căutați surse de informare (biblioteca personală, a școlii sau biblioteci publice, Internetul). Printre sursele pe care vi le recomandăm sunt centenar.gov.ro/web/marele-razboi1914-1918/ și <https://marelerazboi.ro>. Distribuți echitabil sarcinile de lucru în cadrul echipelor. Conveniți asupra unor criterii de evaluare a proiectului.

Evaluarea activității în cadrul proiectului:

Pentru evaluarea activității elevilor care au alcătuit proiectul, se va completa **fișa de observare sistematică a activității și comportamentului elevilor**:

Atitudinea față de activitate/Aspectul vizat	Da (✓)	Nu (×)	Parțial (%)
S-a implicat cu entuziasm în activitatea desfășurată.			
A urmat etapele indicate ale proiectului.			
A folosit informațiile strânse din surse și le-a distribuit și colegilor.			
A solicitat ajutor când a fost cazul.			
Respectă sarcinile care i-au fost atribuite.			
Acceptă și puncte de vedere diferite de propria perspectivă.			
Dă dovadă de înțelegere cu privire la ritmul de lucru al celorlalți.			
Are capacitatea de a-și asuma responsabilități.			
Finalizează sarcinile și participă la prezentarea proiectului în clasă.			

Soldați luptând în tranșee în timpul Primului Război Mondial

ROMÂNIA ȘI PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Studiu
de caz

Trupele române trecând
Carpații, august 1916

Bătălia de la Mărășești, 1917

ISTORIA ALTFEL

George Topîrceanu este cunoscut ca poetul ființelor mici, greierași și găze, flori și păsărele. Puțină lume știe că George Topîrceanu (foto) a luptat în Primul Război Mondial la Turtucaia și a fost prizonier vreme de doi ani în Bulgaria. Amintirile din prizonierat ale lui George Topîrceanu au fost publicate sub titlul „Pirin-Planina, episoade tragice și comice din captivitate”. Autorul îmbină elemente tragice și comice ale vieții în detenție, reflectând asupra naturii umane și rezilienței.

„Din împrejurările de azi, România trebuie să iasă întregă și mare!
România nu poate fi întregă fără Ardeal; România nu poate fi mare fără jertfă!”
(Discursul lui Nicolae Titulescu rostit la Ploiești, 3 mai /16 mai 1915)

Neutralitatea. Declanșarea Primului Război Mondial a pus statul român în fața unei alegeri dificile, ambele blocuri politico-militare, Tripla Alianță și Antanta, urmărind să o atragă de partea lor. Poziția României față de izbucnirea războiului a fost hotărâtă în cadrul Consiliului de Coroană de la Sinaia, din 21 iulie/3 august 1914, unde s-a adoptat soluția neutralității, în care România se va menține până în 1916.

Participarea României în conflict. La 4/17 august 1916, România a semnat cu Antanta tratatul politic de alianță și convenția militară, care recunoșteau dreptul României de a-și alipi Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul și Bucovina, condiții egale de participare la conferința de pace, dar și susținere militară pentru România din partea Antantei. Declanșarea ofensivei armatei române în Transilvania, la 15/28 august 1916, a fost urmată, după eliberarea părții de sud-est a provinciei, de oprirea acțiunilor militare și retragerea trupelor pe linia Carpaților, în condițiile unui contraatac puternic al trupelor germano-austro-ungare pe frontul din Transilvania și pe fondul înfrângerii suferite de trupele române pe frontul din Dobrogea, la Turtucaia, în fața armatelor bulgaro-germane. Contraofensiva inamică dinspre Carpați și Dunăre, printr-o acțiune militară bine coordonată, a făcut ca, la sfârșitul anului 1916, Dobrogea, Muntenia și Oltenia să intre sub ocupația militară a Puterilor Centrale. Linia frontului s-a stabilizat în sudul Moldovei, teritoriu în care s-au refugiat instituțiile statului (la Iași), armata și o parte a populației.

În iulie-august 1917, prin marile bătălii victorioase de la Mărăști, Mărășești și Oituz, armata română a oprit ofensiva Puterilor Centrale, prin care se urmărea scoaterea României din război. Preluarea puterii de către bolșevici în Rusia, în octombrie 1917, și semnarea păcii separate cu Puterile Centrale, în martie 1918, prin care aceasta ieșea din război, au pus România într-o situație critică. Rămasă singură pe frontul de răsărit, România a fost nevoită să încheie pe 24 aprilie/7 mai 1918, la București, Tratatul de Pace cu Puterile Centrale, în condiții foarte grele. În contextul victoriilor Antantei din a doua jumătate a anului 1918 și al schimbării situației militare, la 28 octombrie/10 noiembrie 1918, România a reintrat în război de partea Antantei. A doua zi, armistițiul de la Compiègne pune capăt Marelui Război. Astfel, prin jertfele a peste 800.000 de români (morți, răniți, dispăruți), țara noastră consfințește dreptul său la desăvârșirea unității naționale, sfârșitul anului 1918 ducând la constituirea României Mari.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Români! Războiul, care de doi ani a încins tot mai strâns hotarele noastre, a zdruncinat adânc vechiul așezământ al Europei (...). Pentru neamul nostru, el a adus ziua așteptată de veacuri de conștiință națională, ziua unirii lui (...). Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: unirea românilor de pe cele două părți ale Carpaților. De noi atârână astăzi să scăpăm de sub stăpânirea străină pe frații noștri de peste munți și din plaiurile Bucovinei, unde Ștefan cel Mare doarme somnul cel de veci (...). Români! Însuflețiți de datoria sfântă ce ni se impune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen război, pornim la luptă cu avântul puternic al unui popor care are credința neclintită în menirea lui. Ne vor răsplăti roadele glorioase ale izbândeii. Cu Dumnezeu înaintea!”
(Proclamația către țară a regelui Ferdinand, 15/28 august 1916)

- Menționați din sursa dată o consecință a războiului izbucnit în Europa.
  - Prezentați scopul urmărit de regele Ferdinand prin apelul la istorie din proclamația sa către țară.
  - Realizați, într-o frază, o caracterizare a discursului regelui Ferdinand.
2. Imaginați-vă că sunteți un soldat al armatei române în timpul bătăliei de la Mărășești. Alcătuiți un text de 20 de rânduri în care să prezentați viața din tranșee.

3. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Din împrejurările de azi, România trebuie să iasă întregă și mare! România nu poate fi întregă fără Ardeal; România nu poate fi mare fără jertfă! Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a susținut viața (...). Ne trebuie Ardealul! Nu putem fără el! Vom ști să-l luăm și, mai ales, să-l merităm! (...) Ardealul nu e numai inima României politice; priviți harta: Ardealul e inima României geografice!”

Din culmile lui, izvorăsc apele care au scaldat românismul în istorie: la miazănoapte Someșul; la apus, Mureșul; la miazăzi, Oltul! De-a lungul Carpaților, România de azi se întinde ca o simplă zonă militară a unei fortărețe naturale, încăpută în mâini străine! (...) Ne trebuie Ardealul, dar ne trebuie cu jertfă! Nu se lipește carne de carne, fără să curgă sânge! Nu se ia Ardealul cu neutralitatea! Neutralitatea și-a avut rostul, dar și-a trăit traiul (...).”

(Discursul lui Nicolae Titulescu rostit la Ploiești, 3/16 mai 1915)

- Menționați, pe baza textului, scopul pentru care se urmărea intrarea României în război.
- Precizați, pe baza textului, un aspect referitor la rolul Munților Carpați.
- Selectați din text două argumente în sprijinul eliberării și alipirii Ardealului la România.
- Argumentați motivul pentru care, în negocierile României cu Antanta, erau menționate doar teritoriile locuite de români de peste Carpați.

Mausoleul de la Mărășești

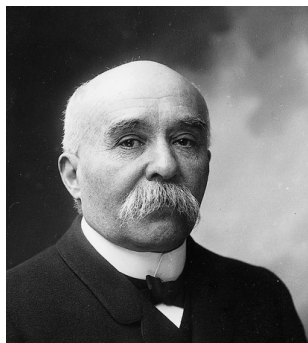
Crucea de pe Caraiman închinată Eroilor Neamului din Primul Război Mondial

Generalul Eremia Grigorescu, „Eroul de la Mărășești”

Generalul Alexandru Averescu, comandantul armatei române la Mărășești și Oituz

Georges B. Clemenceau,
prim-ministru al Franței
(1906-1909 și 1917-1920)

Vittorio Emanuele Orlando,
reprezentant al Italiei la
Conferința de Pace de la Paris

DICTIONAR

Autodeterminare: dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta

Principiul naționalităților: principiul potrivit căruia o națiune are dreptul de a se constitui într-un stat independent, ale cărui frontiere trebuie să cuprindă toate regiunile locuite de acea națiune

Reparații de război: compensarea pagubelor pricinuite altui stat în caz de război, fiind plătite doar de statele învinse

TRATATELE DE PACE. NOUA HARTĂ A EUROPEI

„Am câștigat războiul. Acum va trebui să câștigăm pacea. S-ar putea să fie mai dificil.”
(Georges Clemenceau, 11 noiembrie 1918)

După patru ani de lupte, Marele Război s-a încheiat cu pierderi umane și materiale uriașe, lăsând lumea într-o profundă criză economică și morală. Totodată, au apărut proiecte de organizare a lumii pe noi baze și în sensul instaurării unui climat de pace și securitate pentru toate statele lumii. Președintele S.U.A., Thomas Woodrow Wilson, formulează „Cele 14 puncte” care propuneau dreptul popoarelor la **autodeterminare**, egalitatea între state, reducerea înarmărilor, libertatea navigației pe mare, libertatea comerțului, renunțarea la diplomația secretă, înființarea unei societăți internaționale care să apere pacea și să permită cooperarea între state.

Conferința de Pace de la Paris. La 18 ianuarie 1919, la Paris, a început Conferința de Pace, care avea misiunea de a crea o nouă ordine politică și teritorială în Europa. Au participat reprezentanții a 27 de state învingătoare și a cinci state învinse. Rusia, ca urmare a războiului civil, nu a participat. Conferința de Pace a fost prezidată de Georges Clemenceau, prim-ministrul francez. Problemele de soluționat erau numeroase și dificile, părerile și propunerile nu concordau, iar divergențele dintre participanți erau intense. La baza hotărârilor adoptate au stat realitățile de la sfârșitul războiului, rapoartele și analizele întocmite de cele peste 50 de comitete și comisii de experți. Deciziile importante au fost luate de „Consiliul celor Patru”: Thomas Woodrow Wilson, președintele S.U.A., Georges Clemenceau, prim-ministrul francez, David Lloyd George, prim-ministrul englez, Vittorio Emanuele Orlando, prim-ministrul italian.

„Cele 14 puncte” ale lui Thomas Woodrow Wilson au stat la baza hotărârilor adoptate în cadrul Conferinței și acestea au fost înscrise în tratatele de pace încheiate cu statele învinse. Dintre tratatele de pace cu statele învinse, Germania, Austria, Bulgaria, Ungaria și Imperiul Otoman, cea mai mare atenție s-a acordat tratatului cu Germania, stat considerat a fi principalul vinovat de declanșarea războiului. Cunoscut drept *Tratatul de la Versailles*, și încheiat la 28 iunie 1919, documentul cuprindea condiții grele pentru statul german: teritoriale, demografice, economice și militare. Astfel, Germania ceda teritorii Franței, Belgiei, Danemarcei, Poloniei. În plan militar, i se interzicea serviciul militar obligatoriu, armata îi era redusă la 100.000 de soldați și 5.000 ofițeri și nu avea dreptul să fabrice armament și să dețină blindate, artilerie grea, submarine și aviație militară. Teritoriul din stânga Rinului și o fâșie largă de 50 km de-a lungul malului drept erau demilitarizate. Germania trebuia să recunoască independența Austriei, Cehoslovaciei și Poloniei și pierdea coloniile. Despăgubirile de război pe care trebuia să le plătească învingătorilor erau imense. Din punct de vedere teritorial, statele învinse se obligau să respecte noile frontiere

stabilite prin tratatele de pace și să plătească despăgubiri (**reparații de război**) pentru daunele provocate puterilor aliate și asociate în anii războiului. Toate aceste tratate au alcătuit *Sistemul de la Versailles*, prin care s-a stabilit o nouă ordine internațională.

Harta redesenată a Europei. Tratatele de pace de la sfârșitul Primului Război Mondial au creat o nouă hartă politică a lumii. A fost pus în practică **principiul naționalităților**, ceea ce a dus la modificarea hărții politice a Europei prin trasarea unor noi frontiere. În urma dispariției Imperiilor Austro-Ungar, Rus și Otoman, au apărut noi state naționale independente: Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Regatul Sârbo-Croato-Sloven, Polonia, Finlanda, Letonia, Lituania și Estonia. România își va întregi teritoriul național prin alipirea Basarabiei la 27 martie/9 aprilie 1918, Bucovinei la 15/28 noiembrie 1918 și Transilvaniei la 18 noiembrie/1 decembrie 1918.

Polonia s-a reconstituit într-un stat independent, prin alipirea teritoriilor poloneze ocupate anterior de Austria, Germania și Rusia. Din destrămarea fostului Imperiu Austro-Ungar a apărut Cehoslovacia prin unirea Cehiei cu Slovacia, iar în jurul Serbiei s-au unit croații, slovenii, bosniacii, formându-se Regatul sârbo-croato-sloven. Din fostul Imperiu Rus s-au constituit statele independente Finlanda, Letonia, Estonia și Lituania.

Societatea Națiunilor. Dorința lui Woodrow Wilson de realizare a unei Societăți a Națiunilor, pentru aplanarea neînțelegerilor dintre state, a fost împlinită la data de 28 iunie 1919, prin semnarea Pactului Societății (Ligii) Națiunilor. Obiectivul acestei organizații internaționale era garantarea păcii și securității popoarelor și prevenirea declanșării unui nou război. Sediul Societății Națiunilor a fost stabilit la Geneva, în Elveția.

Pe baza hărții de mai sus, menționați trei state vecine cu România ale căror teritorii apar diferite față de cele actuale.

REPERE CRONOLOGICE

- 28 iunie 1919 – Tratatul de pace cu Germania, Versailles
- 10 septembrie 1919 – Tratatul de pace cu Austria, Saint-Germain
- 27 noiembrie 1919 – Tratatul de pace cu Bulgaria, Neuilly
- 4 iunie 1920 – Tratatul de pace cu Ungaria, Trianon
- 10 august 1920 – Tratatul de pace cu Imperiul Otoman, Sèvres

ARC PESTE TIMP

Palatul Versailles este un castel regal în apropiere de Paris, fosta reședință a regilor Franței. Acesta este unul dintre cele mai remarcabile monumente din Franța, nu numai din punct de vedere arhitectural, ci și prin prisma evenimentelor celebre care s-au desfășurat aici.

Cea mai impresionantă încăpere din interior este *Galerie des Glaces* sau Sala Oglinzilor – de 73 de metri lungime, 11 metri lățime și 12 metri înălțime.

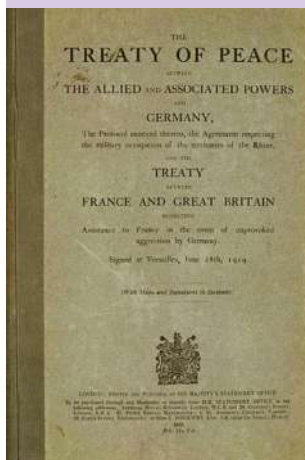

Pe 28 iunie 1919, în Sala Oglinzilor a fost semnat Tratatul de pace dintre Antanta și Germania.

Astăzi, întregul ansamblu este pe lista Patrimoniului cultural mondial U.N.E.S.C.O.

DESCOPERIM

Pornind de la Art. 231 din Tratatul de la Versailles: „Germania recunoaște că ea și aliații ei sunt responsabili de toate pierderile și de toate daunele suferite de guvernele aliate și asociate”, dezbateti ce au dorit învingătorii atunci când au stabilit condiții atât de dure pentru Germania.

Tratatul de pace de la Versailles

Harta României Mari (care cuprindea Basarabia, Bucovina de Nord și Cadrilaterul, având o suprafață totală de 295.641 km²)

EXERSĂM

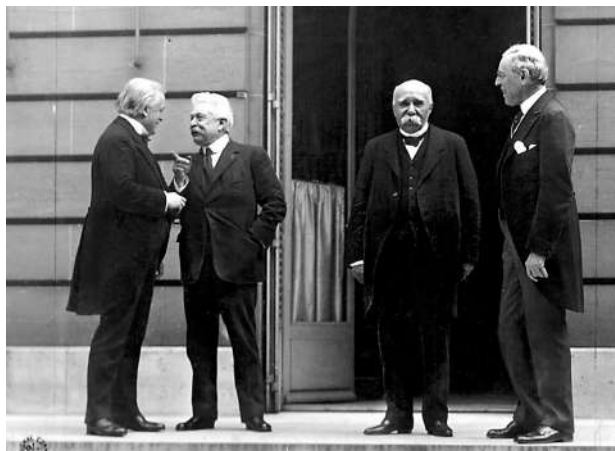
Stabiliți, pe baza lecției, care au fost principalele modificări teritoriale survenite în Europa după Primul Război Mondial.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Pornind de la programul „Cele 14 puncte” al președintelui S.U.A., Woodrow Wilson, grupați aceste puncte pe domenii, conform tabelului de mai jos:
  - I. Renunțarea la diplomația secretă
  - II. Libertatea navigației comerciale în timp de pace și de război
  - III. Reducerea înarmărilor
  - IV. Rezolvarea problemelor coloniale
  - V. Eliberarea teritoriului rusesc de către Germania
  - VI. Restabilirea Belgiei
  - VII. Retrocedarea Alsaciei și Lorenei către Franța
  - VIII. Rectificarea granițelor Italiei conform cu principiul naționalităților
  - IX. Libertatea comerțului internațional
  - X. Autonomia popoarelor din Austro-Ungaria
  - XI. Acces la mare pentru Serbia
  - XII. Crearea statului polonez independent cu acces la mare
  - XIII. Deschiderea strâmtorilor pentru toate vasele
  - XIV. Crearea Societății Națiunilor

Prevederi teritoriale	Prevederi economice	Principii de politică externă
<i>Retrocedarea Alsaciei și Lorenei către Franța</i>		

2. Priviți cu atenție imaginea de mai jos și numiți statele ai căror reprezentanți la Conferința de pace de la Paris apar în imagine.

De la stânga la dreapta, David Lloyd George, Vittorio Emanuele Orlando, Georges Clemenceau și Thomas Woodrow Wilson

3. Construiți enunțuri de tip istoric privitoare la organizarea lumii după Primul Război Mondial, cu următorii termeni istorici și date istorice:

- reparații de război;
- Societatea Națiunilor;
- 1919;
- autodeterminare;
- Paris;
- 1920.

Exemplu: În urma tratatului de la Versailles, Germania a fost obligată să plătească reparații de război uriașe.

4. Citiți documentul **A** de mai jos, priviți imaginea **B**, apoi răspundeți cerințelor:

Sursa A:

„Am fost trimisă în afara granițelor ca să vorbesc pentru țara mea, de a pune problemele sale în fața acelor care astăzi remodelau harta Europei și eram bine avertizată că România se afla într-o situație delicată. România avea nevoie de imaginea chipului meu. Misiunea mea era aproape misiunea unui bărbat, felul meu de a pleda a fost acela al unei femei.”

(Regina Maria a României,
Capitole târzii din viața mea)

- Transcrieți din text un motiv pentru care Regina Maria a fost trimisă în afara granițelor.
- Prezentați rolul pe care l-a avut Regina Maria la negocierile din cadrul Conferinței de Pace de la Paris.
- Folosind informațiile din lecție, numiți teritoriile unite cu România în 1918.

5. Identificați, pe harta mută a Europei actuale, care sunt statele ale căror teritorii se aflau în cadrul Imperiului Austro-Ungar și Imperiului Rus.

Sursa B:

Regina Maria a României

PORTOFOLIUL MEU

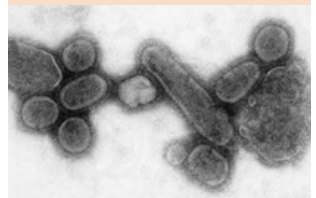

Utilizând diferite surse istorice (ex: volumul de memorii *Povestea vieții mele* de Regina Maria) și resurse multimedia, realizează **fișa biografică** a Reginei Maria:

- Date biografice:
- Activitatea sa în timpul Primului Război Mondial:
- Contribuția acesteia la realizarea României Mari:
- Alte realizări care v-au impresionat (de exemplu, castelul Balcic):

ISTORIA ALTFEL

Gripa spaniolă, apărută la sfârșitul Primului Război Mondial, a fost numită astfel deoarece a primit mai multă atenție în presa spaniolă decât în restul Europei. Este încă neclar dacă pandemia care s-a declanșat în momentul semnării armistițiului ar trebui considerată o consecință a războiului, deși condițiile de viață din perioada conflictului au înlesnit răspândirea virusului.

Virusul gripal văzut la microscop

Rata mortalității pandemiei din 1918-1919 nu este cunoscută cu precizie, dar se estimează că aproximativ 20-50% din populația Terrei din acel moment a suferit de această boală. Gripa a ucis aproximativ 25.000.000 de oameni în primele 25 de săptămâni.

RECAPITULARE

Să ne amintim cele mai importante evenimente!

1882	1907	1914	1916	1917	1918	1919-1920
Crearea Triplei Alianțe (Puterile Centrale)	Crearea Triplei Înțelegeri (Antanta)	Atentatul de la Sarajevo	România intră în Primul Război Mondial	S.U.A. intră în război de partea Antantei	Sfârșitul Primului Război Mondial	Conferința de pace de la Paris

1. Completați spațiile punctate, folosind cuvintele potrivite aflate în lista de mai jos.

Pretextul declanșării Primului Război Mondial l-a reprezentat ..... *atentatul* ..... de la Sarajevo. Austro-Ungaria a înaintat un ..... Serbiei, care în cea mai mare parte a fost de acord să-l accepte, iar apoi, încurajată de ..... a declarat război Serbiei. De partea acesteia, a intrat în război alianța numită ..... . Italia și România și-au proclamat ..... . De partea Austro-Ungariei și Germaniei au mai intrat în război Imperiul Otoman și ..... . Războiul s-a desfășurat pe două ..... principale și mai multe secundare.

Lista termenilor: conciliere, Antanta, armistițiu, ultimatum, Franța, Germania, neutralitate, pace, atentat, Bulgaria, fronturi, Puterile Centrale.

2. Pornind de la imaginea alăturată, prezentați, în aproximativ 10-12 rânduri, alte două bătălii de pe frontul de vest.

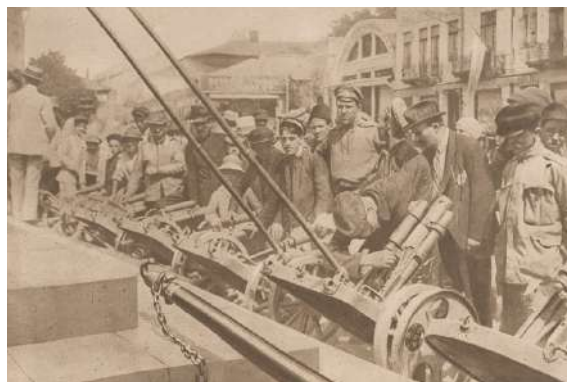

Soldați francezi în bătălia de pe Marna, 1914

3. Exprimați-vă opinia în legătură cu folosirea celor mai noi invenții în slujba războiului. Credeți că oamenii de știință și inventatorii au știut că invențiile lor vor fi folosite pentru a distruge vieți? Credeți că ar fi putut să se opună?

4. Priviți imaginea alăturată:

- Precizați semnificația bătăliei de la Mărăști.
- Numiți generalul român care a comandat armata română în bătălia de la Mărăști.
- Menționați alte trei lupte care au avut loc în timpul Primului Război Mondial.
- Enumerați alte trei tipuri de arme folosite de armata română în Primul Război Mondial, în afara celor care apar în imagine.

Capturi ale armatei române în bătălia de la Mărăști, 1917

5. Priviți imaginea alăturată:

- a) Precizați ce rol a avut Regele Ferdinand I în intrarea României în Primul Război Mondial.
- b) Menționați ce mare vis al românilor s-a împlinit în timpul domniei Regelui Ferdinand I.

Regele Ferdinand I (1914-1927)

6. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Noi nu am intrat în haosul acestui măcel pentru cuceriri, ci pentru dezrobiri (...). Noi nu vrem ce nu este al nostru, ci vrem unirea cu frații noștri din Ardeal, din Banat și din Bucovina (...). Vrem Carpații cu podișul lor, unde ne-a așezat împăratul Traian (...). Noi nu ne croim cu sabia o patrie nouă, ci ne-o întregim.”

(Extras din discursul lui Barbu Ștefănescu Delavrancea la Academia Română din 2 septembrie 1916)

- a) Precizați, pe baza textului, provinciile istorice românești aflate sub stăpânire străină în 1916.
- b) Transcrieți scopul intrării României în Primul Război Mondial.
- c) Folosind informațiile din manual, prezentați etapele întregirii teritoriului național al României în 1918.

7. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Art. 42 – Germaniei îi este interzis să păstreze sau să construiască fortificații, atât pe malul stâng al Rinului, cât și pe malul drept, la vest de linia trasată la 50 de kilometri est de acest fluviu.

Art. 51 – Teritoriile cedate Germaniei în virtutea Preliminariilor de pace semnate la Versailles, la 26 februarie 1871 și a Tratatului de la Frankfurt din 10 mai 1871 sunt reintegrate sub suveranitate franceză începând cu armistițiul din 11 noiembrie 1918.

Art. 81 – Germania recunoaște, așa cum au făcut deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului Cehoslovac.

Art. 119 – Germania renunță în favoarea principalelor Puteri aliate și asociate, la toate titlurile și drepturile ei asupra posesiunilor de peste mări. (...)

Art. 173 – Orice serviciu militar universal obligatoriu va fi abolit în Germania. (...)

Art. 233 – Suma totală a numitelor stricăciuni, pentru care reparațiile sunt datorate de Germania, va fi fixată de o Comisie interaliată.”

(Tratatul de la Versailles, 28 iunie 1919)

- a) Transcrieți din text prevederile cu caracter militar.
- b) Numiți două Puteri aliate sau asociate la care face trimitere art. 119.
- c) Precizați teritoriile la care se referă art. 51.
- d) Menționați prevederile cu caracter teritorial.

Metoda Cubului Împărțiți clasa în șase grupe și rezolvați următoarele cerințe de mai jos cu ajutorul informațiilor prezentate în lecția „Tratatul de pace. Noua hartă a Europei”:

- a) **Descrieți** principiul naționalităților și principiul autodeterminării.
- b) **Comparați** prevederile documentului „Cele 14 puncte” cu hotărârile tratatelor de pace din 1919-1920.
- c) **Asociați** „Consiliul celor Patru” cu țările pe care le reprezentau.
- d) **Analizați** principalele modificări teritoriale survenite în Europa după Primul Război Mondial.
- e) **Aplicați** cunoștințele acumulate și realizați o axă cronologică a tratatelor de pace.
- f) **Argumentați** deciziile luate în urma Tratatului de la Versailles.

Construiți un cub de hârtie și notați pe cele șase suprafețe ale sale: *Describe! Compară! Asociază! Analizează! Aplică! Argumentează pro sau contra!* Aruncați cubul și rezolvați cerința (câte un minut pentru fiecare față). Cu ajutorul profesorului, notați ideile esențiale și realizați o schemă recapitulativă.

(AUTO) EVALUARE

I. Alegeți răspunsul corect pentru fiecare dintre cerințele de mai jos: **(18 p.)**

- Inițiativa înființării Alianței celor Trei Împărați a aparținut lui:
  - Otto von Bismarck
  - Wilhelm I
  - Alexandru al II-lea
- La 15/28 iulie 1914, Austro-Ungaria a declarat război:
  - Serbiei
  - Italiei
  - Franței
- România a intrat în război în anul:
  - 1914
  - 1915
  - 1916
- Dinamita a fost inventată de:
  - Hiram Stevens Maxim
  - Ferdinand von Zeppelin
  - Alfred Nobel
- Germania a semnat capitularea din 11 noiembrie 1918 la:
  - Paris
  - Berlin
  - Compiègne
- Sediul Societății Națiunilor a fost stabilit la:
  - New York
  - Geneva
  - Haga

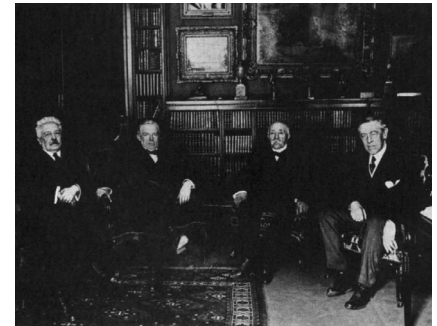
PUNCTAJ	
I.	3p.x6=18p.
II.	5p.x4=20p.
III.	1p.x12=12p.
IV.	2,5p.x4=10p.
V.	2,5p.x4=10p.
VI.	4p.x5=20p.
Oficiu	10p.
Total	100 puncte

II. Pornind de la imaginea alăturată, menționați personalitățile care făceau parte din „Consiliul celor Patru”. **(20 p.)**

Exemplu: Vittorio Emanuele Orlando, ...

III. Completați, după model, tabelul de mai jos: **(12 p.)**

Bătălia	Anul	Victorie	Frontul de luptă
Marna	1914	anglo-franceză	de vest
Lacurile Mazuriene			
Verdun			
Mărășești			
Gallipoli			

„Consiliul celor Patru”
Versailles, 1919

IV. Realizați corespondența corectă între elementele celor două coloane, după model: **(10 p.)**

A	B
① Versailles	ⓐ Turcia
② Sèvres	ⓑ Austria
③ Neuilly	ⓒ Ungaria
④ Trianon	ⓓ Bulgaria
⑤ Saint-Germain	ⓔ Germania
- Note: A green arrow points from Versailles (A) to Austria (B).*

V. Folosind informațiile din lecție și din resurse multimedia, precizați două cauze și două consecințe ale Primului Război Mondial. **(10 p.)**

Exemplu: Cursa înarmărilor (cauză), ...

VI. Scrieți un eseu liber de aproximativ o pagină cu tema *Participarea României la Primul Război Mondial*, folosind termenii: *neutralitate, front, armată, conflict, pace*. **(20 p.)**

PERIOADA INTERBELICĂ: O LUME ÎN SCHIMBARE

- **Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura**

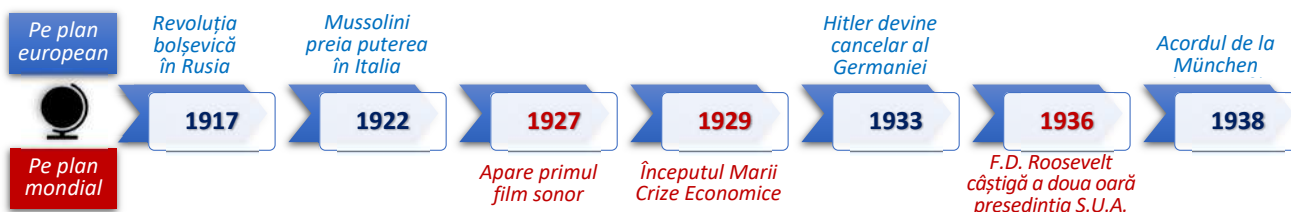
- 📖 *Studiu de caz: Femeia în viața publică*
- 📖 *Studiu de caz: Cinematograful – artă și industrie*
- 📖 *Studiu de caz: Crize economice*

- **Cetățean și stat în democrație și în totalitarism**

- 📖 *Studiu de caz: Un model democratic – S.U.A.*
- 📖 *Studiu de caz: Comunismul. Nazismul*

■ Recapitulare

■ Evaluare

Competențe specifice: 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2

Charlie Chaplin (1889-1977),
actor și regizor britanic

Automobil Ford, 1921

Automobil Renault, 1930

Ridicarea unui zgârie-nori
(New York, anii '30)

DICȚIONAR

Cultură de masă: producție culturală (film, teatru, presă) care transpune standardizarea economică la nivelul valorilor și modelelor culturale

Societate de consum: tip de societate care pune accentul pe nevoile materiale ale populației

VIAȚA COTIDIANĂ: ORGANIZAREA ORAȘELOR, LUMEA RURALĂ, INVENȚIILE ȘI VIAȚA CASNICĂ, DIVERTISMENTUL, SĂNĂTATEA OAMENILOR, CULTURA

„Memoria europenilor, cel puțin a celor din vest a păstrat din deceniul de după război imaginea unei perioade de prosperitate și lipsită de grijii, un fel de întoarcere la Belle Époque.”

(S. Berstein, P. Milza, *Istoria Europei*)

Organizarea orașelor și lumea rurală. Orașele s-au mărit, și-au extins suprafețele, iar populația lor a crescut. În centrul orașelor s-au construit clădiri înalte, care au devenit sedii pentru mari companii financiare și industriale, hoteluri, magazine somptuoase, restaurante. S-au construit mari bulevarde, blocuri de locuințe cu multe etaje, s-a dezvoltat rețeaua de canalizare, s-a introdus iluminat electric, s-a generalizat folosirea tramvaielor, troleibuzelor. Casele și-au sporit numărul de camere și au fost dotate cu apă curentă și electricitate. În lumea rurală, modernismul a pătruns mai greu, fiind dominante vechile obiceiuri. Totuși, tinerii care învățau la oraș au introdus elemente noi în privința ținutei, coafurii, dansului, muzicii. În mediul rural s-a resimțit favorabil efectul împrumutărilor masive, mai ales în Europa de Est, dar dezvoltarea urbană după 1919 a determinat migrarea țăranilor spre oraș, unde puteau să se angajeze într-o fabrică, să-și dea copiii la școală și să ducă o viață mai ușoară. Statul nu a susținut corespunzător dezvoltarea gospodăriilor rurale și, de aceea, numeroși țărani săraci și fermieri ruinați au luat drumul orașelor.

Invențiile și viața casnică. Un fenomen foarte important al perioadei interbelice a fost dezvoltarea industriei automobilului. Automobilul nu mai constituia un lux pe care să și-l permită doar cei bogați. Apariția lui a produs schimbări importante în modul de viață al oamenilor, care puteau să ajungă mai ușor la locul de muncă, să-și petreacă timpul liber organizând excursii și a redus distanțele dintre oameni, care puteau să intre mai ușor în contact. În 1925, o cincime dintre americani aveau automobile. Stimulați de concurența americană, prin Ford T, francezii de la Citroën au construit prima mașină de serie, începând cu 1919, urmați de cei de la Renault și Peugeot cu produse accesibile ca preț. Un rol important începe să-l aibă aparatul de radio, care era mijloc de educație, informare și distracție. De răspândirea radioului a profitat din plin publicitatea. Veniturile muncitorilor au crescut și astfel s-au îmbunătățit condițiile de trai. A crescut confortul prin folosirea aspiratoarelor, frigiderelor, mașinilor de gătit, de cusut și de spălat. S-a extins folosirea telefonului, care a contribuit la micșorarea distanțelor dintre membrii familiilor, prieteni și cunoștințe și a ajutat la dezvoltarea afacerilor. În unele state europene și în S.U.A., datorită accesului tot mai larg al populației la aceste bunuri și servicii, se naște **societatea de consum**.

Divertismentul. Divertismentul s-a diversificat – cinematograful, radioul, teatrul, întrecerile sportive, presa. Timpul liber al muncitorilor a crescut prin acordarea de concedii plătite, reducerea numărului de ore săptămânale de muncă. Muzica a cunoscut o uniformizare cu ajutorul discului. Este epoca genurilor muzicale *jazz, music hall, tango, charleston*. „Musicalurile” sau teatrul muzical, spectacolele de revistă, opereta reprezentau modalități populare pentru petrecerea timpului liber. Aceasta este **cultura de masă**. Sportul a devenit o industrie, datorită interesului manifestat de mulțimile de spectatori și a oamenilor de afaceri care au înțeles că pot să-și facă publicitate investind în sport. Sporturile de echipă, în special fotbalul, au adus mulți oameni pe stadioane și au făcut spectacol în timpul campionatelor mondiale. Elitele au rămas fidele vechilor privilegii garantate de mijloacele financiare și au frecventat în continuare teatrul, galeriile de artă, concertele sau au efectuat concedii exotice.

Sănătatea oamenilor. Atât statele cât și persoanele fizice au început să fie preocupate de sănătatea oamenilor. Îngrijirea era cu atât mai mare cu cât bătău numeroase epidemii (tifos exantematic, holeră, dizenterie, ftizie pulmonară, angină difterică) și alte cazuri de îmbolnăviri care aveau cauze medico-sociale (pelagră, tuberculoză pulmonară, alcoolism etc.) După 1920, numărul medicilor generaliști s-a dublat, a crescut numărul de medici specialiști, s-a dezvoltat industria farmaceutică, statele au organizat rețeaua spitalicească, au implementat reforme și campanii de sănătate publică. În 1928, Alexander Fleming a descoperit penicilina, un pas important în medicina secolului al XX-lea. Au apărut preocupările pentru corp, igienă și alimentație. În jurul anilor 1930, baia săptămânală era obligatorie în familiile avute, iar copiii nu-și schimbau lenjeria decât o dată pe săptămână. Sportul a început să fie asociat cu avantajele sale medicale. În S.U.A., a apărut mâncarea de tip fast-food, coșul de cumpărături din supermarket, simbolul abundenței și societății de consum.

Cultura. Dificultățile războiului au marcat profund cultura interbelică prin evocarea acestuia. Pe de o parte se manifesta bucuria de a trăi, libertatea sub orice formă, iar pe de alta îngrijorarea, teama de viitor, accentuate de izbucnirea crizei economice și ascensiunea regimurilor totalitare. Viața culturală a fost dominată de progresul științelor și democrației. Producția literară dedicată războiului a fost uriașă, multe romane fiind și ecranizări de succes: *Nimic nou pe frontul de vest* de Erich Maria Remarque (1929), *Adio, arme* de Ernest Hemingway (1929), *Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu (1922) ș.a. Au apărut numeroase curente avangardiste care au introdus noi forme de exprimare: **dadaismul**, care acordă hazardului un rol în creația umană, **expresionismul**, care simplifică formele, **cubismul**, prin care subiectele reprezentate (obiectele, oamenii) sunt descompuse și reasamblate în forme geometric-abstracte, **suprerealismul**, care promova libertatea totală de expresie. Reprezentant al cubismului și cel mai renumit pictor al secolului al XX-lea este Pablo Picasso, autorul picturii *Guernica*, dedicată orașului basc cu același nume, bombardat de aviația germană.

REPERE CRONOLOGICE

- 1919 – Citroën construiește primul automobil de serie
- 1920 – Apariția dansului charleston
- 1927 – Apare primul film sonor
- 1928 – Alexander Fleming descoperă penicilina

ARC PESTE TIMP

Din cauza nazismului din Germania, mulți artiști și scriitori au ales de bunăvoie calea exilului. Printre aceștia s-au numărat Thomas Mann, laureat al Premiului Nobel pentru literatură în 1929, și Bertolt Brecht, cel mai apreciat dramaturg german al secolului al XX-lea, autorul piesei de teatru *Opera de trei parale* și întemeietorul teatrului „Berliner Ensemble” din Berlin.

Bertolt Brecht

Astăzi, se montează cu succes piesele lui Brecht, rămase de actualitate.

DESCOPERIM

Revista franceză *Vogue* (1930), susținea ideea de emancipare feminină.

Folosind resurse multimediate, identificați alte modalități de afirmare a ideilor de emancipare feminină.

În 1937, Sylvan Goldman a inventat, în S.U.A., primul cărucior de cumpărături.

EXERSĂM

„Pe plan economic-politic, așadar, Franța se află în americanosferă, unde se simte bine.”

(Ph. Aries și G. Duby, *Istoria vieții private*, vol. 10)

Exprimați-vă un punct de vedere față de termenul *americanosferă*.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„(...) Sunt o mie și una de deosebiri între Valencia și Asturia, Aragon și Extremadura; chiar și natura s-a alăturat acestui entuziasm local și produce în fiecare provincie alt fel de vin. Să știți că orice provincie are alte soiuri de pești și alte brânzeturi, cum are alte feluri de salam și de caltaboși, pepeni, măslina și struguri, dulciuri și alte daruri locale ale lui Dumnezeu.”

(Karel Čapek, *Impresii de călătorie*)

- Identificați, pe baza textului, țara în care a călătorit autorul.
- Exprimați un punct de vedere față de practica interbelică a călătoriilor în rândurile elitelor occidentale.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„În S.U.A., Franklin Roosevelt este primul președinte care vorbește personal la radio. În emisiunile numite Discuții în fața șemineului, el încearcă să-și asigure concetățenii și să-i convingă de valoarea programului său economic. În Germania, naștii sunt și ei convinși că radioul reprezintă o armă politică esențială. În noaptea de 30 spre 31 ianuarie 1933, toate stațiile țării anunță poporului german numirea lui Hitler în calitate de cancelar.”

(*Istoria lumii de la origini până în anul 2000. Memoria omenirii*, Larousse)

- Transcrieți, pe baza textului, numele primului președinte care a vorbit personal la radio.
- Numiți statele care au folosit radioul în politică.
- Precizați, pe baza textului, scopurile pentru care a fost folosit radioul.

ÎNVĂȚARE PRIN COOPERARE

Împărțiți clasa în șase grupe și realizați un proiect cu titlul: *Viața cotidiană în perioada interbelică*. Folosind motoarele de căutare de pe Internet, cooperați pentru realizarea produsului final. Fiecare dintre grupe își alege o modalitate de realizare, după următorul plan:

Titlul domeniului	Mod de realizare
Organizarea orașelor	Eseu
Lumea rurală	Desen sau film
Invenții	Machetă pentru o invenție
Divertisment	Prezentare în PowerPoint
Sănătatea oamenilor	Elaborarea unui afiș pentru o campanie imaginată de sănătate publică
Cultura	Colaj de imagini

3. Priviți cu atenție imaginile de mai jos. Studiați cu atenție vestimentația, accesoriile, coafura personajelor și comparați-le. Ce schimbări observați?

Femei pariziene, 1906

Petrecri în Europa interbelică

4. Călătoria cu trenul *Orient-Express* era una dintre cele mai în vogă în perioada interbelică, el traversând Paris, München, Viena și Budapesta. Au existat trei rute diferite care legau Orientul de Occident, una dintre ele trecând și prin București. În jurul său s-a creat o adevărată mitologie, care s-a amplificat după dispariția lui. La această aură au contribuit numeroase romane și filme cu acest subiect. Documentați-vă pe internet și identificați cel puțin un roman pe această temă.

Afiș publicitar pentru Orient-Express

5. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„După suferințele și privațiunile războiului, în majoritatea țărilor beligerante dar mai ales în cele victorioase, se produce o explozie a bucuriei de a trăi, de respingere a oricărei constrângeri... Parisul, Londra și Berlinul sunt orașele simbol ale acestei noi arte de a trăi, Parisul mai ales, de unde vin din lumea întreagă toți exilații Europei pentru a se bucura de acest avânt de libertate.”

(S. Berstein, P. Milza, *Istoria Europei*)

- Identificați, pe baza textului, motivele exploziei bucuriei de a trăi.
- Numiți, pe baza textului, orașele simbol ale acestei bucurii de a trăi.
- Menționați și alte orașe asemănătoare ca dezvoltare și oportunități.
- Folosind informațiile din lecție, precizați cauzele migrației spre marile orașe.

PORTOFOLIUL MEU

Realizați un eseu de aproximativ o pagină în care să povestiți o zi din viața unui cetățean obișnuit al unui mare oraș din perioada interbelică. Documentați-vă din diverse surse, realizați un plan al eseuului (locuința, confortul casnic, vestimentația, locul de muncă, mijloacele de transport folosite, modul de petrecere a timpului liber, avantajele și dezavantajele traiului într-un asemenea loc etc.).

ISTORIA ALTFEL

Olimpiada din 1936 a fost organizată de Germania nazistă, iar Hitler considera că Jocurile Olimpice de la Berlin sunt o foarte bună ocazie de afirmare a Germaniei naziste pe plan global și de a impresiona statele participante. De aceea, a construit un stadion de peste 100.000 de locuri și a reușit să îi impresioneze chiar pe americani. Spre nemulțumirea lui Hitler, un atlet afro-american, Jesse Owens, a câștigat patru medalii de aur.

Salutul nazist al spectatorilor, în timpul ceremoniei de oferire a medaliilor, la Olimpiada din Berlin, 1936

Femei într-o uzină de armament

Moda Coco Chanel

Elena Caragiani-Stoenescu,
prima femeie pilot din România

ISTORIA ALTFEL

Dramaturgul norvegian Henrik Ibsen, prin personajul Nora din piesa *O casă de păpuși*, a impulsionat mișcarea feministă, piesele sale fiind traduse și jucate în toată Europa. A susținut drepturile femeilor, criticând inechitatea diferențelor de statut dintre femei și bărbați.

FEMEIA ÎN VIAȚA PUBLICĂ

„Fapte, nu vorbe.”

(Sloganul sufragetelor britanice de la începutul secolului trecut)

Schimbarea statutului femeii în societate. Primele semne de schimbare în emanciparea femeii, în sensul acordării de drepturi, apar încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Concomitent cu modernizarea economică, politică, socială, culturală, Primul Război Mondial a deschis oportunități în aceste direcții. Femeia trece de la statutul de casnică la statutul de doamnă în societate și dobândește o multitudine de drepturi: de a purta pantaloni, costum de baie, de a-și tunde părul în stilul bob, de a se machia, de a face sport împreună cu soțul, de a se plimba cu bicicleta etc. Acestea sunt semnele exterioare ale emancipării feminine, într-un climat cultural în care valorile familiei tradiționale aveau mulți adepți.

Afirmarea femeii în viața publică a fost posibilă datorită lărgirii accesului la educație, a acordării dreptului de vot universal, a creșterii numărului de femei angajate, a acceptării femeilor în profesii inaccesibile până atunci (inginer, arhitect, aviator, avocat, medic, ofițer etc.). Noile constituții de după război au oferit mai multe oportunități în domeniul învățământului, iar femeile au putut să-și schimbe statutul prin educație. Deși învățământul primar era obligatoriu în majoritatea țărilor europene, nu peste tot tinerii frecventau instituțiile de învățământ.

Mișcarea feministă. Se înființează primele asociații care luptau pentru emanciparea civilă și politică a femeii. Mișcarea sufragetelor (în limba engleză *suffrage* = drept de vot) din Marea Britanie, sub conducerea militantei Emmeline Goulden Pankhurst, a fost un model de acțiune feministă. Cel mai important drept a fost considerat dreptul la vot. În Finlanda și Norvegia acesta a fost acordat încă dinaintea războiului. Contribuția femeilor la efortul de război a fost răsplătită în majoritatea țărilor cu acordarea dreptului de vot pentru acestea: Marea Britanie, Rusia, Polonia, Ungaria, Danemarca (1918), Germania și Austria (1919), S.U.A. (1920). Au apărut primele publicații care educă femeile pentru calitatea de cetățean, dar și cele care reflectau preocupările lor: modă, gastronomie, decorațiuni interioare, bune maniere. Se deschidea astfel lungul drum al mișcărilor feministe.

PAGINĂ DE JURNAL Vizitați fizic sau online Muzeul Frederic Storck și Cecilia Cuțescu-Storck (muzeulbucurestiului.ro), documentați-vă suplimentar și elaborați câte o pagină de jurnal „O zi pe urmele Cecilei Cuțescu-Storck”. Cecilia Cuțescu-Storck a fost pictor și prima femeie profesor într-o academie de arte, de stat, din Europa. A predat pictura la Școala de Belle-Arte din București și a decorat spații publice importante. Prezentați experiența voastră, urmărind rolul pe care l-a jucat aceasta în mișcarea feministă din România.

Lucreți în echipe și realizați o investigație.

Eforturile pe care le depunem pentru a investiga o problemă au drept răsplată, la finalizarea cercetărilor, o poveste interesantă și detaliată, care ne ajută să înțelegem o perioadă istorică în profunzime.

Planul unei investigații:

1. Stabilirea problemei pe care o veți investiga.
2. Formularea ipotezei de la care porniți cercetarea.
3. Alcătuirea planului de investigație.
4. Realizarea investigației propriu-zise.
5. Formularea concluziilor investigației.

Realizați o investigație asupra următoarei probleme:

Cum a influențat Emmeline Goulden Pankhurst mișcarea de emancipare a femeilor?

Aspecte privind modul de lucru:

- Se stabilește componența celor cinci echipe în care se va lucra.
- Fiecare echipă își alege un aspect și apoi redactează planul de investigație, distribuind sarcinile fiecărui membru.
- Informațiile se centralizează prin strângerea materialelor realizate de fiecare membru al grupei.
- Informațiile, fotografiile obținute se selectează, se organizează și se formulează concluziile.
- Fiecare echipă va realiza o prezentare în PowerPoint sau Prezi în care își va enunța concluziile și le va expune în fața clasei.

Fiecare grupă va studia următoarele aspecte:

- ▶ Familia și educația
- ▶ Începutul activității sale politice
- ▶ Uniunea Socială și Politică a Femeilor
- ▶ Activitatea sa din timpul Primului Război Mondial
- ▶ Victoria: acordarea dreptului de vot femeilor în Marea Britanie

Pentru cercetările din cadrul investigației se pot folosi surse precum: lucrări de specialitate cu privire la mișcarea sufragetelor, dicționare (ex: *Personalități care au schimbat istoria lumii, din 1914 până în prezent*, Ed. RAO), enciclopedii generale, informații existente pe Internet (inclusiv arhive digitalizate).

Evaluarea activității în cadrul investigației

Pentru evaluarea activității elevilor care au alcătuit investigația, se va completa următoarea fișă:

criterii	Da (✓)	Nu (x)	Parțial (%)
Am respectat tema primită de grupa în care m-am aflat.			
Când a fost nevoie, am cerut ajutor.			
Colaborarea cu colegii de echipă a fost constructivă.			
Am avut o contribuție la elaborarea concluziilor.			
Am participat la prezentarea rezultatelor investigației.			

Emmeline Goulden Pankhurst în mijlocul mulțimii ținând un discurs (Connecticut, 1913)

Poster cu reclamă la cinematograful fraților Lumière

Charlot soldat, 1918

Documentar de propagandă – Ziua libertății, 1935

ISTORIA ALTFEL

Primele filme nu cuprindeau decât rareori mai mult de un cadru. Erau scurte și lipsite de sunet și prezentau, de obicei, scene din viața de zi cu zi sau mici acte teatrale.

În Bucureștiul interbelic existau 40 de cinematografe care proiectau filme, acestea fiind menționate și în paginile gazetelor la *Calendarul zilei*.

CINEMATOGRAFUL – ARTĂ ȘI INDUSTRIE

Studiu de caz

„Grație cinematografului, lumea se unifică, adică se americanizează.”

(Upton Sinclair, 1917)

Cinematograful ca artă. Filmul a devenit posibil datorită progreselor tehnice din domeniul științei opticii. Acesta a căpătat popularitate în societate mai ales în rândurile clasei de mijloc, care se bucura de timp liber și de bunăstare. Cinetoscopul lui Thomas Edison, o cutie prin care te uitai printr-o fantă, a avut un mare succes și, în 1895, frații Lumière au prezentat primul aparat de filmat funcțional și conceptul de vizionare în public. Filmul a fost o ciudățenie și după 1900. În prima parte a epocii interbelice, muzica lejeră era asociată cu cinematograful, care era mut. În anii '20, filmele mute realizate de Charlie Chaplin au făcut trecerea de la experiment la artă. Cinematograful a devenit o formă de cultură prin filme istorice clasice, comedii, seriale, filme de aventuri. În Franța, emoțiile erau prezentate prin mijloace tehnice: lentile, efecte de lumină, mișcări ale aparatului de filmat și de montaj.

Cinematograful ca industrie. În partea a doua a epocii interbelice, cinematograful a devenit o industrie care aducea mari venituri. Oamenii căutau acest mod de distracție și au apărut marile producții, marile case de filme (*M.G.M.*, *Universal*, *Paramount*) și studiourile de film de dimensiuni gigantice (*Hollywood* în S.U.A., *Cinecittà* în Italia), vedetele fiind cotate în clasamente după veniturile pe care le aduceau acestora. Stilul de viață american este promovat mai ales de cinematograful după apariția, în 1927, a primului film cu sonor: *Cântărețul de jazz*. În plină criză economică, în S.U.A., un sfert din națiune era șomeră, însă cinematografele erau pline. Filmele ridicau moralul publicului și ilustrau viața întregii societăți, bogăția, sărăcia, războiul, boala sau dragostea. Un loc aparte l-au ocupat filmele de desene animate, care aveau un succes public răsunător. Celebru a rămas regizorul Walt Disney care a creat filmele *Albă ca Zăpada și cei șapte pitici*, *Cei trei purceluși*, precum și personaje de neuitat: Mickey Mouse, Donald Rățoiul, Pluto.

Cinematograful ca mijloc de propagandă. Condițiile economice și politice, cumulate cu dorința de distracție a oamenilor, au condus la apariția cinematografului cu rol propagandistic. Aceste filme erau menite să manipuleze opinia publică și sprijineau politicile guvernamentale. În U.R.S.S. s-a urmărit educarea cetățenilor prin filme propagandistice, documentare și jurnale oficiale de actualități. Au apărut filme care ilustrau ideile politice ale vremii: *Charlot soldat*, *Dictatorul*, cu Charlie Chaplin (S.U.A.), *Triumful voinței* (Germania), *Crucișătorul Potemkin* (U.R.S.S.), *Ministerul Informației* (Marea Britanie).

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Organizați o dezbatere pornind de la vizionarea filmului *Nimic nou pe frontul de vest* (S.U.A., 1930 sau varianta din 2022), evidențiind aspectele pe care le aprobați, dar și cele pe care le dezaprobați. Argumentați-vă opiniile.

„Să realizăm o nouă înțelegere (New Deal) pentru poporul american.”
(Franklin D. Roosevelt, 1932)

Criza din anii 1920-1923. La sfârșitul războiului, învingătorii și învinșii s-au confruntat cu grave probleme economice. Reconstrucția, reconversia industriilor de război în industrii de pace, reînnoirea circuitelor comerciale întrerupte de conflict erau activități care necesitau timp. Lipsa forța de muncă, statele europene contractaseră datorii pe piața americană, noile frontiere fragmentau piețe deja constituite, migrația populației de o parte în alta a noilor granițe accentuau aceste dificultăți. Scăderea nivelului de trai a dus la un val de **greve** și proteste muncitorești. Refacerea economiei a avut un ritm diferit de la o țară la alta. Statele s-au implicat în problemele economice, intervenind în organizarea producției, stabilind raționalizări, fixând prețuri și salarii. Datorită creditelor americane și eforturilor proprii ale fiecărui stat, în 1922, la nivel mondial, economia s-a redresat, urmând o perioadă de prosperitate.

Marea Criză Economică din 1929-1933. A debutat în „Joi Neagră”, la 24 octombrie 1929, când prețurile acțiunilor bursei din New York s-au prăbușit brusc. Cauzele crizei au fost: creșterea artificială a cursului, **speculațiile bursiere** și dezvoltarea industrială necorelată cu consumul, lipsa unui sistem eficient de protecție socială. A fost o **criză de supraproducție** care s-a propagat în întreaga lume, cu excepția U.R.S.S., care era în mare măsură izolată de economia mondială. Prețurile au scăzut, producția industrială s-a redus, a crescut numărul șomerilor, s-au redus salariile. Statele au recurs la două tipuri de politici de ieșire din criză: prin reducerea cheltuielilor publice, încurajarea exporturilor prin scăderea prețurilor și a salariilor (Franța, Germania) și prin politici active de investiții în lucrări publice și devalorizarea monedelor naționale (Marea Britanie și S.U.A., prin **New Deal**). Anii '30 și degradarea situației internaționale au impus o nouă modalitate de ieșire din criză și anume politica de înarmare a statelor, așa cum s-a întâmplat în Germania și Italia. Creșterea cheltuielilor de înarmare a redus numărul de șomeri, a relansat economia, dar a împins populația dezamăgită spre fascism și nazism, prin impunerea ideii de stat salvator. Marea Criză a demonstrat fragilitatea economiei și a avut consecințe politice grave, contribuind la schimbări fundamentale și la instaurarea unor regimuri totalitare.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Identificați, pe baza informațiilor din lecție, cauzele și consecințele comune celor două crize economice. Grupați-le în tabelul de mai jos:

Cauze	Consecințe

DESCOPERIM

Supă și pâine la școală
în Sydney, 1934

Priviți cu atenție imaginea de mai sus și răspundeți cerințelor:

- Menționați un motiv pentru care copiii mâncau la școală.
- Precizați ce alte informații ne oferă imaginea de mai sus.

DICȚIONAR

Criză de supraproducție: criză cauzată de producția mai mare decât consumul populației

Grevă: încetarea voluntară și colectivă a lucrului pentru obținerea unor revendicări

New Deal: politica de reforme promovată de F.D. Roosevelt în S.U.A., prin care se viza redresarea după Marea Criză Economică

Speculații bursiere: operațiuni de vânzare, cumpărare a acțiunilor cotate la bursă

ISTORIA ALTFEL

În timpul Marii Crize, în Franța s-au acordat prime pentru defrișarea culturilor de viță de vie, în S.U.A. pentru distrugerea plantelor de bumbac și de tutun, iar în Brazilia pentru arderea sau aruncarea în ocean a cafelei.

PORTOFOLIUL MEU

Folosind resurse multimedia, realizați o prezentare în format digital despre tragedia uciderii țarului Nicolae al II-lea și a familiei sale (dispariția dinastiei Romanovilor).

Invalid de război german, 1923

REPERE CRONOLOGICE

- 1917 – Revoluția bolșevică din Rusia
- 1922 – Mussolini preia puterea în Italia
- 1933 – Hitler devine cancelarul Germaniei
- 1935 – Legile de la Nürnberg
- 1936-1939 – Războiul civil din Spania

DICȚIONAR

Propagandă: promovarea sistematică a unei ideologii, prin mijloace de informare în masă

Proletariat: categoria socială a muncitorilor

Socialism: Concepție social-politică referitoare la construirea unei societăți bazate pe egalitate și dreptate socială, lipsită de exploatare

Totalitarism: regim în care statul deține controlul total asupra vieții publice și private

CETĂȚEAN ȘI STAT ÎN DEMOCRAȚIE ȘI ÎN TOTALITARISM

„Totalitarismul este o amenințare la adresa umanității.
Nu are nicio justificare morală și nu poate fi tolerat.”
Thomas Mann

Pe fondul schimbărilor politico-sociale și al dificultăților economice cu care se confruntau în perioada interbelică, atât statele democratice, cât și cele totalitare, impactul asupra vieții și statutului cetățenilor era considerabil. Dacă în regimurile totalitare cetățenii anumitor grupuri sociale își pierdeau din drepturi și erau persecutați, în regimurile democratice încrederea oamenilor în guvernanți era adesea afectată și poporul dezaproba măsurile politice și economice pe care autoritățile guvernamentale le adoptau.

Cetățeanul în statele democratice. Sistemul politic democratic are la bază separarea puterilor în stat, pluralismul politic, alegeri libere, votul universal. Într-un stat democratic cetățenii se bucură de libertăți individuale și de respectarea drepturilor. Cele mai reprezentative democrații din perioada interbelică au fost S.U.A. (republică federală), Marea Britanie (monarhie parlamentară) și Franța (republică). Atât în monarhiile constituționale, cât și în republicile parlamentare, existau îngrijorări cu privire la dificultatea menținerii democrației în contextul în care refacerea după război era dificilă, problemele economice se înmulțeau și apăreau tensiuni sociale. În afara democrațiilor occidentale, alte state europene care și-au menținut regimurile democratice în perioada interbelică au fost relativ puține: Elveția, țările scandinave, Cehoslovacia, România până în anul 1938.

Fragilitatea democrațiilor vremii și pericolul care plana asupra lor au determinat schimbări la nivelul mentalității colective, astfel oamenii apărându-și drepturile existente și militând pentru obținerea unor drepturi suplimentare. De asemenea, femeile au solicitat acordarea dreptului la vot, având în vedere, în special, sacrificiile depuse în timpul Primului Război Mondial.

Cetățeanul în regimurile totalitare. Pe fondul problemelor de după război, în mai multe state europene a fost posibilă instalarea unor regimuri totalitare: regimuri extremiste de dreapta (fascismul în Italia, nazismul în Germania, regimuri similare în Portugalia, Ungaria) sau de stânga (comunismul în Rusia). **Totalitarismul** are o ideologie unică, bazată pe existența unui singur partid centrat în jurul unui lider, pe supremația unei poliții secrete și pe monopolul statului asupra structurilor economice, culturale și informaționale ale societății. Într-un stat totalitar, drepturile cetățenilor erau limitate și se impuneau măsuri dure atât în plan politic, cât și în societate și economie.

Pentru liderii din statele totalitare, cel mai important era să dețină controlul asupra maselor populare, iar acest lucru era realizat prin îndoctrinare, propagandă și eliminarea adversarilor regimului prin orice mijloace. De asemenea, se instala cenzura pentru împiedicarea răspândirii ideilor care contraveneau politicii statului.

Cei mai cunoscuți lideri de extremă dreapta au fost: **Benito Mussolini**, lider al Partidului Național Fascist, venit la putere în Italia în 1922, **Adolf Hitler**, lider al Partidului Nazist care a devenit cancelar al Germaniei în 1933, și **Francisco Franco**, care a preluat puterea în Spania în urma războiului civil din 1936-1939. În Rusia a fost instaurat comunismul, ideologie de extremă stânga bazată pe **socialism**, în urma revoluției bolșevice din 1917, lider a fost **Vladimir Ilici Ulianov** (Lenin). În anul 1922 Rusia se proclamă Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (U.R.S.S.).

Mecanisme de propagandă și control. Liderii din statele totalitare îi manipulau pe oameni și mizau pe naționalism (în regimurile fasciste din Italia și Germania) și pe dorința categoriilor sociale, precum **proletariatul**, de a dobândi un statut mai important în societate, în regimurile comuniste. Responsabilul pentru **propagandă** în Germania nazistă a fost Joseph Goebbels (1897-1945), a cărui misiune era să se asigure că mesajele ideologiei naziste sunt transmise prin totalitatea creațiilor literare, dramatice, filmografice, dar și prin intermediul presei și radioului. Ca urmare a ideologiei antisemite, legislația germană a restrâns drepturile populației de origine evreiască. Astfel, prin Legile de la Nürnberg, promulgate în 1935, evreilor le erau anulate o serie de drepturi, erau interzise căsătoriile între evrei și germani, scopul fiind determinarea lor să părăsească Germania.

Totuși, în ciuda pericolelor evidente ale regimurilor extremiste, liderii acestora și-au găsit susținători în rândul populației. Mussolini și Hitler au fost sprijiniți de industriași și armată, iar Francisco Franco s-a bazat pe armată și marii proprietari funciari. Însă, cel mai grav aspect al atitudinii populare din vremea respectivă – recunoscut și din ce în ce mai dezbătut astăzi – este faptul că marea masă a populației, care nu simpatiza cu extremiștii, nu a intervenit contra acestora, ci a rămas indiferentă, asumându-și astfel o parte din vină și contribuind la menținerea regimurilor totalitare.

Marile personalități culturale ale vremii au încercat să avertizeze asupra pericolelor generate de ideologiile totalitare. Spre exemplu, marele scriitor britanic George Orwell, era de părere că „naziștii și comuniștii sunt două fețe ale aceleiași monede totalitare.” Orwell este autorul celebrului roman *1984* (*O mie nouă sute optzeci și patru*), în care sunt descrise abuzurile unui sistem totalitar și o tehnică perfecționată a manipulării maselor, având drept sursă de inspirație evenimentele din anii '30 și '40 ai secolului al XX-lea.

Doar cetățenia activă și implicarea socială reală pot pune capăt nedreptăților politice și sociale, în timp ce pasivitatea și indiferența permit instalarea și menținerea la putere a extremiștilor.

Benito Mussolini, Roma, 1935

ARC PESTE TIMP

Statutul minorităților etnice atunci și acum. Germania

În perioada interbelică, pe fondul ideologiei naziste, minorități etnice, precum evrei, slavi sau membrii comunității rome erau persecutați și denumiți, în mod umilitor, „sub-oameni” (*Untermenschen*).

Astăzi, reprezentanții minorităților etnice se bucură în Germania de același statut cu populația majoritară, iar landurile au politici speciale prin care încurajează exprimarea multiculturală și dezvoltă numeroase proiecte educaționale și culturale specifice.

Mai mult, ca o recunoaștere a greșelilor din trecut și pentru combaterea oricărui derapaj similar în prezent, legislația germană prevede sancțiuni deosebit de dure pentru cei care fie promovează idei similare celor naziste, fie iau în derâdere ceea ce s-a întâmplat atunci și afișează, prin orice mijloace (inclusiv tatuaje corporale), simboluri și imagini care amintesc de acea perioadă.

DESCOPERIM

Pornind de la afișul de propagandă care îl înfățișează pe Stalin, precizați alte trei mijloace de îndoctrinare folosite într-un regim totalitar.

Karl Marx și Friedrich Engels, teoreticienii comunismului

EXERSĂM

Imaginați-vă că sunteți un cetățean european care trăiește într-un regim totalitar în perioada interbelică. Scrieți o pagină de jurnal cu privire la viața voastră, în anii '30.

ISTORIA ALTFEL

În timpul lui Mussolini a existat o reglementare legislativă cu privire la ținuta vestimentară. În anii '30, regimul fascist din Italia a stabilit lungimea fustelor purtate de femei. Legea impunea ca fustele să fie suficient de lungi încât să acopere genunchii în întregime, promovând decența și moralitatea conform idealurilor fasciste.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul și priviți imaginea alăturată, apoi răspundeți cerințelor:

„Democrația este cea mai rea formă de guvernământ, cu excepția tuturor celorlalte forme care au fost experimentate din timp în timp.”

(Winston Churchill)

- a) Formulați o opinie referitoare la avantajul democrației față de alte forme de guvernământ.
- b) Precizați rolul pe care l-a avut Winston Churchill în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.

2. Citiți textul și răspundeți pe baza lui cerințelor de mai jos:

„Deceționată în privința ambițiilor sale teritoriale, pradă a unei crize generatoare de șomaj și de greve prea adeseori sângeroase, prelucrată de extrema stângă socialistă care aderă, din martie 1919, la cea de a III-a Internațională și cere dictatura proletariatului, democrația italiană, prăbușită în instabilitatea guvernamentală, pare incapabilă să împiedice războiul civil și triumful bolșevismului.

În fața acestei primejdii, fascismul pare singurul meterez al ordinii. Luându-și numele fie de la legătura antică de nuiete simbolizând unirea oamenilor (fascio), fie de la societățile muncitorești revoluționare constituite în Italia de Sud la sfârșitul secolului al XIX-lea, fascismul se dezvoltă sub impulsul unui fost învățător și ziarist socialist, Benito Mussolini, care a trecut la naționalism în timpul războiului și este convins că numai o putere forte poate să împiedice degradarea regimului și să dea satisfacție ambițiilor teritoriale italiene și aspirațiilor sociale ale maselor.”

(F. G. Dreyfus et al., *Istoria Universală, Vol. 3: Evoluția lumii contemporane*)

- a) Menționați o cauză a decepției italienilor.
  - b) Numiți o problemă cu care se confrunta Italia din punct de vedere economic.
  - c) Precizați un eveniment desfășurat în anul 1919.
  - d) Identificați un pericol existent la adresa democrației italiene.
  - e) Explicați, pornind de la informațiile din text, atitudinea italienilor față de fascism.
3. Pornind de la definiția din dicționarul limbii române a termenului *naționalism*, alcătuiți grupe de câte trei-patru elevi și dezbateteți dacă naționalismul este un lucru pozitiv sau negativ. După dezbateri, prezentați celorlalți colegi argumentele pro și contra pe care le-ați adus în sprijinul opiniilor exprimate de voi. Expuneți concluziile la care ați ajuns.
  4. Utilizând Internetul și diferite surse istorice, realizați individual afișe care să cuprindă simboluri relevante ale valorilor legate de libertate și democrație. La final, organizați un tur al galeriei afișelor elaborate și votați cel mai bun afiș realizat.

UN MODEL DEMOCRATIC – S.U.A.

Studiu
de caz

„Singurul lucru de care trebuie să ne temem este teama însăși.”
(Franklin D. Roosevelt)

În perioada anilor de război, S.U.A. au fost principalul furnizor al Europei pentru materii prime, produse finite și capital, cucerind totodată piețele sud-americane și asiatice. La sfârșitul Primului Război Mondial, S.U.A. au devenit prima putere economică și politică a lumii, devansând Marea Britanie. Viața politică americană din perioada interbelică a fost dominată de două partide: Partidul Republican și Partidul Democrat.

Guvernarea republicană. În noiembrie 1920 au avut loc alegeri prezidențiale la care, pentru prima dată, au participat la vot și femeile. Alegerile au fost câștigate de candidatul republican Warren Harding. Timp de 12 ani, S.U.A. au fost conduse de republicani. Guvernarea Harding (1921-1923) a fost urmată de guvernarea Calvin Coolidge (1923-1929) și de guvernarea Herbert Hoover (1929-1933). Republicanii considerau că statul nu trebuie să intervină în viața economică pentru a nu înăbuși spiritul întreprinzător al cetățenilor. Administrația republicană a avut de făcut față unor chestiuni dificile legate de **prohibiția** băuturilor alcoolice, introdusă în 1920, și de criza economică din 1929-1933. În politica externă, Statele Unite ale Americii au ales calea izolaționismului, neimplicându-se în marile probleme internaționale.

Guvernarea democrată. Agravarea crizei economice a dus la eșecul administrației republicane conduse de președintele Herbert Hoover. În noiembrie 1932 este ales președinte candidatul Partidului Democrat, Franklin Delano Roosevelt. Victoria sa în alegeri s-a datorat programului *New Deal*, contribuind totodată la creșterea popularității sale, fiind singurul președinte american ales de patru ori consecutiv. Soluția oferită americanilor prin *New Deal* era intervenția statului în economie. Măsurile au fost aplicate în trei domenii: sistemul bancar, industrie și agricultură.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Vă chem, și mă angajez eu însumi, să realizăm o nouă împărțire a cărților pentru poporul american. Ca toți cei de față să fim noi înșine profeții unei noi ordini, a competenței și curajului. Este mai mult decât o campanie politică, este o chemare sub armă.”
(F. D. Roosevelt, 1932)

- Precizați formațiunea politică din care făcea parte F. D. Roosevelt.
  - Numiți evenimentul la care face referire textul.
  - Exprimați un punct de vedere în legătură cu mesajul transmis de președintele american.
2. Accesând internetul, căutați informații despre cei doi candidați la alegerile prezidențiale, din 1936, F. D. Roosevelt și H. Hoover, și analizați cum a reușit primul să câștige al doilea mandat.

Franklin Delano Roosevelt,
președinte al S.U.A.
între 1933-1945

ISTORIA ALTFEL

În statul Dakota de Sud (în S.U.A.) se află o sculptură în granit care acoperă toată suprafața muntelui: monumentul Muntele Rushmore. Sculptura are 18 metri și înfățișează portretele a patru președinți celebri ai Statelor Unite: George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt și Abraham Lincoln. Opera de artă a fost realizată de către doi bărbați cu origini daneze, Gutzon Borglum și fiul său Lincoln Borglum. Întreaga lucrare ocupă mai bine de 5 km² și se află la o înălțime de 1745 de metri.

Cioplirea în granit a început în anul 1927, lucrarea fiind finalizată complet la sfârșitul lui octombrie 1941.

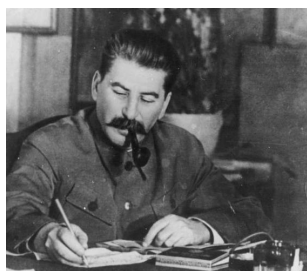

DICȚIONAR

Prohibiție: Măsură legislativă sau administrativă prin care se interzice producerea, vânzarea, exportul sau importul unor mărfuri

Vladimir Ilici Ulianov – Lenin,
conducător al Revoluției
bolșevice din 25 octombrie/
7 noiembrie 1917

Iosif Vissarionovici Djușașvili –
Stalin, lider al U.R.S.S.
între 1922-1953

Mausoleul lui Lenin, ridicat
în Piața Roșie din Moscova

DICTIONAR

Bolșevic: membru cu convingeri extremiste al Partidului Muncitoresc Socialist Rus (cunoscut sub numele de Partidul Bolșevic) care a preluat puterea în Rusia ca urmare a revoluției din 1917

Gulag: sistem de lagăre de muncă forțată și închisori în fosta U.R.S.S.

COMUNISMUL. NAZISMUL

Studiu
de caz

„Comunismul și nazismul sunt forme de extremism care amenință valorile umane fundamentale.”
Albert Camus

În perioada interbelică, în Europa au fost instaurate regimuri politice totalitare. Cauzele instaurării acestor regimuri au fost legate de nemulțumirile provocate de tratatele de pace semnate în cadrul Conferinței de pace de la Paris și de problemele economice de după război.

Comunismul. Apare în secolul al XIX-lea, când socialiștii Karl Marx și Friedrich Engels au elaborat teoria care are la bază formele colective de proprietate și o distribuție egală a resurselor. Ideologia comunistă susținea că reprezenta interesele clasei muncitoare (proletariatul), dar de fapt era dictatura Partidului Comunist. Comunismul, regim de extrema stângă, a fost instaurat în Rusia, în urma Revoluției **bolșevice** din 25 octombrie/7 noiembrie 1917, prin care au venit la putere bolșevicii conduși de Vladimir Ilici Ulianov – Lenin, care a fost ales Președinte al Consiliului Comisarilor Poporului. În iulie 1918, a fost adoptată o Constituție care acorda întreaga putere partidului bolșevic, în numele dictaturii proletariatului. S-a înființat poliția secretă, C.E.K.A., care avea rolul de a-i elimina pe toți cei care nu doreau să se supună noului regim, s-a desființat libertatea presei, a fost decretată munca obligatorie. A luat ființă Armata Roșie, care a câștigat războiul civil împotriva partizanilor vechiului regim. După executarea țarului Nicolae al II-lea și a familiei sale, bolșevicii au dezlănțuit teroarea. Partidul Comunist a devenit partid unic. În martie 1919, Lenin a creat Internaționala a III-a comunistă (Cominternul), pentru a facilita răspândirea comunismului în întreaga lume.

După moartea lui Lenin, lupta pentru putere a fost câștigată de Iosif Vissarionovici Djușașvili – Stalin, care a devenit lider suprem în 1928, a recurs la teroare cu ajutorul poliției politice (N.K.V.D.) și a trecut la punerea în practică a ideilor sale despre construirea socialismului într-o singură țară. Principalele sale idei erau colectivizarea agriculturii, planificarea economică, industrializarea forțată, instaurarea dictaturii proletariatului. Producția a fost organizată pe baza planurilor cincinale, iar proprietatea privată a fost înlocuită cu cea de stat sau colectivă. A fost declanșată represiunea pe scară largă împotriva opozanților, aceștia fiind executați sau închiși în lagăre de muncă. Sistemul **Gulagului** a devenit cunoscut ca un mecanism de represiune a opoziției politice în Uniunea Sovietică. Milioane de sovietici au fost închiși în lagărele Gulagului. Comunismul a reușit să se mențină, extinzându-se și în alte state după 1945, când U.R.S.S. a impus modelul sovietic în statele din Europa Centrală și de Sud-Est.

Nazismul. A fost regimul totalitar de extremă dreaptă instaurat în Germania de Adolf Hitler, care, la 30 ianuarie 1933, a fost numit cancelar ca urmare a faptului că, la alegerile pentru Reichstag din iulie 1932, Partidul Național-Socialist al Muncitorilor Germani a obținut un număr mare de voturi. Pe 28 februarie 1933, a fost emis decretul „Pentru protejarea poporului german”, prin care Partidul Comunist a fost scos în afara legii și au fost suspendate libertățile cetățenești. Au urmat alte măsuri prin care au fost interzise toate partidele și organizațiile politice, au fost desființate sindicatele, a fost înființată poliția secretă de stat, numită *Gestapo*. În iulie 1933, Partidul Național-Socialist al Muncitorilor Germani (N.S.D.A.P. sau Partidul Nazist) s-a proclamat partid unic. În data de 2 august 1934, după moartea președintelui Paul von Hindenburg, Adolf Hitler a devenit șef al statului și și-a luat titlul de *Führer*.

Noul conducător al Germaniei a pus în aplicare ideile din programul Partidului Național-Socialist al Muncitorilor Germani, din 1920, și expuse în cartea sa, *Mein Kampf*, scrisă între 1923-1924 și publicată în 1925. Doctrina nazistă proclama superioritatea rasei germane asupra celorlalte. Germania devine un stat polițienesc și rasist, tinerii sunt înregimentați în organizațiile *Hitlerjugend*, iar muncitorii în Frontul Muncii, organizații aflate sub controlul partidului nazist. A fost declanșată o violentă campanie antisemită, împotriva evreilor fiind luate măsuri de discriminare, iar din 1942, aplicându-se „soluția finală”, programul de exterminare a evreilor. Hitler a promovat o politică externă expansionistă, urmărind obținerea „spațiului vital” necesar dezvoltării poporului german.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. În grupe de patru-cinci elevi, elaborați un afiș despre lagărele de muncă forțată din Uniunea Sovietică, iar apoi prezentați rezultatul întregii clase.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Noi cerem constituirea unei Germanii Mari, care să reunească toți germanii (...). Vrem egalitatea în drepturi a poporului german cu celelalte națiuni, abrogarea tratatelor de la Versailles și Saint-Germain (...). Cerem pământ și colonii pentru a ne hrăni populația și a resorbi suprapopularea noastră (...). Pentru a fi cetățean, trebuie să ai sânge german, fără deosebire de confesiune. Niciun evreu nu poate fi cetățean (...). Cerem ca toate funcțiile publice, indiferent de natura lor, să fie deținute doar de cetățenii germani.”

(Programul N.S.D.A.P. din 1920)

- Identificați din text prevederile antisemite ale Programului N.S.D.A.P.
- Selectați din text informațiile care reliefează intenția naziștilor de a cuceri teritoriul.
- Făcând apel la cunoștințe anterioare, precizați câte o prevedere a tratatelor de pace de la Versailles și Saint-Germain.

Adolf Hitler, *Führer*
al Germaniei între 1934-1945

ISTORIA ALTFEL

Providența mă protejează!

Adolf Hitler a reușit să supraviețuiască unei serii de 40 de tentative de asasinat cunoscute.

Metodele folosite pentru încercarea de eliminare a liderului nazist au fost ingenioase, de la sinucigași cu bombă și lunetiști sub acoperire, la raiduri aeriene. Poate cel mai cunoscut atentat a fost Operațiunea *Valkiria*, din 20 iulie 1944, când colonelul Claus von Stauffenberg a așezat o geantă în care se afla o bombă sub masa de discuții dintr-o baracă de campanie, exact la picioarele *Führerului*. Geanta părăsită l-a jenat pe colonelul Brandt, care a mișcat-o din loc, lipind-o de piciorul mesei. Bomba a explodat, pereții și grinzile s-au prăbușit, patru membri ai statului major au fost uciși pe loc, iar alți șapte au fost grav răniți. Lui Hitler, fiind protejat de masa masivă de stejar, explozia i-a ars doar părul și i-a sfârtecat pantalonii.

RECAPITULARE

Să ne amintim cele mai importante evenimente!

1917	1920	1927	1928	1929	1934
Revoluția bolșevică din Rusia	Acordarea dreptului de vot pentru femei în S.U.A.	Apariția primului film sonor	Descoperirea penicilinei	Debutul Marii Crize Economice	Adolf Hitler și-a luat titlul de <i>Führer</i>

A

B

C

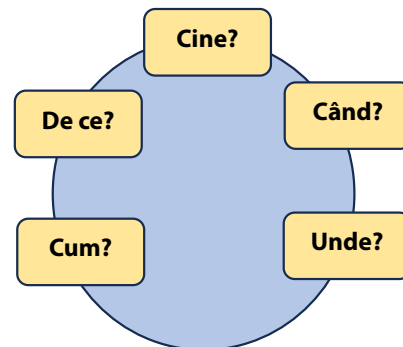
D

1. Priviți imaginile de mai sus, apoi scrieți pe caiet asocierea corectă dintre autorii de pe prima coloană și opere/realizările lor de pe a doua coloană, după model. Puteți consulta biblioteca școlii pentru a afla mai multe despre aceste personalități.

Autori	Opere/Realizări
A. Ernest Hemingway	1. <i>Pădurea spânzuraților</i>
B. Alexander Fleming	2. <i>Adio, arme</i>
C. Liviu Rebreanu	3. <i>Nimic nou pe frontul de vest</i>
D. Erich Maria Remarque	4. Penicilina

2. Pornind de la imaginea alăturată, răspundeți la întrebările legate de afirmarea femeii în viața publică din perioada interbelică.

Elena Caragiani-Stoenescu,
prima femeie pilot
din România

3. Priviți imaginea alăturată:

- Cu ajutorul internetului și al cunoștințelor dobândite, construiți un tabel cronologic cu filmele celebre din perioada 1920-1939.
- Enumerați trei genuri de filme din perioada interbelică.
- Scrieți pe caiet o scurtă istorie a cinematografului hollywoodian din perioada de început și apoi prezentați-o colegilor.
- Accesați <https://www.charliechaplin.com/en/videos/1466-Great-Dictator-Speech>, vizionați fragmentul din filmul *Dictatorul* și apoi realizați o dezbatere cu tema *Filmul ca instrument politic*, în care să prezentați argumentele pro și contra.

Afișul filmului „The Kid” (1921)
cu Charlie Chaplin

- Subliniați din lista următoare noțiunile/datele referitoare la Marea Criză Economică:
1923, New Deal, 1933, U.R.S.S., Warren G. Harding, New York, 1929, Franklin D. Roosevelt, S.U.A.
- Alcătuți un eseu de aproximativ o pagină cu tema *Avantajele de a fi cetățean într-un stat democratic*, folosiți noțiunile istorice învățate, după următorul plan de idei:
  - Caracteristicile regimului democratic.
  - Respectarea drepturilor și libertăților civile.
  - Menționarea a cel puțin patru state democratice.
  - Enumerarea a trei avantaje pe care le au cetățenii într-un regim democratic.
- Explicați termenul *prohibiție*. La ce se referă și unde a apărut?
- Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

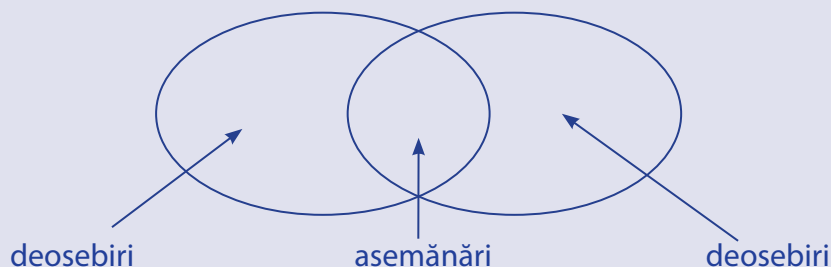
„[...] Poporul german trebuie să i se asigure teritoriul necesar existenței sale pe pământ [...]. Oamenii de același sânge trebuie să aparțină unuia și aceluiași Reich [...]. Numai prin război poporul german va deveni stăpânul lumii.”

(Adolf Hitler, *Mein Kampf*)

- Precizați o caracteristică a nazismului la care se referă textul;
- Exprimați-vă opinia în legătură cu ideile expuse de Hitler în text.

Diagrama Venn

Împreună cu colegul de bancă, desenează câte un cerc în care să completezi trei deosebiri dintre regimul comunist din Uniunea Sovietică și regimul nazist din Germania, apoi suprapune cele două cercuri și realizează „diagrama perechii” completând trei asemănări, după modelul de mai jos:

PUNCTAJ	
I.	4p.x5=20p.
II.	5p.x4=20p.
III.	1p.x12=12p.
IV.	2,5p.x4=10p.
V.	2,5p.x4=10p.
VI.	18p.
Oficiu	10p.
Total	100 puncte

- I.** Stabiliți dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false, notând în dreptul fiecărui enunț **A** (adevărat) sau **F** (fals): **(20 p.)**
- Mâncarea de tip fast-food a apărut în Franța. **F**
  - Thomas Mann a fost laureat al Premiului Nobel pentru Pace în 1929.
  - Regizorul american Walt Disney a creat personajul de desen animat Mickey Mouse.
  - Criza economică din perioada 1929-1933 a început în S.U.A.
  - Sistemul de lagăre de muncă din Uniunea Sovietică, apărut în perioada interbelică, se numește Gulag.

II. Pornind de la imaginea alăturată, răspundeți cerințelor. **(20 p.)**

- Menționați două caracteristici ale democrației americane. (5p.x2)
- Precizați de câte ori a fost ales președinte. (5p.x1)
- Numiți programul care prevedea ieșirea din Marea Criză Economică. (5p.x1)

Franklin Delano Roosevelt

III. Completați, după model, tabelul de mai jos: **(12 p.)**

Țara	Tip regim politic	Caracteristici	Lideri
U.R.S.S.	<i>totalitar/comunist</i>	<i>dictatura proletariatului</i>	<i>Lenin</i>
Italia			
Germania			
S.U.A.			
Marea Britanie			

IV. Realizați corespondența corectă dintre coloana **A** și coloana **B**, după model: **(10 p.)**

A	B
① Charlie Chaplin	ⓐ Guernica
② Benito Mussolini	ⓑ Marșul asupra Romei
③ Pablo Picasso	ⓒ Modă
④ Stalin	ⓓ Colectivizare
⑤ Coco Chanel	ⓔ Filmul mut
- Note: A green arrow points from ① Charlie Chaplin to ⓔ Filmul mut.*

V. Folosind informațiile din lecție și din resurse multimedia, precizați două cauze și două consecințe ale instaurării regimurilor totalitare. **(10 p.)**

VI. Exprimați-vă, într-un text de aproximativ zece rânduri, opinia cu privire la modalitățile de divertisment din perioada interbelică prin comparație cu cele din prezent. **(18 p.)**

LUMEA ÎN RĂZBOI

- **Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare**
- **Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945), România și Al Doilea Război Mondial, Conferința de pace**

Studiu de caz: Noile mijloace de distrugere în masă

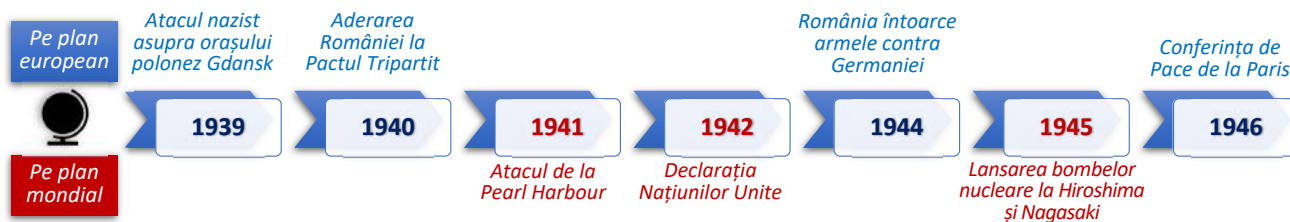
Studiu de caz: Viața pe front și în frontul de acasă

Studiu de caz: Holocaustul

■ Recapitulare

■ Evaluare

Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 4.1

Semnarea, la 23 august 1939,
a Pactului Ribbentrop-Molotov

Joachim von Ribbentrop,
ministrul de externe nazist

Viaceslav Mihailovici Molotov,
ministrul de externe sovietic

DICȚIONAR

Conciliatorism: politică îngăduitoare față de pretențiile teritoriale ale agresorilor

Demagogie: discursuri goale de conținut, cu promisiuni deșarte, menite să atragă electoratul naiv

Naționalism: ideologie care exagerează drepturile și aspirațiile propriei națiuni

RELAȚIILE INTERNAȚIONALE. AGRESIUNEA STATELOR TOTALITARE

„Încercarea totalitară de cucerire globală și dominație totală a fost modalitatea distructivă de ieșire din impas. Victoria totalitarismului poate coincide cu distrugerea umanității; oriunde s-au instalat și au guvernat regimuri totalitare, esența ființei umane a început să fie distrusă.”

(Hannah Arendt)

Nemulțumirile apărute după Conferința de Pace de la Paris și problemele economice care s-au agravat și au culminat cu Marea Criză Economică, din 1929-1933, au dus la escaladarea tensiunilor sociale și au permis ascensiunea la putere a unor demagogi, care se foloseau de faptul că oamenii erau nemulțumiți și dezamăgiți de cursul evenimentelor de după război și le promiteau că vor remedia situația, ducând țara spre progres și spre recâștigarea statutului care i se cuvenea. Atacarea altor state și impunerea dominației teritoriale era, de asemenea, parte din planul noilor lideri.

Anii '20. Diplomația de după război. Ca urmare a prevederilor Tratatului de pace de la Versailles, Germania era deosebit de afectată în plan economic, iar cetățenii germani erau deznădăjduiți. Națiunea germană nu se aflase niciodată la un nivel atât de jos, iar noii lideri politici, care se impuseseră prin **demagogie** și inflamarea spiritului **naționalismului** german, aveau intenția declarată de a instaura cel de-al Treilea Reich (Imperiu), în care să includă toate teritoriile pe care Germania le revendica. Printre acestea se numărau zone din Polonia, Cehoslovacia, Austria, care urmau a fi incluse în așa-numitul „spațiu vital” german (*Lebensraum*).

Pentru reinstaurarea păcii și evitarea unor conflicte viitoare, la Geneva, în Elveția, fusese convocată, în noiembrie 1920, *Liga Națiunilor*. În condițiile în care S.U.A. nu făceau parte din această organizație internațională, aceasta se afla sub influența Marii Britanii și Franței. În anii '20 au existat mai multe reuniuni ale miniștrilor de externe ai marilor puteri mondiale, așa cum a fost Conferința de la Locarno, care a avut loc între 5-16 octombrie 1925. Dintre acordurile încheiate la Locarno, cel mai important a fost *Pactul de garanții renan*, semnat de către Franța, Belgia, Germania, Marea Britanie și Italia. Acestea se obligau să respecte frontierele și să mențină demilitarizarea zonei renane, prevederi stabilite prin *Tratatul de la Versailles*.

Un alt document foarte important pentru reglementarea relațiilor internaționale a fost *Pactul Briand-Kellogg* (inițiat de Franța și S.U.A.), numit și *Pactul de la Paris*, semnat la 27 august 1928, prin care a fost interzis războiul ca mijloc de rezolvare a neînțelegerilor dintre state. În 1939 erau semnatare ale Pactului Briand-Kellogg un număr de 63 de state, între care Germania, Italia, Japonia.

Anii '30. Aceasta este perioada în care relațiile internaționale s-au deteriorat rapid, iar agresiunile teritoriale s-au înmulțit. Japonia și Italia, state care urmau să intre în Pactul Tripartit, alături de Germania nazistă, au atacat și ocupat teritorii și au ignorat apelurile la calm venite din partea statelor democratice. Printre acțiunile agresive care îngrijorau întreaga lume s-a numărat și invazia Japoniei în Manciuria (teritoriu aparținând Chinei), în 1931. Japonia a redenumit acest teritoriu *Manchukuo*. Apoi, în 1932, armata japoneză a ocupat China, la nord de Marele Zid și a debarcat la Shanghai. În 1933, japonezii au preluat controlul asupra provinciei chineze Jehol. Încercarea Italiei de a cuceri Etiopia data de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Încurajat de alianța cu Germania nazistă, Mussolini a invadat și ocupat Etiopia, în 1935-1936, iar în 1939, a ocupat Albania.

Marile puteri europene, precum și Statele Unite ale Americii, sperau încă la o posibilă revenire la normalitate în relațiile externe și erau chiar dispuse la **conciliatorism** pentru actele de agresiune comise în Europa, în speranța că Hitler va fi astfel mulțumit cu ceea ce obținuse și nu va declanșa o nouă conflagrație. Având în vedere însă parcursul evenimentelor, toate aceste acțiuni conciliante au rămas fără rezultatele scontate, nu l-au putut mulțumi pe Hitler, iar speranțele s-au năruit rapid.

Germania după 1933. În 1935, Hitler, încălcând prevederile Tratatului de la Versailles, a reintrodus serviciul militar obligatoriu și a creat o nouă armată germană, pe care a numit-o *Wehrmacht*. În 1936, Hitler a încălcat din nou Tratatul de la Versailles prin ocuparea zonei demilitarizate renane. În octombrie 1936, Hitler și Mussolini au creat Axa Roma-Berlin, care în 1937 s-a transformat în Axa Roma-Berlin-Tokyo. În martie 1938, Germania a anexat Austria, eveniment care a purtat numele de *Anschluss* (Anexare – scris, după noua ortografie germană, *Anschluss*). În septembrie 1938, la Conferința de la München, Hitler a obținut acordul Angliei și Franței pentru a ocupa zona Munților Sudeți, zonă unde locuiau numeroși germani. După ocuparea Sudeților, Germania a ocupat întreaga Cehie, iar Slovacia a fost transformată într-un stat marionetă. La 23 august 1939, Germania a încheiat cu Uniunea Sovietică un tratat de neagresiune, cunoscut sub numele de Pactul Ribbentrop-Molotov, prin care Hitler s-a asigurat că, în cazul în care Germania va ataca Polonia, Uniunea Sovietică nu va interveni. Așa a fost posibilă declanșarea celui de-Al Doilea Război Mondial, la 1 septembrie 1939, când armata germană a invadat și ocupat Polonia.

În concluzie, relațiile internaționale desfășurate după Primul Război Mondial și agresiunile militare ale statelor care vor semna Pactul Tripartit, în 1940, au fost extrem de tensionate, iar rezultatele deciziilor din anii '20 și '30 ai secolului al XX-lea se vor reflecta în acțiuni întreprinse în cadrul celui de-Al Doilea Război Mondial.

REPERE CRONOLOGICE

- 1931 – Invasia japoneză în Manciuria
- 1935 – Invasia italiană în Etiopia
- 1937 – Crearea Axei Roma-Berlin-Tokyo
- 1938 – Anexarea Austriei (*Anschluss*) și a regiunii sudete din Cehoslovacia
- 1939 – Pactul Ribbentrop-Molotov

ARC PESTE TIMP

Discursurile demagogice

Demagogia nu este specifică doar perioadei interbelice, ci este o modalitate cunoscută din timpuri îndepărtate prin care puterea poate fi acaparată de cei care lansează cele mai convingătoare discursuri, chiar dacă acestea sunt lipsite de substanță, iar promisiunile sunt vădit exagerate. În special în vremuri tulburi din punct de vedere politic și economic, oamenii tind să nu discearnă între adevăr și minciună, între cumpătare și exagerare și aleg să-și dea votul unor demagogi.

Astăzi, discursurile demagogice sunt, de asemenea, bazate pe promisiuni fără acoperire, pe instigarea la ură (față de străini, față de minorități etnice etc.), principalul scop rămânând același: de a pune mâna pe putere cu orice preț.

DESCOPERIM

Identificați, pe harta de mai sus, elemente care indică faptul că agresiunea Japoniei asupra Mancuriei a fost facilitată de particularități geostrategice.

EXERSĂM

Pornind de la imaginea de mai jos, care reprezintă informarea populației cu privire la Pactul Tripartit și bazându-vă pe informațiile oferite de lecție, alcătuiți diferite mesaje cu scop propagandistic. Identificați elementele care nu lipsesc din discursurile demagogice și explicați importanța acestora pentru regimurile totalitare.

Comparați mesajele realizate de voi cu mesajele colegilor.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Totuși, alt element a împletit firele politicilor naționale într-o singură țesătură internațională: slăbiciunea considerabilă și din ce în ce mai accentuată a statelor liberal-democratice (care, din întâmplare, erau statele victorioase în Primul Război Mondial); incapacitatea sau lipsa dorinței lor de a acționa, singure sau împreună, pentru a se opune înaintării dușmanilor lor. Această criză a liberalismului a fost cea care a consolidat atât argumentele și forțele fascismului, cât și guvernarea autoritară. Acordul de la Munchen din 1938 a demonstrat perfect această combinație de agresiune încrezătoare în sine, pe de o parte, teama și concesile de cealaltă parte, motiv pentru care, pentru mai multe generații, cuvântul «Munchen» a devenit sinonim, în limbajul politic occidental, cu retragerea grăbită.”

(Eric Hobsbawm, *Secolul Extremelor*)

- Selecționați din text elementul care „a împletit firele politicilor naționale într-o singură țesătură internațională”.
- Numiți, pe baza textului, tipurile de regimuri politice existente în statele care erau incapabile sau nu doreau să se opună înaintării dușmanilor lor.
- Precizați, pe baza textului, motivul consolidării argumentelor și forțelor fascismului.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Guvernele german și sovietic, în dorința de a consolida pacea dintre Germania și U.R.S.S. și întemeindu-se pe dispozițiile fundamentale ale Tratatului de neutralitate din 1926, au decis după cum urmează:

ART.1. – Cele două părți contractante se angajează să se abțină între ele de la orice act de violență, de la orice acțiune agresivă și de la orice atac al uneia împotriva celeilalte, fie singure, fie împreună cu alte puteri (...).

ART.3. – Guvernele celor două părți contractante vor rămâne în viitor în contact permanent una cu cealaltă, prin intermediul consultațiilor, în scopul de a se informa reciproc în privința unor chestiuni ce afectează interesele lor comune.”

(Jean Carpentier, François Lebrun, *Istoria Europei*)

- Transcrieți din text actul diplomatic pe ale cărui „dispoziții fundamentale” se întemeia pactul germano-sovietic.
- Precizați, pe baza textului, scopul pentru care „guvernele celor două părți contractante vor rămâne în viitor în contact permanent”.

3. Alcătuiți, pe baza informațiilor din lecție, precum și documentându-vă din diferite alte surse, un eseu de aproximativ o pagină în care să descrieți agresiunile comise de statele totalitare în anii '30 ai secolului al XX-lea. Scrieți eseu din perspectiva unui jurnalist care își informează cititorii, într-o rubrică de ziar, cu privire la acțiunile de politică externă la care este martor.
4. Selectați, din cuprinsul lecției, un eveniment de politică externă și distribuiți între voi rolurile personalităților istorice care au participat la respectivul eveniment. Pentru a fi mai convingător în rolul respectiv, documentați-vă suplimentar cu privire la respectivele personalități, eventual aflați despre ele obiceiuri, stil de a vorbi, ticuri.
5. Regiunea sudetă (în limba germană *Sudetenland*, în limba cehă *Sudety*) fusese parte a Imperiului Austro-Ungar până în 1918, apoi fusese inclusă în Cehoslovacia (1918-1938), pentru ca, drept urmare a Acordului de la Munchen din septembrie 1938, să devină parte a Germaniei naziste, din 1938 până în 1945 (vezi harta de mai jos). Pornind de la aceste informații și analizând harta alăturată, răspundeți următoarelor cerințe:

- a) Numiți două state vecine cu Protectoratul Boemiei și Moraviei.
  - b) Identificați etapele ocupării Cehoslovaciei.
  - c) Numiți politica dusă de statele europene care a permis facilitarea ocupării regiunii sudete de către Germania nazistă.
6. Ordonăți cronologic evenimentele următoare:
    - a) Agresiunea Italiei asupra Etiopiei;
    - b) Pactul Briand-Kellogg;
    - c) Ocuparea Mancuriei de către Japonia;
    - d) Anexarea Austriei de către Germania;
    - e) Conferința de la Locarno.

Exemplu: e) ...

PORTOFOLIUL MEU

Pornind de la textul lecției, alegeți una dintre agresiunile militare din perioada interbelică și elaborați un afiș în care să denunțați evenimentele care se petrec, presupunând că le sunteți contemporani.

Anexarea Austriei de către Germania nazistă (*Anschluss*), Viena, 1938

ISTORIA ALTFEL

Contele Galeazzo Ciano (foto), ministrul de Externe fascist (1936-1943) care a semnat din partea Italiei Pactul Tripartit, era ginerele lui Benito Mussolini. Ciano se căsătorise în 1930 cu Edda Mussolini, fiica lui „Il Duce”. Au avut trei copii. A fost condamnat la moarte pentru trădare și executat la 11 ianuarie 1944.

Galeazzo Ciano a ținut un jurnal în perioada 1937-1943, iar însemnările sale au reprezentat valoroase surse de inspirație pentru istorici.

Bătălia de la Stalingrad, cea mai sângeroasă bătălie din istoria omenirii

Erich von Manstein, inițiatorul Blitzkrieg (războiul fulger)

DICTIONAR

Blitzkrieg: strategie de luptă care constă în atacul concomitent al aviației și blindatelor, urmat de atacul trupelor de infanterie

Pactul Tripartit: alianță militară formată la 27 septembrie 1940 din Germania, Italia, Japonia, în care cele trei puteri fasciste ale Axei își împart sferile de influență

Ultimatum: notă diplomatică adresată de un stat altuia, ce conține condiții, care neacceptate, ar duce la declanșarea războiului

EXERSĂM

Indicați pe harta istorică locul desfășurării principalelor bătălii din cel de-Al Doilea Război Mondial.

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL: ALIANȚE MILITARE ȘI FRONTURILE DE LUPTĂ (1939-1945), ROMÂNIA ȘI AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL, CONFERINȚA DE PACE

„Mă întrebați care este politica noastră? Vă voi spune: este să ducem război, pe mare, pe uscat și în aer, cu toată puterea noastră și cu toată forța pe care ne-o dă Dumnezeu (...) împotriva unei tiranii monstruoase, niciodată depășită în catalogul întunecat și lamentabil al crimelor umane.”

(Winston Churchill, 1940)

Cauzele războiului își au originea în prevederile tratatelor care au alcătuit sistemul de la Versailles și în relațiile internaționale din perioada interbelică, între acestea numărându-se: nemulțumirile Germaniei și Ungariei față de prevederile tratatelor de pace din 1919-1920, politica revizionistă și expansionistă promovată de Germania, Italia, Japonia, care au înființat Axa Berlin-Roma-Tokyo și apoi **Pactul Tripartit**, revizionismul promovat de U.R.S.S., neputința Societății Națiunilor de a menține pacea, politica de conciliere promovată de Franța și Anglia față de Germania.

Începutul războiului. La 1 septembrie 1939, armata germană a invadat Polonia. Franța și Marea Britanie, care oferiseră garanții Poloniei, au declarat război Germaniei, dar armata franceză și britanică nu au intervenit în sprijinul armatei poloneze, care a suferit o înfrângere rapidă. U.R.S.S. a ocupat, la 17 septembrie 1939, o parte din Polonia, care a fost împărțită între cele două mari puteri.

Anul 1940. Pe frontul de vest, armata germană a declanșat războiul fulger (**Blitzkrieg**) și, în aprilie 1940, a invadat Norvegia și Danemarca, iar în mai 1940, a ocupat Belgia, Olanda și Luxemburg. Italia a intrat în război, alături de Germania, la 10 iunie 1940, într-un moment în care se desfășurau mari bătălii pe frontul francez și avusese loc evacuarea trupelor aliate anglo-franceze din nordul Franței, prin portul Dunkerque. La 22 iunie 1940, Franța a capitulat iar două treimi din teritoriul ei, inclusiv Parisul, rămăneau sub ocupație germană. În sud-est s-a instituit regimul de la Vichy, sub comanda mareșalului Pétain. După acest eveniment, Hitler a hotărât invadarea Marii Britanii dar operațiunea trebuia pregătită de bombardamente aeriene. În „Bătălia Angliei” (iulie-octombrie 1940), aviația germană a avut pierderi importante, ceea ce l-a determinat pe Hitler să renunțe la invazie.

Anul 1941. La începutul anului, Germania deținea și controla cea mai mare parte a Europei, iar în teritoriile ocupate a organizat exploatarea sistematică a bogățiilor naturale, a introdus programe de muncă obligatorie, a raționalizat alimentele. În aceste teritorii, ocupanții au găsit colaboratori din rândul populației civile, dar au trebuit să facă față mișcărilor de rezistență. Pe 22 iunie 1941, a avut loc atacul împotriva Uniunii Sovietice (**Operațiunea Barbarossa**), la care, alături de armata germană, au participat și armatele Ungariei, Italiei, României și Finlandei. În câteva luni, un vast teritoriu sovietic, pe care se aflau mari orașe, între care Kiev și Minsk, a fost ocupat și germanii ajung la doar 20 km de Moscova, unde sunt respinși.

La sfârșitul anului, Japonia atacă baza militară de la Pearl Harbour, ceea ce a determinat S.U.A. să intre în război. În Pacific, cotitura a fost marcată de victoria americanilor împotriva Japoniei în lupta de lângă insulele Midway (iunie 1942).

Anul 1942. Constituirea Coaliției Națiunilor Unite, având ca nucleu alianța dintre Marea Britanie, S.U.A. și Uniunea Sovietică, a schimbat raportul de forțe în favoarea acestora. S.U.A. încep să acorde ajutor Marii Britanii, prin *Legea de împrumut și închiriere*, dar și U.R.S.S. Pe frontul de est au loc lupte crâncene fără vreun rezultat concret. Germanii aveau în vedere înaintarea pe două direcții: spre Caucaz, unde se aflau rezervele de petrol, și spre Stalingrad, pentru a intercepta cursul Volgăi. Pe celelalte fronturi, notabilă este victoria aliaților de la El Alamein, din nordul Africii, și debarcarea anglo-americană din Maroc și Algeria. Trupele germano-italiene sunt înfrânte și în această zonă.

Anul 1943. Germania a fost învinsă la Stalingrad, în februarie 1943, și a adus sovieticilor prima mare victorie, producând astfel cotitura așteptată pe frontul de est. Germania nu a mai reușit să țină piept Uniunii Sovietice, deoarece România a pierdut două treimi din armată, trupele de elită ale Italiei au căzut pe câmpul de luptă, iar Ungaria a avut pierderi foarte mari. Germanii trec la ofensivă pe frontul de răsărit, însă au fost înfrânți în bătălia de la Kursk, considerată cea mai mare bătălie de tancuri din istorie. Sovieticii preiau inițiativa, iar Germania începe retragerea de pe frontul de răsărit. Italia iese și ea din război, iar regimul lui Mussolini se va prăbuși după debarcarea anglo-americană din Sicilia și sudul Italiei.

Anul 1944. Pe 6 iunie 1944, trupele anglo-americane au debarcat în Normandia, cu sprijinul Mișcării de rezistență franceze, iar ulterior trupele franceze au eliberat Parisul. Pe 23 august 1944, România s-a alăturat Coaliției Națiunilor Unite. Ultima mare contraofensivă germană din Munții Ardeni, declanșată în decembrie 1944, nu a putut împiedica trupele anglo-americane și sovietice să înainteze spre Germania.

Anul 1945 și sfârșitul războiului. În primăvara anului 1945, trupele sovietice și cele americane au făcut joncțiunea pe râul Elba, iar Hitler se va sinucide. Capitularea necondiționată a Germaniei cu Aliații occidentali intră în vigoare pe 8 mai, iar cea cu U.R.S.S. pe 9 mai, din cauza diferenței de fus orar dintre Berlin și Moscova. În Asia, războiul a continuat: pe 6 și 9 august 1945, la Hiroshima și Nagasaki, americanii au lansat două bombe atomice, care au determinat Japonia să capituleze pe 2 septembrie 1945.

România și Al Doilea Război Mondial. La izbucnirea războiului, România se proclamă neutră și inițiază demersuri diplomatice pentru a evita extinderea conflictului. Ca efect al semnării *Pactului Ribbentrop-Molotov*, pe 26 iunie 1940, România a primit din partea Uniunii Sovietice un **ultimatum** cu privire la cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, care a fost acceptat. Prin Dictatul de la Viena (30 august 1940) i s-a impus României cedarea nord-vestului Transilvaniei Ungariei, iar prin Tratatul de la Craiova (7 septembrie 1940), Cadrilaterul a fost cedat Bulgariei. În aceeași lună regele Carol al II-lea a abdicat iar pe tron va urca fiul său Mihai. Statul va fi condus însă de mareșalul Ion Antonescu, care își va lua titlu de „Conducător al statului”. Pe 23 noiembrie 1940, România a devenit membră a Pactului Tripartit și a primit pe teritoriul său trupe germane.

REPERE CRONOLOGICE

- 1939 – Atacarea Poloniei
- 1940 – Ocuparea Franței
- 1941 – Intrarea României și a S.U.A. în război
- 1942 – Victoria aliată de la El Alamein
- 1943 – Debarcarea anglo-americanilor în Sicilia
- 1944 – Debarcarea în Normandia
- 1945 – Capitularea Germaniei

Infanteriști britanici în bătălia de la El Alamein, 1942

ARC PESTE TIMP

În cea mai mare operațiune militară a tuturor timpurilor au debarcat, pe plajele Normandiei, mai mult de două milioane de soldați ai forțelor aliate. Astăzi, muzeele și siturile istorice de pe plajele Normandiei recrează atmosfera zilei de 6 iunie 1944, când 156.000 de soldați ai trupelor aliate au debarcat pe plajele Normandiei, în Operațiunea *Overlord*. Acestea sunt încă denumite pe hărți și pe indicatoarele rutiere cu numele de cod din timpul războiului: de la est la vest, Sword, Juno, Gold, Omaha și Utah, străzile din localitățile de lângă plaje mai poartă încă numele unităților militare care s-au distins în eliberarea lor, iar plăcile comemorative amintesc evenimentele importante din timpul luptelor.

Mihai I, rege al României
între 1927-1930
și 1940-1947

Teritorii cedate de România
cătore U.R.S.S. după
ultimatumul sovietic
din 1940

ISTORIA ALTFEL

România a acordat asistență autorităților poloneze în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, când a fost atacată de U.R.S.S. și Germania. Circa 100.000 de soldați și civili polonezi s-au refugiat pe teritoriul nostru, iar tezaurul Poloniei, inclusiv rezervele de aur ale țării și numeroase opere de artă, au tranzitat România către Anglia. O parte din acest tezaur a fost păstrată de noi, lângă Mănăstirea Tismana, alături de tezaurul nostru, și returnat în siguranță după încheierea războiului.

La 22 iunie 1941, România a intrat în război, alături de Germania, cu scopul recuperării Basarabiei, nordului Bucovinei și a ținutului Herța. După o lună, teritoriile au fost eliberate, iar România participă la luptele din Odessa, Crimeea, Stalingrad și Cotul Donului. Retragerea din teritoriile ocupate a avut loc după 1942, alături de armatele germane. Pe 23 august 1944, Ion Antonescu a fost înlăturat de la conducerea statului de către Regele Mihai I și România s-a alăturat Coaliției Națiunilor Unite, declarând război Germaniei. Armata română va participa la război pe frontul de vest eliberând teritoriul național dar și pe cel al Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. La sfârșitul războiului, România, deși a fost considerată stat învins, a recuperat nordul Transilvaniei cedat Ungariei în 1940.

Conferința de pace. Organizarea lumii postbelice a fost hotărâtă de aliați în cadrul mai multor conferințe desfășurate la: Teheran, Moscova, Ialta și Potsdam. În vara anului 1946, au început lucrările Conferinței de Pace de la Paris, care avea sarcina de a examina proiectele tratatelor de pace cu fostele aliate ale Germaniei. Deciziile finale au dus la redesenarea granițelor și la reorganizarea lumii. Tratatul de pace au fost semnate tot la Paris, la 10 februarie 1947. Astfel, U.R.S.S. va îngloba țările baltice și unele teritorii din Finlanda, Polonia, Cehoslovacia, România. Germania a fost împărțită în patru zone. Tratatul de pace cu Germania, Japonia și Austria implicau soluționarea a numeroase probleme și de aceea elaborarea lor a fost amânată.

Al Doilea Război Mondial fost un conflict care a cauzat moartea a circa 55 de milioane de oameni, 35 de milioane răniți, exterminarea a circa șase milioane de evrei, dar și pagube materiale greu de estimat. Civili au murit din cauza bombardamentelor, bolilor, foametei, epuizării. Conflictul a generat reîmpărțirea sferelor de influență, S.U.A. și U.R.S.S. devenind principalele puteri ale lumii. La 26 iunie 1945 s-a format la San Francisco, Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.), în scopul apărării păcii în viitor.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Completați spațiile libere cu informația corectă din lista dată:

Pe 26 iunie 1940, România a primit din partea ..... un ultimatum cu privire la cedarea ..... și nordului Bucovinei, care a fost acceptat. Vecinii României, sprijiniți de Germania, impun cedarea nord-vestului..... către Ungaria, la data de ....., a Cadrilaterului către ....., la .....

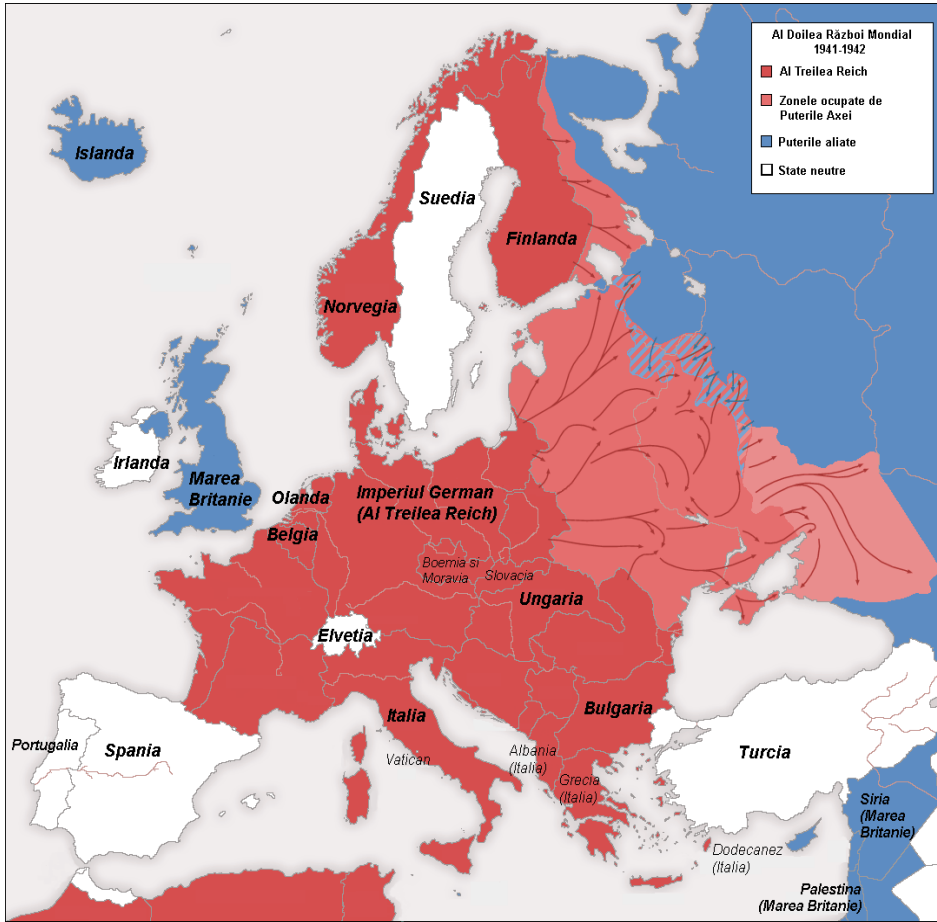
Lista dată: Transilvaniei, Basarabiei, U.R.S.S., 30 august 1940, 7 septembrie 1940, Bulgaria.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„A fost o lovitură de trăsnet care, plecată de la București, a zguduit Balcanii. Fortăreața Europa se prăbuși.... Trupele Reichului din Iugoslavia și Bulgaria au fost izolate prin acțiunea română de la 23 august și trupele britanice pătrunseseră cu atât mai puternic în Grecia.”

(Gh. Buzatu, *România cu și fără Antonescu*)

- Selecțaiți, din sursa dată, consecințele acțiunii din 23 august 1944.
- Cum interpretați expresia „a fost o lovitură de trăsnet”?

Războiul în Europa (1941-1942)

(Al Treilea Reich cuprindea atât state aliate, cât și state ocupate de armata nazistă)

Civili părăsind orașul după bătălia de la Leningrad, 10 decembrie 1942 (azi St. Petersburg)

DESCOPERIM

Priviți afișul și arătați ce semnificație are acesta.

Winston Churchill și Charles de Gaulle în Maroc, ianuarie 1944

Tancul german Panzer VI

- Examinați cu atenție harta de mai sus și identificați:
  - Trei state neutre.
  - Puterile Aliate.
  - Patru state ocupate de Axa Roma-Berlin-Tokyo.
- Observați granițele de atunci ale României și indicați diferențele față de situația actuală.
- Rescrie următoarele enunțuri false, astfel încât să devină adevărate:
  - Japonia intră în război după atacul S.U.A. asupra bazei militare de la Pearl Harbour.
Exemplu: S.U.A. intră în război după atacul Japoniei asupra bazei militare de la Pearl Harbour.
  - România a luptat în Al Doilea Război Mondial doar alături de Coaliția Națiunilor Unite.
  - Al Doilea Război Mondial s-a desfășurat doar în Europa și Africa.
  - La 10 februarie 1947 se semnează la Paris tratatul de pace cu Germania.

PORTOFOLIUL MEU

Folosind surse multimedia, prezentați Conferințele inter-aliat de la Teheran, Ialta și Potsdam, după următorul plan:

- Când s-au desfășurat?
- Cine a participat?
- Ce hotărâri s-au luat?

ISTORIA ALTFEL

La 9 august 1942, în Kiev ocupat de armatele naziste, a avut loc un meci de fotbal între F.C. Start, echipa unei brutării din Kiev, care era alcătuită din foștii jucători ai marii echipe Dinamo Kiev și Flakelf, o echipă a armatei germane. Germanii au deschis scorul, însă cei de la F.C. Start au ajuns la vestiare în avantaj, conducând cu 2-1. Sovieticii au fost vizitați la vestiare și li s-a spus: „*Dacă veți câștiga, nu mai rămâne nimeni viu*”. De frică, jucătorii au hotărât inițial să nu mai joace repriza secundă, apoi au decis să continue meciul. După încheierea partidei, câștigând cu scorul de 5-3, jucătorii echipei din Kiev au fost torturați și apoi închiși în lagărul de concentrare de la Siretz, unde doar patru dintre ei au supraviețuit.

Echipa F.C. Start,
9 august 1942

6. Așezați enunțurile de mai jos, care reprezintă fie cauze, fie consecințe ale celui de-Al Doilea Război Mondial, la locul potrivit, după modelul dat, într-o diagramă precum cea de mai jos:

- U.R.S.S. își extinde sfera de influență în estul Europei
- Neputința Societății Națiunilor de a menține pacea
- Conciliatorismul franco-britanic
- Se înființează Organizația Națiunilor Unite
- Germania a fost împărțită în patru zone de ocupație
- Condițiile impuse de Tratatul de la Versailles (1919)

7. Analizați sursele de mai jos și răspundeți cerințelor:

A. Londra după Blitzkrieg-ul german

Vedere de pe Catedrala St. Paul's

B. „În primele zile ale Bătăliei Angliei, Germania deținea o superioritate copleșitoare în aer, având peste 3000 de avioane, dintre care o treime erau avioane de vânătoare. Comandamentul Forțelor Aeriene Britanice posedă 591 avioane [...]. Când se salvau sărind cu parașuta, piloții britanici aterizau de obicei pe pământul țării lor și reluau lupta. Piloții germani care scăpau rămăneau de obicei fără combustibil și mulți dintre cei care se parașutau erau duși de vânturile din zonă peste Canal. În sfârșit, datorită radarului, britanicii erau avertizați asupra atacurilor inamice, astfel că puteau să facă economie de combustibil și să profite de perioadele de pauză, țâșnind în ultimul moment.” (John MacDonald, *Marile bătălii ale celui de-Al Doilea Război Mondial*)

- Comparați forțele aeriene ale celor două state utilizând informații din sursa **B**.
- Selectați din sursa **B** asemănările și deosebirile dintre activitatea piloților britanici și a celor germani.
- Pornind de sursele **A** și **B** exprimați-vă o opinie față de eficacitatea Blitzkrieg-ului la Londra.

NOILE MIJLOACE DE DISTRUGERE ÎN MASĂ

Studiu
de caz

„Dumnezeule, ce am făcut?”
(Robert Lewis, copilot Enola Gay, 1945)

Noile arme. În 1944, Germania lui Hitler a încercat să schimbe soarta războiului, folosind arme noi: racheta V-1 și racheta V-2. Racheta V-1 a fost prima rachetă ghidată folosită în război. Era lansată dintr-un dispozitiv special și controlată de la distanță printr-un sistem de tip pilot-automat, dotat cu trei giroscopie. Propulsia era asigurată de un motor cu reacție alimentat cu benzină, având un focus de 850 kilograme de explozibil tip amatol, un amestec trinitrotoluen și nitrat de amoniu, care provoca pagube masive în momentul exploziei. În schimb, V-2 era o rachetă balistică, având rază lungă de acțiune, alimentată cu combustibil lichid. Până la sfârșitul războiului, V-2 a fost lansată spre teritoriul Marii Britanii de peste 1400 de ori, provocând distrugerii imense de câte ori a fost utilizată. A fost folosită frecvent de către Germania până în septembrie 1944. Racheta V-2 a fost precursora rachetelor moderne.

Bomba atomică. Fabricarea acestei bombe a fost posibilă în urma descoperirii de către fizicieni a faptului că atomul nu este stabil și indivizibil, ci are potențialul de a elibera cantități uriașe de energie. După intrarea S.U.A. în război, la sfârșitul anului 1941, o echipă de savanți, în frunte cu Robert Oppenheimer, au realizat *Proiectul Manhattan*, proiect de dezvoltare a primei arme nucleare. Au fost produse trei bombe: bomba test cu plutoniu Trinity, detonată la 16 iulie 1945 la Alamogordo, New Mexico, S.U.A., bomba cu uraniu îmbogățit detonată deasupra orașului japonez Hiroshima, pe 6 august 1945, și bomba cu plutoniu, detonată pe 9 august 1945 deasupra orașului Nagasaki din Japonia. Decizia de a bombardarea Hiroshima și Nagasaki i-a aparținut președintelui american Harry Truman, pentru a forța Japonia să capituleze. Bomba, lansată dintr-un avion B-29, numit Enola Gay, a explodat la 600 de metri deasupra orașului Hiroshima. Aproximativ 90.000 de oameni au fost uciși pe loc, iar până la sfârșitul anului au mai murit încă 50.000 din cauza expunerii la radiații. Peste 90% din clădirile orașului au fost avariate sau distruse. Cea de-a doua bombă atomică a provocat un nor ciupercă deasupra orașului Nagasaki, care s-a ridicat până la o înălțime de 18 km în atmosferă. Folosite pentru prima oară, aceste arme nucleare au semănat un mare șoc și teroare în rândul oamenilor. De atunci, lumea a intrat într-o nouă eră a armelor de distrugere în masă – *era atomică*.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Vizionați filmul documentar despre bomba atomică de la Hiroshima de pe site-ul: <https://dp.la/primary-source-sets/the-atomic-bomb-and-the-nuclear-age/sources/55> și dezbateti impactul asupra locuitorilor Hiroshimei și dezastrele produse în urma exploziei.

Racheta V-1 (inițială „V” provine de la cuvântul german *Vergeltungswaffe*, care înseamnă armă de contraatac), denumită și *bomba zburătoare*

ISTORIA ALTFEL

Energia nucleară are multiple aplicații în afara celor militare: în industria automobilelor – la testarea calității oțelurilor, în industria ambalajelor – la măsurarea grosimii tablei de aluminiu pentru doze, pentru construcțiile de autostrăzi – la măsurarea densității straturilor de material, și în medicină – utilizarea radioizotopilor și a radiațiilor nucleare (alfa, beta și gama) pentru diagnosticul și tratamentul cancerului. În prezent, energia electrică obținută în centralele nucleare are o pondere de 30% din energia electrică produsă la nivelul Uniunii Europene.

Norul în formă de ciupercă produs de explozia nucleară a bombeii *Fat Man* deasupra orașului Nagasaki

Trupele americane se pregătesc de debarcarea pe plaja Omaha, 6 iunie 1944

Soldații americani în Munții Ardeni, ianuarie 1945

ISTORIA ALTFEL

Japonia a introdus o nouă tactică militară, aceea a piloților kamikaze (în traducere liberă „vânt divin”), începând cu anul 1944. Piloții kamikaze încercau intenționat prăbușirea avionului peste portavioanele Aliaților. Până la sfârșitul războiului, au fost lansate peste 2000 de atacuri sinucigașe.

Nava americană de război USS Bunker Hill a fost ținta unui atac devastator al piloților kamikaze la 11 mai 1945, provocând pagube grave și pierderi umane semnificative.

VIAȚA PE FRONT ȘI ÎN *FRONTUL DE ACASĂ*

Studiu de caz

„De la coasta Atlanticului până la cea a Pacificului, milioane de ingineri și de muncitori lucrează zi și noapte ca să dea armatelor aliate materialul necesar pentru a-l învinge pe Hitler.”
(Gilles Perrault, *Ziua cea mare*)

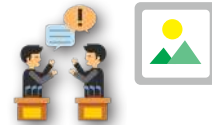
Cel de-Al Doilea Război Mondial a mobilizat toate forțele umane, a fost un război ideologic prin noua ordine impusă de Germania în teritoriile ocupate: *spațiu vital*, *superioritatea rasei ariene* și chiar *soluția finală* pentru evrei. A fost un război tehnologic prin inovațiile pe care le-a adus: rachetele teleghidate, sonarul, radarul, piloții kamikaze, bomba atomică.

Viața pe front. În primii ani de război, Hitler a cucerit printr-o serie de atacuri fulger aproape întreaga Europă. În timp ce războiul devasta Europa, Oceanul Atlantic și Africa de Nord au devenit teatrele unor bătălii crâncene. În deșert, tancurile și avioanele au jucat un rol decisiv în campania din Africa de Nord, unde mobilitatea era extrem de importantă pentru traversarea deșerturilor. Frontul de răsărit a fost de departe cea mai largă și sângeroasă scenă a celui de-Al Doilea Război Mondial. Bătălia pentru Stalingrad a fost un conflict urban îngrozitor în care au pierit zeci de mii de soldați germani, români și sovietici. La sfârșitul anului 1944, milioane de germani s-au refugiat din calea Armatei Roșii în Prusia de Est, Pomerania și Silezia. Soldații au suferit din cauza lipsei apei potabile, slabei aprovizionări cu hrană, temperaturilor extreme (iernile geroase în U.R.S.S, respectiv temperaturile ridicate din Africa) și nu în ultimul rând ca urmare a perfecționării armelor, crescând astfel numărul victimelor.

Frontul de acasă. Era format din femei, bătrâni și copii. Aceștia au suferit din cauza epidemiilor și a foametei, dar și a armatei de ocupație, care a ucis milioane de civili. Toate forțele disponibile au fost puse în slujba efortului de război german, de aici rezultând o exploatare economică imensă a țărilor ocupate. În teritoriile cucerite, Germania și-a însușit o parte a producției agricole și industriale, a cerut să i se livreze gratuit materii prime, acestea provocând lipsuri peste tot, care au dus la raționalizarea alimentelor, creșterea prețurilor și astfel mulți oameni au murit de foame. Acestor dificultăți li s-a adăugat o profundă nesiguranță a zilei de mâine și o psihoză a înfrângerii din cauza pericolelor la care era supusă populația, mai ales din cauza bombardamentelor aeriene. În întreaga Europă ocupată au apărut mișcări de rezistență împotriva naziștilor. Luptătorii din Rezistență au fost bărbați și femei de toate vârstele, dar în special tineri. Lupta Rezistenței a constat în acțiuni de culegere de informații, sabotaj și operațiuni militare împotriva trupelor de ocupație.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Formați grupe de câte patru-cinci elevi și căutați pe internet fotografiile, din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Apoi alcătuiți un material în format multimedia în care să descrieți povestea imaginilor respective.

Mijloace de distrugere în masă în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial

Metoda Reuniunea Phillips 6-6 (activitate pe grupe)

Etape în organizarea activității:

1. Clasa se împarte în cinci-șase grupe, fiecare cuprinzând câte șase persoane. Fiecare grupă va primi o sursă istorică referitoare la **mijloacele de distrugere în masă** din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.
2. După studierea sursei primite, **fiecare grupă își desemnează un purtător de cuvânt**, prin vot, care va exprima punctele de vedere ale membrilor grupei cu privire la tema dată, pe baza analizei sursei primite. Fiecare dintre elevi va citi integral sursa istorică primită.
3. În timpul **discuțiilor în cadrul grupei**, fiecare elev va trebui să-și exprime propriul punct de vedere și va manifesta toleranță față de opiniile colegilor. Ideile sunt reținute de liderul ales, se analizează și se conturează un punct de vedere.
4. **Dezbaterea în plen** reprezintă reuniunea propriu-zisă când liderii intervin și prezintă perspectiva asupra mijloacelor de distrugere în masă și a efectelor acestora; membrii echipelor pot participa cu argumente suplimentare în confruntarea dintre lideri. Profesorul va modera discuțiile și va încuraja comparații între perspectivele diverse rezultate din studierea surselor istorice.
5. **Etapa de reflectare și evaluare** va consta în analiza modului în care diferitele perspective au contribuit la o înțelegere mai profundă a efectelor mijloacelor de distrugere în masă în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Profesorul va sintetiza pe tablă ideile valoroase ale activității.

Urmând pașii și integrând multiperspectivitatea în predarea istoriei, elevii își vor dezvolta abilități de gândire critică și vor înțelege mai bine complexitatea evenimentelor istorice, precum și impactul lor asupra diferitelor comunități umane.

Notă: Profesorul va selecta câteva surse istorice relevante cu privire la mijloacele de distrugere în masă (sunt recomandabile fragmente de text în jur de 80-100 de cuvinte, adecvate nivelului de vârstă al elevilor), precum exemplele oferite în ansamblul de surse digitale pe care le accesați deschizând fișierul digital de pe această pagină. Fiecare sursă istorică va fi însoțită de un scurt paragraf (trei-patru rânduri) cu privire la autorul sursei.

Evaluarea activității

Pentru evaluarea activității elevilor care au participat la discuțiile din perspective multiple asupra mijloacelor de distrugere în masă, se va completa **fișa de observare sistematică a activității și comportamentului elevilor**:

Arsenalul terorii:
gazul toxic Zyklon B

Atitudinea față de activitate/Aspectul vizat	Da (✓)	Nu (x)	Parțial (%)
Am respectat tema primită de grupa în care m-am aflat.			
Când a fost nevoie, am cerut ajutor.			
Colaborarea cu colegii de echipă a fost constructivă.			
Am avut o contribuție la elaborarea concluziilor.			
Am participat la prezentarea proiectului în clasă.			

Elie Wiesel (1928-2016)

DESCOPERIM

Anne Frank a fost una dintre milioanele de victime ale Holocaustului. Era o adolescentă de origine evreiască, care emigrase cu familia din Germania, în Țările de Jos. Născută în 1929, ea a ajuns într-un lagăr de concentrare (de la Bergen-Belsen), unde a și murit în februarie sau martie 1945.

Jurnalul Annei Frank

Ea este foarte cunoscută pentru jurnalul pe care l-a scris între 1942-1944 în timp ce se ascundea în Amsterdam, în Țările de Jos aflate sub ocupație nazistă. Deși a suferit și a sfârșit prin a fi ucisă de naziști, în jurnalul său, publicat prima dată în 1947 și tradus în peste 70 de limbi, ea a notat: „Eu tot mai cred că oamenii sunt cu adevărat buni la suflet”.

În grupe de trei-patru elevi, comentați afirmația Annei Frank.

HOLOCAUSTUL

Studiu
de caz

„Trebuie să ne asumăm o atitudine. Neutralitatea ajută opresorul, niciodată victima. Tăcerea încurajează călăul, niciodată pe cel torturat.”

(Elie Wiesel)

Antisemitismul. Înaintea celui de-Al Doilea Război Mondial, sentimentele și atitudinile ostile evreilor erau foarte puternice în Germania. În special după 1935, ca urmare a legilor de la Nürnberg, discriminarea evreilor era prezentă în întreaga societate. De la elevii evrei care erau discriminați și batjocoriți în școli și până la angajații evrei din diverse domenii cărora li se refuzau drepturi fundamentale, întreaga populație evreiască avea de suferit.

„Soluția finală”. În ianuarie 1942, în cadrul unei conferințe desfășurate la Wannsee, lângă Berlin, au fost discutate metodele de implementare a „soluției finale”, adică exterminarea prin execuții în masă ale evreilor, în adevărate fabrici ale morții. Această soluție finală era gândită pentru „purificarea etnică”, în sensul ideologiei naziste care îi considera impuri pe cei care nu aparțineau rasei ariene. Hitler a fost încântat de această idee și a dispus punerea ei în practică. Astfel a fost pregătită una dintre cele mai mari tragedii din istoria omenirii, căreia aveau să-i cadă victime aproximativ șase milioane de civili nevinovați (printre care foarte mulți copii, femei, bătrâni). Nu doar evreii, dar și slavii și membrii comunității rome, precum și persoane cu diferite grade de handicap au căzut victime acestei „soluții finale”.

Sistemul lagărelor. Dacă inițial evreii erau ținuți în ghetouri (zone din orașe în care locuiau exclusiv evreii, izolați de restul societății), în care trăiau în condiții mizere și de unde le era interzis să iasă, aceștia au fost apoi trimiși în lagăre special construite, unde erau supuși muncii forțate, torturii și, în final, executați. Asemenea lagăre au existat la Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibor, Belzec, Chelmno, Mauthausen, Buchenwald ș.a.m.d.

Victimele Holocaustului și aducerea aminte. Mulți supraviețuitori ai tragediei Holocaustului au ales să împărtășească suferința prin care au trecut și să militeze pentru o lume în care asemenea orori să nu mai aibă loc. Printre ei s-a numărat și Elie Wiesel, un evreu de origine română care a primit Premiul Nobel pentru Pace în 1986, fiind desemnat un „mesager al omeniei” în lume. Și în România există o instituție guvernamentală care studiază istoria Holocaustului și care a fost denumită în amintirea sa: Institutul Național pentru Studiarea Holocaustului din România „Elie Wiesel”. Elie Wiesel a murit în anul 2016, însă amintirea lui și acțiunile de conștientizare a acestei tragedii pe care el le-a întreprins vor rămâne vii pentru totdeauna.

În anul 2004, printr-o decizie a Organizației Națiunilor Unite, ziua de 27 ianuarie a fost declarată *Ziua Internațională a Victimelor Holocaustului* (în amintirea zilei de 27 ianuarie 1945, când lagărul de la Auschwitz a fost eliberat de armatele aliate).

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textele de mai jos și răspundeți cerințelor:

A. „1. Noi cerem unirea tuturor germanilor într-o Germanie Mare, conform cu dreptul popoarelor de a dispune de ele însele.

2. Noi cerem egalitatea de drepturi a Germaniei față de alte națiuni și anularea Tratatelor de la Versailles și Saint-Germain.

3. Noi pretindem pământuri și un spațiu pentru a ne hrăni poporul și a răspunde excedentului nostru de populație. Nu pot fi cetățeni decât frații de rasă. Nu pot fi frați de rasă decât aceia care sunt din sânge german, fără deosebire de confesiune. Niciun evreu nu poate fi un frate de rasă.”

(Programul Partidului Național Socialist al Muncitorilor Germani, 1920)

B. „Art. 1. Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.

Art. 2. Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine națională sau socială (...) sau orice alte împrejurări.”

(Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948)

- Numiți formațiunea politică la care se referă textul **A**.
- Precizați secolul la care se referă ambele texte.
- Menționați o informație, din textul **A**, și o alta din textul **B**, aflate în contradicție.
- Menționați, pe baza textului **A**, un punct de vedere referitor la poporul german, susținându-l cu o explicație din text.
- Argumentați afirmația conform căreia în Germania ideologia rasistă antisemită a avut concretizări practice.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Admițând că puritatea sângelui este esențială pentru supraviețuirea rasei germane, Reichstag-ul a votat în unanimitate următoarea lege:

1. Căsătoria între cetățenii evrei și germani este interzisă;

2. Relațiile sexuale între cetățenii evrei și germani în afara căsătoriei sunt interzise (...). Căsătoriile între evrei și supuși de sânge german (...) sunt interzise.

1. Este cetățean german numai cel care se trage din sânge german (...). Cetățeanul Reich-ului singur se bucură de plinătatea drepturilor politice (...).

2. Le este interzis evreilor să exploateze magazine cu vânzări «en detail», întreprinderi de expediții sau agenții comerciale, unde să primească comenzi, cât și exercitarea unei meserii pe cont propriu”.

3. Un evreu nu mai poate conduce o întreprindere (...). Participarea la manifestații culturale și mai ales la reprezentații de teatru și cinema, la concerte, la conferințe, spectacole artistice de dans și la expozițiile culturale, nu mai trebuie permisă evreilor.”

(Legile antisemite de la Nürnberg, 1935)

- Numiți condiția esențială pentru „supraviețuirea rasei germane”.
- Transcrieți o interdicție care îi viza pe evrei în domeniul economic, respectiv una vizând domeniul cultural.
- Transcrieți o prevedere referitoare la cetățenia germană.
- Utilizând cunoștințele dobândite în lecție, explicați noțiunile de *ghetou* și *lagăr*.

Poarta de acces în lagărul de la Auschwitz

Interiorul lagărului de la Auschwitz

Steaua lui David, utilizată ca semn distinctiv pentru evrei

Copii în spatele gardului de sârmă ghimpată de la Auschwitz

Selecția evreilor în lagărul de la Auschwitz, un capitol atroce din istoria umanității

RECAPITULARE

1. Să ne amintim cele mai importante evenimente!

1928	1936-1937	1938	1939	1941	1944	1945
Semnarea Pactului Briand-Kellogg	Crearea Axei Roma-Berlin-Tokyo	Anexarea Austriei (<i>Anschluss</i>)	Pactul Ribbentrop-Molotov	Intrarea S.U.A. în război	Debarcarea din Normandia	Sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Wilson era atât de nerăbdător să înființeze Liga Națiunilor, încât în câteva rânduri a avansat teorii care au încurajat speranțele francezilor. Într-o serie de ocazii el a caracterizat Liga ca pe un tribunal internațional unde se rezolvă disputele, se modifică granițele și se împrăștează relațiile internaționale cu acea elasticitate de care este întotdeauna atâtă nevoie. (...)”

Odată ce a devenit evident că America refuză să includă orice tip de clauze concrete de securitate, Franța și-a reluat presiunile în favoarea dezmembrării Germaniei. Ea a propus înființarea unei republici independente a Renaniei ca zonă-tampon demilitarizată (...). Văzând că Statele Unite și Marea Britanie se împotrivesc, Franța a sugerat ca, la un prag minim, Renania să fie separată de Germania până când instituțiile Ligii vor fi avut ocazia să se dezvolte și să-și pună în funcțiune sistemul de constrângere în caz de nevoie.”

(Henry Kissinger, *Diplomația*)

- Transcrieți, din textul de mai sus, modul în care Wilson caracterizează Liga Națiunilor.
  - Indicați, pe baza textului, motivul pentru care „Franța și-a reluat presiunile în favoarea dezmembrării Germaniei”.
  - Precizați, pe baza textului, două state care se împotriveau creării unei republici a Renaniei.
3. Pornind de la imaginea de mai jos, stabiliți două asemănări și o deosebire între acțiunile întreprinse de cele două personalități istorice în anii '30, pe plan extern:

Benito Mussolini și Adolf Hitler

Asemănare 1

Asemănare 2

Deosebire

4. Pornind de la evenimentele desfășurate pe plan internațional de la finalul perioadei interbelice și pe parcursul celui de-Al Doilea Război Mondial, redactați un text de aproximativ o pagină, după următorul plan de idei:
- situația politică și economică din Europa interbelică;
  - trei acțiuni politico-militare din perioada războiului;
  - rolul a două state din afara Europei în timpul evenimentelor;
  - opinia voastră despre evenimentele descrise, susținută de un argument.

5. Priviți imaginea alăturată:
  - a) Descrieți armele folosite și noul tip de armament introdus în Al Doilea Război Mondial.
  - b) Exprimați-vă părerea în legătură cu fabricarea, testarea și capacitatea distructivă a bombei atomice.
6. Conferințele între Aliați au hotărât soarta războiului și configurația lumii postbelice. Pe baza cunoștințelor dobândite și a utilizării atlasului istoric, realizați pe caiet o axă cronologică a acestora și notați în dreptul fiecăreia o prevedere.

Atacul de la Pearl Harbour

7. Analizați comparativ cele două Războaie Mondiale prin completarea tabelului de mai jos, după model:

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL	AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL
CAUZE	
<i>Exemplu: Lupta pentru reîmpărțirea lumii</i>	<i>Exemplu: Conciliatorismul franco-britanic</i>
ALIANȚE	
ZONE DE DESFĂȘURARE (FRONTURI)	
TRATATIVE DE PACE	
CONSECINȚE	

8. Pornind de la studiul de caz „Holocaustul”, căutați informații suplimentare, apoi construiți enunțuri corecte cu următorii termeni: *antisemitism, legile de la Nürnberg, ghetou, lagăr de exterminare, „soluția finală”, comemorare*. Prezentați-le colegilor.

Interviul Formați echipe de câte trei-patru elevi și realizați un interviu cu urmașii soldaților care au luptat pe front în Al Doilea Război Mondial. Pentru efectuarea interviului urmăriți pașii:

Pasul 1 – accesul la interviu, documentarea;

Pasul 2 – construirea ghidului de întrebări (maximum zece întrebări);

Pasul 3 – interviul propriu-zis, consemnarea răspunsurilor în scris sau înregistrare audio;

Pasul 4 – respectați relatarea interviueatului și transpuneți-o într-o poveste (cu fotografii, afișe);

Pasul 5 – produsul final va fi prezentat în fața clasei ora următoare.

Puteți accesa, ca model, site-ul <https://veteraniiromaniei.mapn.ro/blog/articles/view/45>

Scopul acestui interviu este acela de a oferi modele tinerei generații.

(Auto)Evaluare

PUNCTAJ	
I.	2,5p x 8 = 20p
II.	5p x 6 = 30p.
III.	1p x 12 = 12p.
IV.	2p x 4 = 8p.
V.	5p x 2 = 10p.
VI.	10p.
Oficiu	10p.
Total	100 puncte

- I.** Completați spațiile libere din propozițiile de mai jos cu informația corectă: **(20 p.)**
- Etiopia a fost invadată și ocupată de ..... între anii 1935-1936.
  - România a suferit grave pierderi teritoriale în vara anului .....
  - „Operațiunea Barbarossa” se referă la atacul împotriva .....
  - Pe 6 iunie 1944, trupele anglo-americe au debarcat în .....
  - S.U.A bombardează ..... și ..... pentru a determina Japonia să capituleze.
  - La 26 iunie 1945, s-a format, la San Francisco, ...
  - În 1946, la ....., are loc Conferința de pace după Al Doilea Război Mondial.

- II.** Pornind de la imaginea alăturată, folosind informațiile din lecție și din resurse multimedia, alcătuiți câte o scurtă biografie, la alegere, a unuia dintre cei trei lideri ai Aliaților din cel de-Al Doilea Război Mondial. **(30 p.)**

I. V. Stalin, F. D. Roosevelt și W. Churchill, la Conferința de la Teheran, 1943

Model fișă biografică:

- Date personale
- Studii
- Funcții deținute
- Evenimente la care a participat
- Cele mai importante realizări
- Cum apreciați activitatea politică

- III.** Completați, după model, tabelul de mai jos: **(12 p.)**

Anul	Bătălia/Operațiunea	Frontul de luptă
1939	<i>Invadarea Poloniei</i>	<i>Europa</i>
1940		
1941		
1942		
1943		
1944		
1945		

- IV.** Realizați corespondența corectă dintre elementele de pe coloana **A** (conferințe) și coloana **B** (anul desfășurării): **(8 p.)**

A	B
1 Paris	a 1925
2 München	b 1945
3 Ialta	c 1938
4 Locarno	d 1947

- V.** Pe baza cunoștințelor dobândite, precizați două acțiuni politico-diplomatice din perioada interbelică. **(10 p.)**

- VI.** Prezentați, în aproximativ zece rânduri, evenimentele petrecute în anul 1940 în istoria României. **(10 p.)**

LUMEA POSTBELICĂ

- **Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice.**
Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate
 Studiu de caz: Declarația Universală a Drepturilor Omului
 Studiu de caz: Protestul tinerei generații
- **Democrație versus comunism – modelele de organizare a statelor.**
Războiul Rece (1945-1991)
- **Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare**
- **Lumea contemporană: o lume multipolară – globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională**
 Studiu de caz: Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. Consecințe
 Studiu de caz: Terorismul
 Studiu de caz: Migrații în lumea contemporană

■ Recapitulare

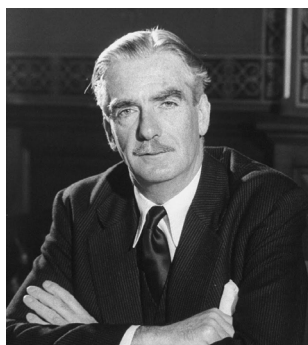
■ Evaluare

Competențe specifice: 1.2, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.2, 4.3

Neil Armstrong,
primul om care a pășit pe Lună

Anthony Eden,
prim-ministru al Marii Britanii
între 1955-1957

John F. Kennedy, președintele
S.U.A. între 1961-1963

DICTIONAR

Productivitate: capacitatea de a produce mult

Prosperitate: stare proseră, fericită, înfloritoare a vieții unei națiuni

RECONSTRUCȚIE ȘI MODELE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICE. VIAȚA COTIDIANĂ – DE LA DRAMELE RĂZBOIULUI LA PROSPERITATE

„Nu întreba ce poate face țara pentru tine, ci întreabă-te ce poți face tu pentru țara ta.”
(J.F. Kennedy, 1962)

Europa Occidentală după 1945. Europa, unde se declanșase războiul, a suferit cele mai grave consecințe ale acestuia. Țările europene, învingătoare sau învinse, au cunoscut același dezastru economic. Europa de Vest a înregistrat în următorii ani o dezvoltare uimitoare, un avânt economic determinat de modelul național de guvernare. Intervenția statului în economie a crescut. Reconstrucția postbelică a fost realizată cu ajutorul americanilor prin *Planul Marshall* din 1947. Acesta era un plan de ajutorare a tuturor țărilor europene, oferind capital american nerambursabil, lansat de generalul Marshall, îngrijorat de situația economică europeană. Reconvertia industriilor de război a fost mult mai ușoară datorită intensei mobilizări industriale, astfel încât, de la sfârșitul lui 1948, Europa de Vest a revenit la nivelul producției de dinainte de război. Marea Britanie a introdus naționalizarea activităților sanitare și gratuitatea asistenței medicale. Între 1948-1958, Germania Federală a oferit populației câteva milioane de noi locuințe. În Franța, producția națională a crescut cu 30%. Italia a beneficiat de abundența mâinii de lucru și de ajutorul statului, oferit prin intermediul unui vast sector public, restructurat după război.

Ritmul de dezvoltare a fost determinat de sectoarele produselor de larg consum, agroalimentare, electrocasnice și automobile mai ales în Germania, Italia, Marea Britanie, Suedia, Franța, ceea ce a dus la dezvoltarea industriei energetice, industriei constructoare de mașini și siderurgiei.

U.R.S.S. refuză Planul Marshall (inclusiv în numele statelor din blocul comunist) și creează propriul model economic, în care proprietatea era de stat. **Productivitatea** economică era scăzută, iar statul o controla prin planuri anuale și cincinale. Pentru a organiza și economiile statelor comuniste din zonă, sovieticii creează Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.) în 1949. Acest model economic a fost ineficient și în dezavantajul oamenilor.

S.U.A. și Japonia. La sfârșitul războiului, Statele Unite ale Americii și-au confirmat statutul de superputere. Președintele Harry Truman a decis realizarea din fonduri publice a unui vast program de dezvoltare. S.U.A. asigurau jumătate din valoarea producției mondiale, având o superioritate economică bazată pe paritatea dolar – aur. Alegerea lui John Fitzgerald Kennedy în 1960 în funcția de președinte a marcat o nouă etapă, a relansării

economice finanțate din bugetul public. Kennedy a hotărât să sporească alocațiile de șomaj și salariul minim.

Devastată în 1945, Japonia a ajuns, până în 1968, să ocupe locul al treilea în economia mondială. Începând cu 1954 a primit o importantă susținere financiară și tehnică din partea S.U.A. Demilitarizarea a limitat cheltuielile militare, iar stabilitatea politică a permis o acțiune coerentă pe termen lung. *Țara Soarelui Răsare* a creat un sector al marilor grupuri precum Mitsubishi, Matsushita, Sumitomo, cu un nivel ridicat de productivitate și un al doilea sector alcătuit din întreprinderi mici și mijlocii, drept subcontractori pentru firmele multinaționale, a căror mână de lucru era plătită cu salarii mici. Astfel, Japonia a beneficiat de tehnologiile cele mai avansate, dar și de avantajele forței de muncă ieftine.

Viața cotidiană de la dramele războiului la prosperitate. După șase ani de război, bilanțul a fost tragic: pierderi umane uriașe (aproximativ 25 de milioane de soldați, 35 de milioane civili, peste trei milioane dispăruți, peste 35 milioane de răniți și mutilați), costuri financiare enorme, mii de orașe ruinate, sate rase de pe suprafața pământului, edificii culturale și lucrări de artă pierdute. La sfârșitul războiului, milioane de refugiați din întreaga Europă nu mai aveau niciun fel de locuință, economia era în criză profundă, iar o bună parte a infrastructurii industriale era distrusă. Cu toate acestea, societatea a cunoscut un real progres datorită dezvoltării științei și tehnicii. Viața oamenilor a fost complet schimbată de ceea ce s-a numit societatea de consum. Aparatele casnice, televizorul, automobilul au devenit bunuri curente. Numărul locurilor de muncă a crescut în toată Europa, determinând o creștere a consumului. În Marea Britanie, în 1959, una din trei familii avea un automobil. În 1951 au fost transmise primele emisiuni de televiziune în culori în S.U.A., iar după 1960 televiziunea a concurat cinematografia. Televiziunea a devenit și un mijloc de comunicare în masă. Cele mai căutate articole de consum erau frigiderele, automobilele, televizoarele, mașinile de spălat, aspiratoarele, obiecte care modernizau viața de zi cu zi și care permiteau oamenilor să economisească efort.

Fenomenul muzical cel mai cunoscut în anii '50 a fost *rock and roll*, reprezentantul de seamă fiind Elvis Presley. În anii '60 se afirmă un alt gen – muzica pop. Formația britanică *The Beatles* a reprezentat apogeul acestui curent. La începutul anilor '60 s-a manifestat mișcarea *hippie*, apărută în Statele Unite și care s-a revoltat împotriva societății de consum, contestând valorile culturale și sociale ale timpului.

Cunoașterea și explorarea spațiului cosmic a fost disputată între S.U.A. și U.R.S.S. Primul zbor al omului în Cosmos a fost la 12 aprilie 1961 de către sovieticul Yuri Gagarin, iar la 20 iulie 1969 cosmonautul american Neil Armstrong a ajuns pe Lună în cadrul programului Apollo. Perioada zborurilor cosmice a fost și începutul erei comunicațiilor prin satelit.

REPERE CRONOLOGICE

- 1947 – Se lansează muzica *rock and roll*
- 1960 – Apare laserul
- 1967 – Apare calculatorul cu circuite integrate
- 1971 – Se inventează micro-procesorul
- 1974 – Primele mutații obținute prin ingineria genetică

ARC PESTE TIMP

Istoria Mitsubishi Motors începe în 1870, când un tânăr antreprenor japonez pe nume Yataro Iwasaki, care lucra pentru șefii săi, membrii clanului Tosa, a decis să pornească o afacere pe cont propriu, o companie navală numită Tsukumo Shokai. La designul logoului companiei, Iwasaki s-a folosit de emblema familiei sale, care conținea trei romburi și de cea a clanului Tosa, care conținea trei frunze de stejar unite. În 1875, Iwasaki a decis redenumirea companiei sale după logo: *Trei Diamante* sau, în japoneză, *Mitsubishi*.

MITSUBISHI

Astăzi, există peste 35 de companii separate Mitsubishi care produc de la nave, avioane, plastic, fibre sintetice, la produse electronice, software și automobile. Mitsubishi este prezent pe plan mondial în peste 170 de țări.

PORTOFOLIUL MEU

Pornind de la primul zbor în Cosmos și până în prezent, realizați scurte prezentări ale celor mai importante explorări ale spațiului cosmic, după următorul model:

Data	
Țara	
Numele navei spațiale	
Activitatea spațială/ Misiunea	

ISTORIA ALTFEL

În 1947, William Shockley, angajatul Laboratoarelor Bell, patenta tranzistorul modern. Tranzistorul avea un rol asemănător diodei cu vid, controlând trecerea curentului electric, numai că avea dimensiuni reduse și genera foarte puțină căldură. Calculatorul modern a apărut în anul 1954, când compania *Texas Instruments* a început să producă tranzistori pe bază de siliciu la scară comercială. În același an, *International Business Machines* (I.B.M.) producea primul calculator de serie, modelul 650. În primul an de producție, I.B.M. a comercializat 120 de calculatoare 650.

EXERSĂM

Imaginați-vă că sunteți un/o tânăr/ă al/a anilor '50. Ce gen de muzică ați asculta? Care ar fi artiștii preferați și melodiile acestora?

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Priviți cu atenție imaginile de mai jos. Cu ajutorul internetului, precizați ce mărci de automobil reprezintă, producătorul, perioada de fabricație și cărui segment de populație îi era destinat.

2. Realizați un scurt interviu, cu membri ai familiei sau cunoștințe apropiate, din care să reiasă cum era viața lor cotidiană în urmă cu 50-60 de ani, apoi prezentați-l colegilor.

3. Pornind de la imaginile alăturate și utilizând diferite surse de informare, elaborați mici biografii despre Elvis Presley și membrii formației *The Beatles*.

4. Citiți cu atenție **Sursa A** și **Sursa B** de mai jos, apoi răspundeți cerințelor.

Sursa A: „Al Doilea Război Mondial a costat milioane de vieți în Japonia și în alte țări, mai ales în Asia de Est și a lăsat mare parte din industria și infrastructura țării distruse. (...) La 3 noiembrie 1946 Japonia a adoptat o nouă constituție pacifistă, urmărind cooperarea internațională și punând accent pe drepturile omului și pe practicile democratice.”

(D. Dumitrescu, M. Manea, *Culegere de surse istorice. Lumea modernă. Lumea contemporană*)

Sursa B: „În 1941, Japonia a început să își extindă imperiul în Asia de Est și în Pacific. (...) După Al Doilea Război Mondial forțe aliate, conduse de generalul american MacArthur, au ocupat Japonia timp de șase ani. Japoniei i s-a interzis să aibă armată proprie; toată energia a fost canalizată spre reconstruirea potențialului economic... De la mijlocul anilor 50, economia Japoniei a intrat într-o perioadă de dezvoltare rapidă.” (Adam Hart-Davis, *Istoria, Ghid vizual complet*)

- a) Menționați pe baza **Sursei A** măsurile adoptate de Japonia în 1946.
- b) Precizați pe baza **Sursei B** ce schimbări au intervenit în Japonia după război.
- c) Numiți pe baza **Sursei A** cauza creșterii economice.
- d) Menționați statul care a ajutat financiar Japonia.

JOCUL DE ROL

În grupe de câte cinci-șase elevi, puneți în scenă un eveniment istoric.

Exemplu: Conferința de la Paris (iulie 1947) în care este anunțat Planul Marshall pentru reconstrucția Europei după cel de-Al Doilea Război Mondial.

Uneori este necesar să „intrăm în pielea” unor personalități istorice și să recreăm un moment din trecut atât pentru a privi cele întâmplate dintr-o altă perspectivă, cât și pentru a înțelege ce înseamnă participarea efectivă la un eveniment, spre deosebire de a fi un simplu observator. Astfel, vom fi capabili să înțelegem mai bine ce a determinat acțiunile unor personalități istorice, ce a presupus asumarea unei responsabilități sau a alteia și ce sentimente și emoții i-au încercat pe cei implicați în evenimentele interpretate.

Etapele jocului de rol:

1. Atribuirea rolurilor în cadrul grupei.

George Marshall – secretar de stat american și inițiatorul proiectului

Georges Bidault – ministrul de externe al Franței

Ernest Bevin – ministrul de externe al Marii Britanii

Reprezentanți ai altor state: Belgia, Grecia, Danemarca sau altele dintre cele 22 invitate.

Scena – spațiu al creativității și emoțiilor

2. Elaborarea scenariului (se stabilesc replicile și mișcările scenice). Fiecare grupă se va documenta și va acorda atenție detaliilor cu privire la personalitățile istorice interpretate: vârsta la momentul respectiv, trăsături de caracter, relațiile cu celelalte din scenetă. Scenariul va trebui să cuprindă date concrete asupra evenimentului: în ce a constat planul Marshall, care au fost statele invitate, care au fost statele care nu au participat și de ce, câte state au beneficiat de el, cât timp etc.

3. Pregătirea „indicațiilor regizorale” de care trebuie să țină cont toți „actorii” din piesă.

4. Punerea în scenă propriu-zisă.

Aspecte privind modul de lucru

- Evenimentul istoric va fi selectat în funcție de capacitățile interpretative ale membrilor grupei.
- Se stabilește data susținerii reprezentației.
- În cadrul grupei, rolurile se distribuie de comun acord, eventual cerând opinii din afara grupei (profesor, alți colegi).
- Pentru costume și decor se vor identifica resurse de către fiecare membru al grupei.
- În funcție de câte grupe vor prezenta în cadrul unei ore de curs, durata reprezentației va fi de aproximativ 10-15 minute.

Evaluarea activității în cadrul jocului de rol

Pentru evaluarea activității celor care au participat la jocul de rol, se va completa următoarea fișă:

Autoevaluați-vă modul în care ați participat la jocul de rol

criterii	Da (✓)	Nu (×)	Parțial (%)
Am respectat indicațiile primite în cadrul grupei.			
Am ținut cont de scenariu și indicațiile regizorale.			
Colaborarea cu colegii de echipă a fost constructivă.			
Am contribuit cu idei privitoare la jocul de scenă.			
Am participat la interpretarea scenetei istorice.			

Drapelul O.N.U.

DESCOPERIM

Articolul 26 din Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede: „Orice persoană are dreptul la învățătură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor (...)”

Formulați un punct de vedere în legătură cu respectarea în prezent a acestei prevederi.

ISTORIA ALTFEL

Ziua Internațională a Drepturilor Omului este marcată în întreaga lume pe 10 decembrie, deoarece la această dată, în 1948, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Eleanor Roosevelt citind Declarația Universală a Drepturilor Omului

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

Studiu de caz

„Dumneavoastră, membrilor acestei Conferințe, vă revine sarcina de a fi arhitecții unei lumi mai bune. În mâinile dumneavoastră se află viitorul nostru.”

(Harry Truman, președintele S.U.A., 25 aprilie 1945)

Scurtă istorie. Ideea că toți oamenii trebuie să aibă drepturi egale apare în documente politice elaborate în secolul al XVIII-lea. Astfel, în Declarația de Independență a celor 13 colonii engleze din America de Nord, adoptată la 4 iulie 1776, este proclamat principiul egalității între indivizi, dreptul la viață și libertate, ca drepturi inalienabile. Principiul egalității în fața legii a tuturor persoanelor a fost consacrat și în Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului, adoptată în timpul Marii Revoluții Franceze, la 26 august 1789.

Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948). După cel de-Al Doilea Război Mondial, ca reacție la uciderea a milioane de oameni (evrei, romi, prizonieri politici etc.), în principal datorită originii lor etnice, oamenii au simțit nevoia să redacteze un document care să le apere, în primul rând, dreptul la viață. Imediat după înființare, O.N.U. și-a propus să redacteze prima declarație a drepturilor omului, care să fie aplicată fiecărui individ în parte, oriunde s-ar afla. Prima întâlnire în acest sens a avut loc la San Francisco, în 1945. Primul președinte al Comisiei Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a fost Eleanor Roosevelt. La 10 decembrie 1948, la Paris, membrii O.N.U. au adoptat Declarația Universală a Drepturilor Omului, care este primul document internațional care exprimă în mod solemn drepturile și libertățile fundamentale garantate oricărei ființe umane. Deși nu are caracter de obligativitate, acest document influențează opinia publică și statele în modul în care își tratează cetățenii. Documentul are un preambul și 30 articole care definesc principalele drepturi ale ființei umane. Din el derivă numeroase alte texte, care îl completează: Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (1966), Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (1981), Convenția privind drepturile copilului (1989) etc.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Căutați textul integral al *Declarației Universale a Drepturilor Omului* și faceți o listă de minimum 10 drepturi, specificând care sunt drepturi colective și care sunt individuale.
2. Realizați un eseu cu tema *Dreptul la educație*, pe baza următorului plan de idei:
  - a) definiție;
  - b) reflectarea acestui drept în *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, dar și în alte convenții;
  - c) prezentarea unui punct de vedere personal față de importanța dreptului la educație.

PROTESTUL TINEREI GENERAȚII

Studiu
de caz

„Anii șaizeci ne-au arătat posibilitățile și responsabilitatea pe care o aveam cu toții.
Nu ne-au oferit răspunsul. Ne-au permis numai să întrezărim posibilitățile.”

(John Lennon, 8 decembrie 1980)

Anul 1968 a fost momentul în care s-a declanșat o puternică mișcare de contestare a capitalismului și a „societății de consum” de tip american, ea însăși zguduită de războiul din Vietnam. Tânăra generație s-a dezvoltat într-un context relativ generalizat de prelungire a școlarizării, de democratizare a universităților, care i-a permis să adopte atitudini critice.

Franța. Încă din 1960, imigrația a atins cote foarte înalte, iar statul francez a fost nevoit să-și reevalueze relația cu grupurile de imigranți în continuă creștere. Acest fapt a dus la creșterea cererilor privind locurile de muncă, locuințe și dreptul de cetățenie. Pe fondul acestor tensiuni, la Paris, în mai 1968, o criză universitară se transformă într-o criză socială și politică. Aceasta a izbucnit de la lipsa spațiilor de studiu și a profesorilor, pentru că numărul studenților se dublase, și s-a ajuns la o mare manifestație la care au participat 500.000 de oameni. Sindicatele, liceenii și muncitorii s-au alăturat mișcării studențești și astfel s-a declanșat o grevă generală. Pe 21 mai 1968, între opt și zece milioane de muncitori au intrat în grevă generală. Criza socială s-a transformat în criză politică, deoarece guvernul nu a reușit să încheie acorduri cu sindicatele. Au avut loc alegeri anticipate, pe care partidul lui Charles de Gaulle a reușit să le câștige doar cu ajutorul voturilor diasporei.

Germania de Vest. Aici, mișcările studențești din anul 1968 au fost îndreptate contra politicilor guvernului german, resimțite ca autoritare și către ipocrizia factorilor de decizie care nu acționau în interesul direct al cetățenilor. Revendicările protestatarilor din 108 universități vest-germane vizau înlăturarea persoanelor din guvern care avuseseră legături cu nașiștii și obținerea mai multor drepturi pentru studenți.

S.U.A. Condamnarea războiului din Vietnam, punerea în discuție a societății de consum, mișcările pentru drepturile populației de culoare s-au tradus prin manifestații violente, ocupări de universități etc. Contra războiului din Vietnam au existat proteste și în Marea Britanie, Italia, Germania de Vest. Europeanii au preluat și elemente de contracultură din S.U.A., cum ar fi: *blue jeans*, părul lung, muzică pop, folk etc. Aceste revolte au deschis calea către o societate liberă și nonconformistă, acesta fiind doar începutul unor ample mișcări ce aveau să marcheze deceniile următoare, precum mișcările feministe sau fenomenul punk.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Imaginați-vă că sunteți un tânăr care trăiește în S.U.A. în anii 1960-1970. Documentați-vă la bibliotecă sau pe internet și aduceți argumente pro sau contra războiului din Vietnam.

Este interzis să interzici!
slogan, 1968, Paris

Martin Luther King,
activist pentru drepturile
civile ale persoanelor
de culoare din S.U.A.

ISTORIA ALTFEL

Flower Power este numele unei mișcări din S.U.A., care a pornit de la o fotografie cu un protestatar care introduce o garoafă în țeava unei puști în timpul unui miting antirăzboi, în 1967. A devenit simbolul unei ideologii non-violente. Mișcarea *hippie* a adoptat simbolul și l-a concretizat prin purtarea de haine viu colorate și înflorate, prinderea florilor în păr și prin oferirea de flori.

Flower Power

Extinderea teritorială maximă a țărilor aflate în sfera de influență sovietică

Lyndon Johnson, președintele S.U.A. (1963-1969)

DICTIONAR

Cortina de fier: linia de demarcație între statele europene occidentale și cele răsăritene, dominate de U.R.S.S., în perioada Războiului Rece

Democrație populară: Sistem politic, economic și social specific statelor din centrul și sud-estul Europei, aflate sub dominația U.R.S.S., în care puterea aparține formal reprezentanților poporului, aleși din cadrul partidului comunist, iar economia planificată este bazată pe proprietatea de stat

Doctrina suveranității limitate: orientare a politicii externe sovietice, inițiată în 1968 de Leonid Brejnev, conform căreia U.R.S.S. putea interveni oricând pentru a aduce sub control un stat comunist

DEMOCRAȚIE VERSUS COMUNISM – MODELELE DE ORGANIZARE A STATELOR. RĂZBOIUL RECE (1945-1991)

*„De la Stettin, în Baltica, la Trieste, în Adriatică,
o cortină de fier a coborât de-a lungul continentului.”*
(Discursul lui Winston Churchill, Fulton, Missouri, 5 martie 1946)

La sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, Uniunea Sovietică a impus în statele din centrul și sud-estul Europei regimuri comuniste. Sistemul comunist s-a extins și în state din Asia și America. Pe de altă parte, țările din spațiul occidental au reușit să-și mențină regimurile politice democratice, acestea aflându-se sub influența S.U.A. În planul relațiilor internaționale, înfrângerea Germaniei și a Japoniei a însemnat și dispariția temeiului pentru care S.U.A., U.R.S.S. și Marea Britanie se aliaseră, crescând neîncrederea între învingători. Tensiunile dintre S.U.A. și U.R.S.S. au condus la izbucnirea Războiului Rece.

Regimuri politice democratice. După cel de-Al Doilea Război Mondial, Statele Unite ale Americii au reprezentat cea mai mare putere a lumii. Viața politică a fost dominată de Partidul Democrat și Partidul Republican. Printre cei mai reprezentativi președinți din această perioadă s-au numărat: John F. Kennedy (1961-1963), Lyndon Johnson (1963-1969), Ronald Reagan (1981-1989). Franța, organizată ca republică, a cunoscut afirmarea în timpul președințiilor Charles de Gaulle (1959-1969) și François Mitterand (1981-1995). Principalele partide care dominau viața politică franceză erau Adunarea pentru Republică și Partidul Socialist. După divizarea Germaniei, în 1949, în zonele de ocupație britanică, franceză și americană s-a constituit un stat democratic, Republica Federală Germania, care s-a afirmat drept unul dintre cele mai dezvoltate și puternice state europene. În 1990, după prăbușirea regimurilor comuniste, s-a putut realiza reunificarea Germaniei, sub conducerea cancelarului Helmut Kohl (1982-1998). Marea Britanie a rămas cea mai reprezentativă monarhie constituțională din Europa, în timpul reginei Elisabeta a II-a, care a urcat pe tron în 1952. Viața politică a fost dominată de Partidul Laburist și Partidul Conservator. După război, în Italia, regimul politic s-a transformat radical, italienii hotărând prin referendum, în iunie 1946, adoptarea formei de guvernământ republicane. Prin Constituția din 1947 se introducea în Italia un regim politic democratic.

Regimurile comuniste postbelice. Dacă până în 1945 a existat în Europa un singur stat comunist, U.R.S.S., la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, armata sovietică a ocupat militar statele din centrul și sud-estul Europei, unde au fost instalate regimuri comuniste, prin acțiuni de forță sau prin falsificarea alegerilor. Astfel, s-au instaurat regimuri

comuniste în România, Bulgaria, Ungaria, Polonia, Cehoslovacia. În spațiul est-german ocupat de sovietici, Stalin a impus în 1949 constituirea unui stat comunist, Republica Democrată Germană. Regimuri comuniste s-au impus și în Iugoslavia și Albania, însă fără intervenție sovietică. În Asia, comunismul s-a instaurat la putere în China, în 1949, în Coreea de Nord și Vietnamul de Nord, imediat după război, precum și în Cuba, în regiunea caraibiană.

Cunoscute drept „**democrații populare**” sau „dictaturi ale proletariatului”, regimurile comuniste au avut următoarele trăsături: existența partidului unic și a unei ideologii politice unice, anularea separării puterilor în stat, încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești, utilizarea cenzurii și a propagandei, existența poliției politice, supravegherea populației, întemnițarea sau lichidarea fizică a opozanților, cultul personalității liderului. În plan economic, regimurile comuniste au desființat proprietatea privată, care a fost înlocuită cu cea de stat sau colectivă, iar dezvoltarea statului a fost coordonată prin planuri cincinale. Industrializarea și colectivizarea forțată a agriculturii au urmărit edificarea unei economii după model sovietic. Pentru întărirea controlului asupra statelor din centrul și sud-estul Europei, U.R.S.S. a impus integrarea acestora în structuri coordonate de Moscova.

Declinul sistemului politic comunist s-a accentuat în anii '80, pe fondul unei puternice crize economice. Politica de restructurare economică și de liberalizare internă, inițiată în 1985 de liderul sovietic Mihail Gorbaciov, a impulsionat acțiunile statelor central și sud-est europene de înlăturare a unui sistem politic opresiv, care fusese expresia dominației sovietice. Anul 1989 a fost decisiv în istoria Europei. Astfel, rând pe rând, regimurile comuniste au fost înlăturate, pe cale pașnică, în Polonia, Ungaria, R.D.G., Bulgaria și Cehoslovacia. În România, comunismul a fost înlăturat după o revoluție violentă, în decembrie 1989. În 1991, Uniunea Sovietică s-a destrămat, statele aflate sub conducerea Moscovei proclamându-și unul după altul independența.

Războiul Rece (1945-1991). Un eveniment important din perioada de început a Războiului Rece este discursul rostit de Winston Churchill la Universitatea din Fulton (statul Missouri, S.U.A.), la 5 martie 1946, în care vorbește despre **Cortina de fier** care separa Europa de Est, comunistă, de restul continentului. În prima etapă a Războiului Rece, S.U.A. au inițiat *Doctrina Truman*, în 1947, prin crearea unui fond special vizând stăvilirea expansiunii comunismului, ajutor financiar destinat Greciei și Turciei. În același an, S.U.A. au intervenit cu un vast program de asistență economică destinat refacerii economiilor statelor europene vestice, cu scopul de a opri extinderea comunismului, *Planul Marshall*. Răspunsul sovieticilor la acest plan a constat în crearea, în 1949, a *Consiliului de Ajutor Economic Reciproc*, care avea rolul de a stimula comerțul dintre țările blocului estic. În Europa, primele tensiuni ale Războiului Rece au fost cele din 1948-1949, atunci când Stalin a inițiat *blocada Berlinului*, S.U.A. și statele occidentale

REPERE CRONOLOGICE

- 1947 – Planul Marshall
- 1949 – Constituirea N.A.T.O.; divizarea Germaniei
- 1955 – Constituirea Tratatului de la Varșovia
- 1963 – Asasinarea lui John F. Kennedy
- 1989 – Prăbușirea regimurilor comuniste în Europa
- 1991 – Destrămarea U.R.S.S.

ARC PESTE TIMP

Zidul Berlinului

La fel ca și statul german, Berlinul a fost împărțit în patru zone de ocupație: americană, britanică, franceză și sovietică. După eșuarea blocadei sovietice în 1948, orașul a rămas divizat, partea de est devenind capitala statului comunist, R.D.G. Pentru a opri exodul locuitorilor din partea de est în cea de vest, la 13 august 1961 autoritățile comuniste au început ridicarea Zidului Berlinului. La 9 noiembrie 1989, oficialitățile est-germane au emis un decret prin care se permitea accesul liber al frontierei. Momentul istoric marca prăbușirea simbolică a Zidului Berlinului, în lunile ce au urmat acesta fiind distrus. Astăzi, au mai rămas din zid doar câteva porțiuni, amintind de ceea ce fusese cândva simbolul unei Europe divizate.

DESCOPERIM

Un alt aspect al Războiului Rece a fost competiția desfășurată între cele două superputeri pentru cucerirea spațiului. Cei care au avut întâietate în acest domeniu au fost sovieticii, la 4 octombrie 1957, U.R.S.S. lansând pe orbită primul satelit artificial al Pământului, Sputnik 1 (foto). Era o sferă de aluminiu, prevăzută cu patru antene, având diametrul de 58 cm și o greutate de 83,6 kg, care a realizat peste 1350 de rotații în jurul planetei timp de 92 de zile.

Consultând diferite surse și accesând internetul, identificați care a fost impactul lansării în spațiu a primului satelit artificial al Pământului Sputnik 1, în privința impulsivității competiției spațiale, dar și asupra mentalului colectiv.

EXERSĂM

Pornind de la informațiile oferite de lecție, imaginați-vă că sunteți un disident (opozant) al regimului comunist din R.D.G., în anul 1989. Elaborați un discurs în care să argumentați necesitatea căderii Zidului Berlinului și a reunificării celor două state germane.

creând un pod aerian pentru aprovizionarea populației berlineze. Consecința a fost divizarea Berlinului și împărțirea Germaniei în două state: unul democratic (R.F.G.) și celălalt comunist (R.D.G.). Ulterior, *Zidul Berlinului*, ridicat în august 1961, din ordinul liderului sovietic Nikita Hrușciov, va reprezenta un simbol al divizării Europei și al Războiului Rece. Competiția dintre cele două superputeri a fost accentuată și de constituirea celor două alianțe politico-militare opuse. În aprilie 1949 s-a întemeiat *Organizația Tratatului Atlanticului de Nord* (N.A.T.O.), care reunea statele occidentale sub conducerea S.U.A. În replică, s-a înființat *Tratatul de la Varșovia*, în mai 1955, care cuprindea statele comuniste europene sub conducerea U.R.S.S. Cursa înarmărilor și escaladarea acesteia au devenit coordonate ale Războiului Rece, atât S.U.A., cât și U.R.S.S. fiind puteri nucleare.

În perioada Războiului Rece au avut loc mai multe conflicte militare, în care cele două superputeri au intervenit politico-ideologic, economic și militar, fără a se confrunța însă direct. În 1950 s-a declanșat războiul din Peninsula Coreea (1950-1953), atunci când comuniștii din Coreea de Nord, sprijiniți de China și U.R.S.S., au invadat Coreea de Sud. Conflictul s-a încheiat nedecis, armistițiul semnat în 1953 consfințind divizarea politică a Peninsulei Coreea. Un alt moment tensionat l-a reprezentat *Criza Suezului*, provocată de naționalizarea Canalului Suez, în 1956, de către Egipt, care a fost urmată de intervenția militară a Franței, Marii Britanii și Israelului. Cu sprijin sovietic, egiptenii și-au impus controlul asupra Suezului.

În 1962 s-a desfășurat cea mai gravă criză a Războiului Rece, cunoscută sub numele de *Criza rachetelor din Cuba*, aceasta fiind determinată de amplasarea de către sovietici a unor rachete nucleare care amenințau direct teritoriul S.U.A. Criza a fost detensionată prin negocieri între liderii celor două superputeri, John F. Kennedy și Nikita Hrușciov, sovieticii acceptând retragerea rachetelor.

Perioada anilor 1962-1989, deși numită a „coexistenței pașnice”, nu a fost lipsită de momente de criză, așa cum a fost războiul din Vietnam, în care s-au implicat U.R.S.S., de partea Vietnamului de Nord, și S.U.A. de partea Vietnamului de Sud. În 1975, după retragerea armatei americane, Vietnamul de Sud a fost integrat Vietnamului de Nord, sub egida regimului comunist. În Orientul Apropiat, tensiunile s-au concretizat în desfășurarea a două războaie arabo-israeliene, în 1967 și 1973. În 1979 U.R.S.S. a invadat Afganistanul, armata sovietică lovindu-se de o dârză rezistență, în fața căreia va fi nevoită să se retragă în 1989.

Începând cu anul 1985, când Mihail Gorbaciov a ajuns liderul statului sovietic, relațiile dintre cele două superputeri, U.R.S.S. și S.U.A., au devenit mai apropiate. Pe fondul renunțării de către Mihail Gorbaciov la **doctrina suveranității limitate**, anul 1989 a adus prăbușirea regimurilor comuniste din Europa. Căderea Zidului Berlinului, în noiembrie 1989, și dizolvarea Tratatului de la Varșovia, în 1991, au marcat încheierea Războiului Rece.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Acest război nu mai este așa cum era în trecut: cine ocupă un teritoriu îi impune acestuia propriul său sistem social. Îți poți impune propriul sistem social atâta timp cât armata are puterea de a o face. Nu poate fi altfel (...)”

(Stalin despre situația din Europa de Răsărit, 1946)

- Precizați la ce aspect face referire dictatorul sovietic. Argumentați.
- Menționați care a fost instrumentul cu ajutorul căruia Uniunea Sovietică și-a putut impune „propriul sistem social”, după anul 1945.
- Pornind de la informațiile din lecție și urmărind harta Europei după Al Doilea Război Mondial, numiți statele care au fost comunizate.
- Împărțiți în două grupe, considerând că vă aflați în perioada Războiului Rece, realizați o dezbatere în care să aduceți argumente în susținerea regimului politic și social-economic pe care îl reprezentați, regimul democratic sau cel totalitar comunist.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„VII. Respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv a libertății de gândire, conștiință, religie sau de convingere. Statele participante vor respecta drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv libertatea de gândire, conștiință, religie sau de convingere pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie. Ele vor promova și încuraja exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților civile, politice, economice, sociale, culturale și altele care decurg toate din demnitatea inerentă persoanei umane și sunt esențiale pentru libera și deplină dezvoltare.

În acest cadru, statele participante vor recunoaște și respecta libertatea individului de a profesa și practica, singur sau în comun, religia sau convingerea acționând după imperativele propriei sale conștiințe.

Statele participante recunosc importanța universală a drepturilor omului și libertăților fundamentale (...)” (Actul Final al C.S.C.E., Helsinki, 1 august 1975)

- Având în vedere climatul internațional din anul 1975, argumentați semnificația adoptării Actului Final de la Helsinki în această formă.
- Menționați drepturile și libertățile fundamentale la care face referire Actul Final.

PORTOFOLIUL MEU

Realizați un eseu, de aproximativ o pagină, în care să prezentați o zi din viața unui locuitor al Berlinului, în timpul blocadei instituite asupra orașului de către sovietici.

Europa divizată după Al Doilea Război Mondial: *Cortina de fier*

ISTORIA ALTFEL

Nikita Hrușciov era cunoscut pentru stilul său uneori direct, chiar grosolan, de a se adresa. „Istoria e de partea noastră. O să vă îngropăm!”, le-a spus Hrușciov în 1956 ambasadorilor occidentali la Moscova, dorind să sugereze că blocul comunist se va impune în fața celui occidental. În deceniul care a urmat, tensiunile dintre U.R.S.S. și S.U.A. au atins apogeul, iar omenirea a ajuns în pragul unui nou război mondial și al unei catastrofe nucleare.

Analiza unui tablou – Arta condamnă războiul!

Picasso a fost unul dintre pictorii care au protestat împotriva războiului. În conflictul din Coreea au fost mai multe masacre, soldate cu sute de mii de victime.

- Priviți cu atenție tabloul de mai sus și observați detaliile.
- Cine sunt persoanele spre care sunt îndreptate armele? Ce credeți că simbolizează goliciunea personajelor? Dar a culorilor folosite?
- Cum sunt reprezentați cei înarmați?

„Masacrul din Coreea” (1951) de Pablo Picasso
(preluat de pe www.pablopicasso.org)

Robert Schuman, ministru de externe al Franței între 1948-1953, primul președinte al Parlamentului European

Drapelul U.E., adoptat oficial în 1986

Moneda euro, folosită azi de 20 de state U.E.

DICTIONAR

Integrare europeană: proces prin care o țară, care îndeplinește o serie de condiții, este admisă în Uniunea Europeană

Stat de drept: principiul conform căruia toți cetățenii și instituțiile, inclusiv guvernul și liderii săi, sunt supuși legii și trebuie să respecte drepturile și procedurile stabilite în mod egal, fără privilegii sau discriminări

UNIUNEA EUROPEANĂ: PRINCIPII DE ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE

„Nu este vorba doar de a construi o Europă a piețelor comune, ci și o Europă a valorilor comune și a unei noi civilizații.”
(Alcide De Gasperi, prim-ministru italian, în 1954)

La mijlocul secolului al XIX-lea, scriitorul francez Victor Hugo propunea formarea Statelor Unite ale Europei. În perioada interbelică, au fost elaborate două proiecte de realizare a unității europene. În 1922, austriacul Richard von Coudenhove-Kalergi a fondat Uniunea Paneuropeană, care avea ca obiectiv crearea Uniunii Statelor Europene. În 1929, ministrul de externe al Franței, Aristide Briand a prezentat, la Geneva, proiectul privind crearea unei uniuni a statelor europene. După cel de-Al Doilea Război Mondial, între 1945 și 1950, câțiva oameni de stat, precum Konrad Adenauer, Robert Schuman, Winston Churchill, Alcide de Gasperi au susținut necesitatea unei organizări a statelor Europei Occidentale. În septembrie 1946, la Zurich, Winston Churchill a susținut ideea realizării unității statelor europene: „Noi trebuie să creăm ceva de felul Statelor Unite ale Europei (...). Primul pas este formarea unui Consiliu al Europei (...). În realizarea acestei sarcini urgente, Franța și Germania trebuie să preia conducerea.” La 5 mai 1949, la Londra, a fost înființat Consiliul Europei, care trebuia să construiască unitatea Europei, din care făceau parte Franța, Belgia, Olanda, Luxemburg, Italia, Marea Britanie, Irlanda, Danemarca, Norvegia, Suedia.

Constituirea și extinderea Uniunii Europene. La 9 mai 1950, ministrul de externe al Franței, Robert Schuman, a citit declarația prin care propunea Germaniei Federale, dar și altor state să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”. Prin semnarea, la 18 aprilie 1951, a Tratatului de la Paris, se constituia Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, prin care Franța, Republica Federală Germania, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg erau de acord să administreze în comun rezervele de cărbune și oțel. Principiul care a stat la baza C.E.C.O. era acela că fiecare stat membru trebuia să accepte că propriile acțiuni pot fi supuse influenței și controlului din partea celorlalte. Astfel, rivalitatea dintre fostele adversare s-a transformat în cooperare. Principiul cooperării a fost extins de cele șase state la nivelul întregii economii. La 25 martie 1957, la Roma, s-au semnat Tratatul pentru crearea Comunității Europene pentru Energie Atomică (E.U.R.A.T.O.M.) și Tratatul prin care s-a înființat Comunitatea Economică Europeană (C.E.E.), cu sediul la Bruxelles, care avea ca obiectiv formarea unei piețe comune extinse de bunuri și servicii. Proiectul C.E.E. a avut succes și, în 1973,

Danemarca, Irlanda și Regatul Unit al Marii Britanii au hotărât să se alătore, având loc prima extindere, de la șase la nouă membri. În iunie 1979, au fost organizate primele alegeri pentru Parlamentul European. În 1981, a aderat Grecia, iar în 1986 se vor alătura Spania și Portugalia.

Pe 7 februarie 1992, statele membre au încheiat Tratatul de la Maastricht, prin care s-a creat Uniunea Europeană. În 1995, la Uniunea Europeană au aderat Austria, Finlanda, Suedia. În martie 2000, liderii U.E. au adoptat „Strategia Lisabona”, prin care se încurajau inovarea și investițiile în afaceri, precum și adaptarea sistemelor educaționale europene la cerințele societății informaționale. La 1 ianuarie 2002, 12 dintre statele membre au înlocuit monedele naționale cu moneda euro. La 1 mai 2004, devin membre U.E. încă 10 state, și anume Cehia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Cipru, Malta, iar la 1 ianuarie 2007, au aderat România și Bulgaria. La 13 decembrie 2007, cele 27 de state membre au semnat Tratatul de la Lisabona, care a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009 și care a modificat și actualizat tratatele anterioare. Astăzi, Uniunea Europeană numără 27 state membre. Țări precum Ucraina, Moldova, Serbia, Turcia, Macedonia de Nord doresc să adere la Uniunea Europeană, iar altele precum Marea Britanie au decis să o părăsească (referendumul a fost organizat la 23 iunie 2016, iar „Brexit” a avut loc oficial la 31 ianuarie 2020).

Condițiile necesare pentru ca un stat să devină membru. Integrarea europeană este un proces politic și economic deschis oricărui stat european care îndeplinește criteriile democratice, politice și economice necesare pentru dobândirea calității de membru al Uniunii Europene. Conform art. 49 din Tratatul de la Lisabona, poate solicita aderarea la Uniunea Europeană orice stat european care respectă principiile libertății, democrației, **statului de drept** și apără drepturile omului. În 1993, la Copenhaga, Consiliul European a stabilit trei criterii care trebuie îndeplinite la momentul aderării de un stat care dorește să devină membru: a) criteriul politic – instituții stabile care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, respectarea drepturilor minorităților; b) criteriul economic – o economie de piață funcțională și capacitatea de a face față concurenței pe piața comună din cadrul Uniunii; c) capacitatea de a-și asuma obligațiile de membru, de a aplica și administra legislația europeană.

Negocierile de aderare se poartă între statul candidat și Comisia Europeană. După încheierea acestora, decizia de a permite unui nou stat să adere la U.E. se ia de către statele membre în cadrul Consiliului, cu unanimitate de voturi. Totodată, Parlamentul European trebuie să își dea avizul conform printr-un vot al majorității absolute a membrilor. Ulterior, tratatul de aderare trebuie ratificat de statele membre și de către statul candidat.

Spațiul Schengen. Este un spațiu fără controale la frontierele interne și înseamnă că țările nu verifică pașapoartele la granițele lor comune, cu excepția cazurilor unor amenințări specifice.

REPERE CRONOLOGICE

- 1951 – Se înființează Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
- 1957 – Se înființează Comunitatea Economică Europeană
- 1992 – Se constituie Uniunea Europeană
- 1999 – Intră în vigoare moneda euro
- 2000 – Este adoptată deviza „Unitate în diversitate”

ARC PESTE TIMP

Imnul U.E. este un extras din Simfonia a IX-a, compusă în 1823 de Ludwig van Beethoven, care a decis să pună pe muzică versurile poemului *Oda bucuriei* (*An die Freude*, în germană), scris în 1785 de Friedrich von Schiller. În 1972, Consiliul Europei a transformat *Oda bucuriei* în propriul său imn. În 1985, statele membre l-au adoptat ca imn oficial al Uniunii Europene.

Ode an die Freude
Simfonia IX, 9

Astăzi, imnul european nu își propune să înlocuiască imnurile naționale ale statelor membre, ci să celebreze valorile lor comune. Imnul este interpretat în cadrul ceremoniilor oficiale la care este reprezentată Uniunea Europeană și la diferite evenimente cu caracter european.

DESCOPERIM

Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Comunitatea își propune să organizeze o Piață Comună și să apropie progresiv politicile economice ale statelor membre, să promoveze o dezvoltare armonioasă a activităților în cadrul Comunității, o expansiune continuă și echilibrată, o stabilitate accentuată, creșterea nivelului de viață și relații strânse între statele reunite.”

(Tratatul de la Roma, 1957)

a) Precizați anul încheierii acestui tratat.

b) Numiți organizația internațională la care se referă textul.

c) Menționați principalele obiective ale Comunității.

Sediul Parlamentului European de la Strasbourg, cunoscut și sub numele de „clădirea Louise Weiss”

EXERSĂM

Identificați, documentându-vă pe Internet sau la biblioteca școlii, trei etape ale realizării unității europene. Precizați, la fiecare etapă, numărul statelor care au aderat la Uniune.

În prezent, spațiul Schengen acoperă peste patru milioane de kilometri pătrați, cu o populație de peste 400 de milioane de persoane, și include 27 de țări: 23 dintre cele 27 de state membre ale U.E. și toate statele membre ale Asociației Europene a Liberului Schimb (Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția). Consiliul U.E. a convenit să elimine controalele la frontierele aeriene și maritime interne cu Bulgaria și România, începând cu data de 31 martie 2024.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Accesați site-ul U.E.: <https://european-union.europa.eu/> și documentați-vă privind instituțiile sale. Completând tabelul după modelul de mai jos veți afla cine participă, ce atribuții are fiecare, unde are sediul și rolul fiecărei instituții în parte.

	Componentă	Atribuții	Sediul	Rolul instituției
Consiliul European	Șefii de stat sau de guvern ai tuturor statelor membre și un președinte permanent	Fixează principalele linii strategice ale U.E.	Bruxelles	Definește principalele linii politice ale U.E.
Comisia Europeană				
Parlamentul European	Alcătuit din deputați aleși de cetățenii U.E., pentru cinci ani, prin alegeri europene		Strasbourg și Bruxelles	
Consiliul de miniștri		Negociază și adoptă legislația U.E., ia decizii de politică externă		
Curtea de Justiție a Uniunii Europene		Se ocupă de litigiile între instituții sau între statele membre		
Banca Centrală Europeană		Gestionează politica monetară a U.E.	Frankfurt	

2. Urmăriți, din spațiul de învățare al U.E., materialul video cu titlul: *Ce sunt valorile UE?* – Multimedia Centre (https://multimedia.europarl.europa.eu/ro/video/what-are-eu-values_B01-ESN-210315).
  - a) Notați-vă valorile esențiale care stau la baza U.E.
  - b) Prezentați în scris cum poate acționa U.E. contra încălcării acestor valori.

3. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Art B. Uniunea își propune următoarele obiective: a) Să promoveze progresul economic și social echilibrat și susținut, în special prin crearea unei zone fără frontiere interne, prin întărirea coeziunii economice și sociale și prin stabilirea unei uniuni economice și monetare, inclusiv prin monedă unică, conform prevederilor acestui tratat; b) Să-și afirme identitatea proprie pe scena internațională, în special prin implementarea unei politici externe și de securitate comune incluzând un cadru eventual de politică comună de apărare, care ar putea, în timp, să conducă la apărarea comună; c) Să întărească protejarea drepturilor și intereselor cetățenilor din statele membre prin introducerea cetățeniei europene; d) Să dezvolte cooperarea strânsă în justiție și afaceri interne.”

(*Tratatul de la Maastricht, 1992*)

- a) Menționați, pe baza textului, modalitățile prin care Uniunea promovează progresul economic și social.
- b) Precizați, pe baza textului, modul în care Uniunea trebuie să întărească protejarea drepturilor și intereselor cetățenilor săi.

4. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Drumul spre Europa unită va trebui să pornească de la realizări concrete care să creeze o solidaritate de fapt... Reunirea națiunilor europene cere eliminarea opoziției seculare dintre Franța și Germania.”

(Robert Schuman, *Declarația de la 9 mai 1950*)

- a) Precizați două momente ale „opoziției seculare” franco-germane.
- b) Transcrieți, din sursa dată, condiția necesară pentru reunirea națiunilor europene.

Discurs

Suțineți un discurs în fața „Parlamentului european” (clasa voastră), în scopul îmbunătățirii legislației europene, astfel încât femeile să fie plătite în același mod cu bărbații, pentru slujbe similare.

Parcurgeți următorii pași:

- Organizarea evenimentului (căutăm un titlu potrivit, construim un plan, ne documentăm cu privire la subiectul ales);
- Redactarea (identificăm argumentele convingătoare – exemplu: ar reduce sărăcia și inegalitățile; scriem textul; verificăm claritatea ideilor și exprimarea; corectăm discursul);
- Exersați textul și acceptați sugestiile;
- Prezentați discursul în fața clasei, în maximum cinci minute. Solicitați votul asupra măsurilor propuse.

PORTOFOLIUL MEU

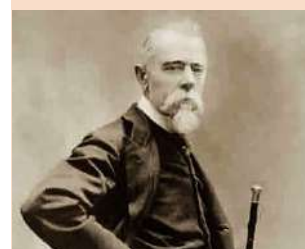
Alcătuți, în format electronic, o scurtă prezentare a simbolurilor Uniunii Europene.

Semnăturile Tratatului de la Roma, 1957

ISTORIA ALTFEL

Deviza „Unitate în diversitate” a fost adoptată de Uniunea Europeană la 4 mai 2000 și este rezultatul unui concurs numit „O deviză pentru Europa”, la care au participat, cu propuneri, 80.000 de tineri între 10 și 20 de ani. Este inspirată din deviza latină a scriitorului și jurnalistului italian Ernesto Teodoro Moneta (foto), laureat al Premiului Nobel pentru Pace: „*In varietate unitas!*” Semnificația devizei este aceea că, prin Uniunea Europeană, europenii își unesc eforturile pentru a lucra împreună, pentru menținerea păcii și pentru prosperitate, iar numeroasele culturi, tradiții și limbi diferite care coexistă în Europa sunt un atu pentru continentul nostru.

O lume interconectată

Sigla Nestlé

Sigla Samsung

Sediul LEGO

DICȚIONAR

Corporații multinaționale: organizații economice care desfășoară activități comerciale și oferă diferite tipuri de servicii în mai multe țări

Multiculturalism: coexistența într-o societate a mai multor culturi diferite

Noile tehnologii: tehnologii de ultimă oră, care includ tehnologia informației, biotehnologii, robotică și automatizare și care devin indispensabile în lumea contemporană

LUMEA CONTEMPORANĂ: O LUME MULTIPOLARĂ – GLOBALIZAREA; NOUA DIVERSITATE CULTURALĂ ȘI REVOLUȚIA INFORMAȚIONALĂ

„Globalizarea ne-a făcut mai vulnerabili. Ea creează o lume fără granițe și ne face dureros de conștienți cu privire la limitările instrumentelor de care dispunem astăzi pentru a face față provocărilor pe care ni le adresează.”

(Anna Lindh)

Fenomenul globalizării și efectele sale. Termenul „globalizare” se referă, în general, la deschiderea granițelor internaționale pentru comerțul la scară mondială, investiții directe, imigrație, informație și tehnologie. Oamenii au început să aibă standarde de viață similare, să consume produse alimentare și să utilizeze mărfuri non-alimentare (îmbrăcăminte, încălțăminte, electronice, produse de igienă personală) care poartă aceleași mărci ale gigantilor economici. Spre exemplu, aproape oriunde pe suprafața globului pământesc, oamenii cunosc branduri ale unor corporații precum McDonalds, Nike, Adidas, Colgate, Nestlé, Samsung sau Volkswagen. Organizațiile internaționale suprastatale promovează avantajele pe care globalizarea le oferă și elaborează strategii pentru a minimaliza riscurile care pot apărea pentru economia mondială. Atât pentru consumatori, cât și pentru **corporațiile multinaționale**, globalizarea oferă o serie de beneficii. Fenomenul are susținătorii săi, dar și numeroși critici care avertizează asupra riscurilor existente, ca urmare a transformării lumii într-o unitate pe care nu toți cetățenii sunt pregătiți s-o accepte ca atare. Acești critici ai globalizării se întâlnesc constant, organizând adesea proteste la adresa a ceea ce ei afirmă că este o standardizare dincolo de limitele pe care sunt pregătiți să le accepte. De asemenea, adversarii globalizării afirmă că acest fenomen duce la pierderea identității individului în societate. Pe de altă parte, susținătorii globalizării indică drept avantaje o mai mare libertate a persoanelor, creșterea standardului de viață, salarii mai mari, posibilitatea de a călători sau de a emigra în orice stat din lume.

O lume multiculturală. Rapiditatea cu care informația și oamenii au ajuns să circule în lumea contemporană duce la o interacțiune mai facilă, la toleranță și la aprecierea ceilalți pe baza cunoașterii mediului cultural din care provine. **Multiculturalismul** se află în strânsă legătură cu globalizarea și cu revoluția informațională, întrucât astfel oamenii de pe glob ajung în legătură unii cu alții fie direct, fie indirect, iar obiceiurile, tradițiile, creațiile culturale cele mai diverse devin cunoscute la nivelul întregii lumi. De altfel, există organizații suprastatale care recunosc valoarea inestimabilă a fiecărei culturi pentru întreaga lume.

U.N.E.S.C.O. (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură) promovează aceste valori la nivel mondial. Cele mai valoroase realizări culturale sunt înscrise în patrimoniul universal U.N.E.S.C.O. (spre exemplu, ia românească este recunoscută la acest nivel), iar această recunoaștere nu duce numai la promovarea în toate mediile culturale din lume, dar aduce și avantaje materiale care susțin și protejează valorile culturale în cauză.

Revoluția informațională. În zilele noastre, aproape toată lumea este familiarizată cu mijloacele de comunicare oferite de **noile tehnologii**, iar accesul la informațiile disponibile pe internet este posibil pentru orice deținător al unui telefon inteligent, unei tablete sau unui computer. Rețelele informatice au evoluat spectaculos în ultimul deceniu, iar această evoluție a fost susținută de dezvoltarea memoriei și capacității de stocare a diferitelor tipuri de gadgeturi de pe care informația este accesată. Fie că este vorba de activități care determină progresul într-un domeniu științific sau de simple conversații pe teme generale, ca urmare a revoluției informaționale aceste activități sunt la fel de simple astăzi cum era, în secolul trecut, spre exemplu, citirea unui ziar. În legătură cu gigantul economici, în domeniul tehnologiei informației sunt Microsoft și Apple, ambele companii având sediul în S.U.A. Compania Microsoft a dezvoltat sistemul de operare Windows, cunoscut de aproape toți oamenii care utilizează un computer. Ca urmare a globalizării însă, majoritatea componentelor electronice necesare produselor pe care aceste companii le dezvoltă și promovează sunt fabricate în țări în care nivelul de salarizare este inferior celui din S.U.A. sau din statele europene, spre exemplu, în țări asiatice (în special China).

Astăzi, rețeaua informatică globală (*World Wide Web*) este un spațiu în care pot fi găsite orice tipuri de informații, fie că este vorba de domenii de interes general, informații cu privire la diferite arii de studiu, promovarea unor produse comerciale, campanii de informare cu privire la sănătate, activități sportive sau culturale etc. Motoarele de căutare care rulează pe browserele web permit accesarea tuturor acestor informații, cel mai cunoscut motor de căutare fiind astăzi Google. Brandul Google este simbolul unui gigant economic în domeniul informațional și resursele economice de care acesta dispune sunt uriașe.

Tot datorită revoluției informaționale sunt posibile dezbateri la nivel mondial asupra problemelor legate de provocările cu care lumea se confruntă în zilele noastre. Oamenii pot identifica probleme și pot propune soluții, iar factorii de decizie sunt informați cu privire la dorințele cetățenilor.

Indiferent de opinia oamenilor cu privire la globalizare și efectele sale, ceea ce nu se poate nega este faptul că interacțiunea dintre oameni (fie ei simpli cetățeni sau decidenți politici), companii economice, organizații statale și suprastatale este permanentă, iar influențele reciproce conduc la nevoia de a identifica soluții pentru ca interesele cetățenilor să fie apărate și accesul la un standard de viață decent să fie garantat pentru toți.

REPERE CRONOLOGICE

- 1948 – Crearea Organizației Mondiale a Sănătății (*World Health Organization*)
- 1979 – Prima conferință mondială pe tema climatului a Organizației Meteorologice Mondiale
- 1995 – Crearea Organizației Mondiale a Comerțului (*World Trade Organization*)

ARC PESTE TIMP

Nevoia de comunicare a oamenilor este universală. În timp, ei au ajuns să ia legătura unii cu alții din ce în ce mai rapid și la distanțe din ce în ce mai mari.

Astăzi, prin intermediul telefoniei mobile și internetului, oamenii comunică între ei din orice punct al globului. Practic, distanțele între ei se micșorează până ajung aproape să nu mai conteze. În acest fel, echipe de specialiști în diverse domenii pot lucra în echipe comune de pe continente diferite, în timp real. Astfel, progresul în orice domeniu este realizat mai rapid.

Revoluția informațională are drept consecință faptul că putem fi la curent în orice moment cu ceea ce se întâmplă oriunde în lume.

DESCOPERIM

Una dintre cele mai grave probleme la nivel mondial în lumea contemporană este reprezentată de schimbările climatice și amenințările poluării pentru mediul înconjurător.

Identificați cele mai importante cauze ale poluării în zilele noastre și, prin documentare suplimentară, numiți o reuniune importantă la nivel mondial care a avut drept scop conștientizarea acestor pericole și concluziile acesteia.

Satețiții GPS sunt esențiali pentru tehnologia actuală a comunicațiilor

EXERSĂM

Pornind de la informațiile oferite de lecție, imaginați-vă că sunteți președintele unei corporații multinaționale. Explicați criteriile pe care le-ați alege pentru a deschide o nouă filială a corporației respective într-un anumit stat de pe glob.

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Dacă am întreba un obișnuit de pe străzile din Londra, New York, Bangkok, sau Rio de Janeiro cu privire la esența fenomenului globalizării, răspunsul ar cuprinde, probabil, o referire la formele de interdependență politică și economică, susținute de noile tehnologii precum computere, internet, telefoane inteligente, camere digitale, televiziune HD, sateliți GPS și așa mai departe. Totuși, tehnologia oferă doar o explicație parțială cu privire la existența formelor contemporane ale globalizării.”

(Manfred Steger, *Globalization. A Very Short Introduction*)

- Transcrieți din text două forme ale noilor tehnologii.
- Precizați, pe baza textului, dacă explicațiile oferite de cetățenii obișnuiți ar putea descrie în întregime fenomenul globalizării.
- Numiți și alte aspecte cunoscute ale globalizării, din perspectivă politică, socială, culturală etc.
- Descrieți cele mai importante consecințe ale fenomenului globalizării.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Pentru început, se poate vorbi despre globalizare în termeni pur tehnologici, cu mențiunea că noua tehnologie a comunicării și revoluția informatică sunt însă inovații care, bineînțeles, nu rămân numai la nivelul comunicării în sens strict, ci au de asemenea un impact asupra producției și organizării industriale, respectiv asupra desfacerii bunurilor. (...)”

Standardizarea culturii mondiale, însemnând că formele locale populare sau tradiționale sunt eliminate sau reduse la tăcere pentru a face drum televiziunii, muzicii, mâncărilor, hainelor și filmelor americane, a fost văzută de mulți ca reprezentând însuși elementul central al globalizării.”

(Fredric Jameson, *Globalizarea și strategiile politice*)

- Numiți, pe baza textului, o consecință a revoluției informatice.
- Explicați, pe baza textului, semnificația expresiei „standardizarea culturii mondiale”.
- Precizați, pe baza textului, care este considerat a fi „elementul central al globalizării”.

3. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos, notați dacă este adevărată sau falsă. Aduceți de fiecare dată argumente în sprijinul opiniei exprimate. Apoi comparați cu răspunsurile colegilor și ascultați argumentele aduse de ei în fiecare caz.

I. În lumea contemporană nu contează cât de departe ne situăm unii față de alții din punct de vedere geografic, economic sau cultural.

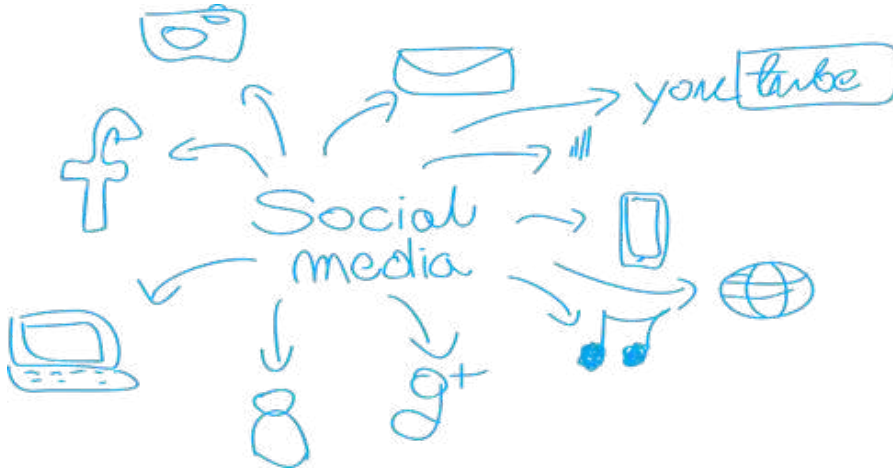
II. Din punct de vedere economic, prin intermediul corporațiilor multinaționale, statele au numai beneficii.

III. Oricine poate interacționa cu persoane de pe alte continente prin intermediul jocurilor pe calculator.

IV. În spațiul virtual al internetului ne aflăm în siguranță.

V. Informațiile de pe internet au devenit indispensabile.

4. Pe grupe de lucru, definiți „social media” și oferiți exemple cât mai diversificate. Ce simboluri recunoașteți în imaginea de mai jos? Comparați rezultatul obținut cu cele ale celorlalte grupe de elevi.

5. Lucrând în grupe de trei-patru elevi, alcătuiți o prezentare multimedia, pe care să o prezentați la o conferință pe tema globalizării. Argumentați, în cuprinsul prezentării, prin imagini, videoclipuri și mesaje sugestive, fie susținerea, fie opoziția voastră cu privire la fenomenul globalizării.

6. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Datorită faptului că favorizează dezvoltarea, tehnologiile informației și comunicării pot contribui la crearea de noi și mai bune locuri de muncă, determinând creșterea prosperității. Guvernele europene doresc ca toți să poată profita de aceste avantaje, nu doar o minoritate de privilegiați. Noua societate bazată pe cunoaștere trebuie să fie deschisă tuturor. Din acest punct de vedere, internetul oferă posibilități nelimitate: oricine este capabil să utilizeze un calculator personal poate participa la viața societății printr-un simplu click (...). Internetul poate transforma lumea într-un sat planetar, dar Uniunea Europeană dorește ca, în acest sat, fiecare cultură și fiecare limbă să-și păstreze locul cuvenit.”

(Uniunea Europeană și societatea informațională. Spre o Europă a cunoașterii, document al U.E.)

- Enumerați cel puțin patru avantaje ale comunicării prin internet, prezentate în textul dat.
- Realizați o scurtă prezentare în care să explicați esența expresiei *Internetul poate transforma lumea într-un sat planetar*.
- Argumentați afirmația potrivit căreia internetul este un mijloc al globalizării.
- Utilizând cunoștințele dobândite în lecție, explicați înțelesul noțiunii de *globalizare*.

PORTOFOLIUL MEU

Pornind de la textul lecției, elaborați un afiș pro sau contra fenomenului globalizării, pe care să existe:

- ✓ slogane pro sau contra acestui fenomen;
- ✓ exemple pozitive sau negative pe care vă sprijiniți poziția;
- ✓ alternative pe care le propuneți, în cazul în care sunteți contra globalizării, respectiv noi perspective ale fenomenului, în cazul în care îl susțineți.

ISTORIA ALTFEL

Bill Gates

Este unul dintre cei mai bogați oameni din lume și, în același timp, un cunoscut filantrop.

În 1975, Bill Gates a renunțat la facultate (urma cursurile prestigioase universități de la Harvard) pentru a se putea dedica în întregime companiei sale, Microsoft. Nu a regretat alegerea făcută, iar compania sa este astăzi unul dintre cei mai importanți giganți economici din lume. Gates a revoluționat industria IT și a jucat și un rol crucial în facilitarea accesului la tehnologie prin dezvoltarea sistemului de operare Windows.

Jocurile video,
o distracție care poate
duce la dependență

DICȚIONAR

Blog: (cuvânt provenit de la expresia engleză *web log* = jurnal pe Internet) este o publicație web (un text scris) care conține articole periodice sau actualizate permanent, având de obicei un caracter personal

Vlog: este o formă de blog în care mediul multimedia este constituit de video. Video blogul este o formă de televiziune web. Video bloggingul este foarte popular pe YouTube

Mortal Combat, una dintre
cele mai populare francize
ale tuturor timpurilor

ISTORIA ALTFEL

Internetul conecta, după unele cifre, în 1996, 50 de milioane de utilizatori, din peste 200 de țări, iar în 2013, 2,75 miliarde de oameni. În prezent, aproape cinci miliarde de oameni utilizează internetul la nivel global.

NOILE FORME DE DIVERTISMENT – JOCURILE ȘI TEHNOLOGIA. CONSECINȚE

„Nu mă tem de calculatoare. Mă tem de lipsa acestora.”
(Isaac Asimov)

Noile forme de divertisment. Dezvoltarea tehnologiei informației în perioada postbelică a dus la modificarea radicală a comportamentului cotidian și a formelor de divertisment. Importanța timpului liber a crescut deoarece a devenit accesibil aproape tuturor, fiind o modalitate de a scăpa de stresul unei vieți cotidiene agitate. Internetul a devenit astăzi o societate virtuală, dar și o uriașă bază de date. De el sunt legate nenumărate modalități de petrecere a timpului liber: spectacole, turism, televiziune, practicarea unor sporturi, cumpărături la magazin sau online, jocuri pe Internet, **bloguri, vloguri**, povești pe Instagram și TikTok. Dezvoltarea mass-mediei electronice din ultimele decenii a determinat intrarea într-o nouă eră a sistemelor de jocuri pe calculator. Acestea reprezintă un fenomen social de masă în societatea contemporană. Dacă în anii '70 și '80 predominau jocurile cu caracter sportiv, astăzi sunt dominante jocurile de strategie și de acțiune. Ele au evoluat atât de mult încât au apărut și jocuri audio, pe calculator, pentru nevăzători. Jocurile video, ca și alte jocuri, îi obișnuiesc pe jucători să gândească logic și să rezolve probleme, să realizeze simultan mai multe sarcini, le dau încredere în propriile forțe, îi familiarizează cu tehnologia, dezvoltă creativitatea, îmbunătățesc capacitatea de a lua decizii. Acestea au devenit atât de importante astăzi încât se organizează campionate internaționale de jocuri pe calculator și se vorbește de sport electronic. Alte fenomene legate de internet sunt bloggingul și vloggingul, care au dus la apariția unei adevărate culturi, cu un limbaj propriu.

Consecințe. Există numeroase polemici asupra efectelor folosirii noilor tehnologii. Dacă aceia care le promovează accentuează ideea consecințelor pozitive, există suficiente voci care le disting pe cele negative. Organizația Mondială a Sănătății a clasificat oficial, în 2018, dependența de jocurile pe console sau pe calculator drept afecțiune psihică și a avertizat asupra pericolelor care pot surveni din această cauză. Efectele negative sunt resimțite de cei care joacă frecvent și pentru o foarte lungă perioadă de timp. Jocurile cu conținut violent declanșează comportamente agresive. Alte efecte negative sunt: izolarea de semeni, scăderea interesului pentru școală la copii, probleme de sănătate, cum ar fi excesul de greutate, tulburările de vedere, de somn, depresii etc.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Realizați o investigație despre cum afectează jocurile video viața cotidiană, după modelul prezentat la pagina 37.

TERORISMUL

Studiu
de caz

„Astăzi, concetățeni, modul nostru de viață, însăși libertatea noastră, au fost atacate.”
(Discursul președintelui George W. Bush către națiunea americană, 11 septembrie 2001)

Definire și context. Terorismul este una din gravele probleme ale societății contemporane. Fenomenul s-a intensificat, și-a diversificat metodele și ocupă un loc important în relațiile internaționale. Este o formă de război neconvențional și reprezintă o modalitate de luptă bazată pe acte de violență, amenințare, sabotaj împotriva statelor, a civililor, categoriilor sociale, organizațiilor.

Scopul acțiunilor teroriste este strict politic și se execută prin inocularea fricii asupra cetățenilor de rând. Cu cât frica este mai mare, cu atât crește presiunea asupra statului. În acest fel, presiunea psihologică asupra statului este mult mai puternică decât în cazul unui conflict militar clasic. Cauzele terorismului sunt: **fanatismul** religios, subminarea autorității de stat, dorința de a răspândi un mesaj, lupta pentru obținerea de drepturi politice, dorința de răzbunare, obținerea de fonduri.

Dintre cele mai cunoscute atentate teroriste enumerăm: atentatul de la München (în timpul Jocurilor Olimpice, septembrie 1972), atentatul de la World Trade Center și Pentagon (S.U.A., 11 septembrie 2001), atentatul de la Madrid (Spania, martie 2004), atentatul de la Nisa (Franța, iulie 2016).

Consecințele sunt diverse: războaie, instaurarea dictaturilor, efecte economice, instaurarea unui climat de insecuritate. Căutarea soluțiilor pentru prevenirea și reprimarea terorismului reprezintă unul dintre obiectivele majore ale statelor, organizațiilor regionale și internaționale. În acest sens, s-au semnat numeroase documente, iar unul din cele mai importante a fost **Convenția Europeană pentru Reprimarea Terorismului**, care a fost adoptată la Strasbourg, la data de 27 ianuarie 1977.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„În raport cu mijloacele utilizate de teroriști putem avea: terorism comis prin mijloace tradiționale, terorism electronic și terorism nuclear, chimic și biologic. Terorism prin mijloace tradiționale am putea denumi actele ce se comit prin utilizarea unor metode și mijloace frecvent folosite, respectiv: atacuri cu bombă, mașini capcană, explozii declanșate de teroriști sinucigași (...). Terorismul electronic presupune atacul împotriva sistemelor de calculatoare, prin intermediul cărora se conduc aproape toate domeniile economice și sociale.”

(Col. dr. Mircea Olaru, <http://www.arduph.ro/domenii/diu-si-terorismul/tipuri-de-terorism-particularitati-si-factori-determinanti/>)

- Numiți, pe baza textului, tipurile de terorism.
- Căutați informații pe internet despre terorismul cibernetic. Discutați și concepeți în echipă un plan prin care să preveniți un atac cibernetic.

Atacurile de la World Trade Center, New York, 11 septembrie 2001

DESCOPERIM

„Aceste fapte de omor în masă au urmărit să înfricoșeze națiunea noastră, aruncând-o în haos și renunțare. Dar au dat greș. Țara noastră este puternică. Aceste fapte sfărâmă structuri de fier, dar nu pot să știrbească fermitatea de fier a americanilor”.

(George W. Bush, Discurs către națiune, 11 septembrie 2001)

Exprimați un punct de vedere față de discursul președintelui George W. Bush.

DICȚIONAR

Fanatism: atașament pătimaș pentru o convingere, o credință, însoțit de o totală intoleranță față de opiniile altora

ISTORIA ALTFEL

În 2015, a avut loc un atentat la Paris împotriva sediului revistei satirice *Charlie Hebdo*. Motivul a fost publicarea unor caricaturi cu profetul Mahomed. Acest atac a generat o undă de șoc la nivel global și temeri legate libertatea de exprimare, extremismul religios și securitatea publică.

Refugiați sirieni

DESCOPERIM

„Art 13. Imigranții și refugiații nu trebuie să fie priviți ca o povară. Aceia care își riscă viețile, ale lor și ale familiilor lor, sunt cei care adesea au cea mai mare ambiție să-și facă o viață mai bună și sunt dispuși să muncească pentru asta (...). Ei doresc o viață mai sigură și mai prosperă pentru copiii lor. Dacă li se dă o șansă să-și pună în practică cele mai importante abilități, respectându-se egalitatea șanselor, în marea lor majoritate vor fi valoroși pentru societate”.

(*Declarația Universală a Drepturilor Omului*, 1948)

Pornind de la textul de mai sus, dezbateți prejudecățile legate de imigranți.

ISTORIA ALTFEL

Cea mai cunoscută migrație contemporană este cea a evreilor din diaspora. Fără un stat al lor, s-au răspândit 2000 de ani prin toată lumea. După Holocaust, evreii au migrat în număr mare spre Israel, noul lor stat, creat în 1948.

Regimul Ceaușescu a fost de acord cu plecarea în R.F.G a peste 200.000 de sași, solicitând în schimb importante sume statului german, dislocând astfel comunitatea sașilor și șvabilor transilvăneni.

MIGRAȚII ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Studiu
de caz

„Oricine are dreptul să se deplaseze liber și să-și stabilească reședința pe teritoriul oricărui stat.”
(Art. 13 din *Declarația Universală a Drepturilor Omului*)

Definiție. Tipuri. Migrația umană reprezintă deplasarea permanentă sau temporară, individuală sau în grup, a oamenilor dintr-un teritoriu pe alt teritoriu, dintr-o țară în altă țară, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali. Este un fenomen foarte vechi însă el s-a acutizat la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea. Dacă în secolele trecute, migrațiile erau o excepție, astăzi, sub influența globalizării, a urbanizării și a integrării în UE, migrațiile sunt un fapt normal. Ele pot fi: temporare (pentru o perioadă limitată de timp) sau definitive (pentru toată viața); legale sau ilegale; forțate sau libere, individuale sau colective. Oamenii migrează din cauza războiului, a sărăciei, a persecuțiilor, a discriminărilor de orice tip, dar și din cauza mediului (dezastre naturale, alunecări de teren, cutremure, epidemii).

Consecințe. Impactul emigrației asupra țării de origine este la fel de complex ca și pentru țara de primire. Țara de origine resimte *fuga creierelor*, lipsa forței de muncă, dar și efecte pozitive, precum: diminuarea șomajului, investiții, transferul de economii, noi mentalități. Pentru țara de primire, cel mai important efect este forța de muncă ieftină. Persecuțiile și discriminarea sau diferențierea restrictivă de drepturi au însoțit adesea fenomenul de migrație. Țările gazdă trebuie să accepte și să integreze diversitatea prin educația interculturală și multiculturală.

ACTIVITATE DE ÎNVĂȚARE

Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Nu știam decât că, dacă familia mea rămânea acolo, probabil aveam să murim – de foame, din cauza bolilor, din pricina condițiilor inumane din vreun lagăr de concentrare. Ca alte zeci de mii de nord-coreeni, am fugit din țara mea natală și m-am stabilit în Coreea de Sud. Mulți dintre noi, cei care am fugit, își spun fugari – pentru că, refuzând să ne acceptăm soarta și să murim pentru Conducător, am fugit de îndatoririle noastre. Regimul ne numește trădători. Dacă aș încerca să mă întorc, aș fi executată (...). Voia să apar și eu în emisiunea ei. Emisiunea era menită să contribuie la o mai mare conștientizare a fugarilor și să demonteze stereotipul conform căruia nord – coreenii sunt niște oameni încredunțați și plictisitori, ca niște roboți.”

(Yeonmi Park, *Drumul către libertate. Autobiografia unei refugiate din Coreea de Nord*)

- Documentați-vă despre Yeonmi Park sau citiți autobiografia și dezbateți cazul ei.
- Identificați, pe baza textului, cauzele migrației.
- Definiți stereotipiile. Dezbateți stereotipul descris mai sus.

RECAPITULARE

1. Să ne amintim cele mai importante evenimente!

1947	1948	1949	1950	1955	1989	2001
Planul Marshall	Declarația Universală a Drepturilor Omului	Semnarea Tratatului Atlanticului de Nord (N.A.T.O.)	Declarația Schuman	Pactul de la Varșovia	Căderea Zidului Berlinului	Atacurile teroriste din S.U.A.

2. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„În acest moment, în istoria universală aproape fiecare națiune trebuie să aleagă între moduri de viață alternative. Însă alegerea nu este totdeauna liberă. Un anumit mod de viață se bazează pe dorința majorității. Al doilea mod de viață este bazat pe dorința unei minorități impusă cu forța asupra majorității. Se sprijină pe teroare și asuprire, o presă și un radio manipulate, alegeri forțate și reprimarea unor libertăți personale (...). Semințele regimurilor totalitare sunt hrănite de mizerie și lipsă. Ele se împărtășie și cresc în solul rău al sărăciei și conflictului. Ating creșterea maximă atunci când speranța oamenilor pentru o viață mai bună a murit (...). Eu cred că Statele Unite trebuie să ducă o politică de susținere a popoarelor libere care rezistă tentativelor de subjugare a lor din partea unor minorități înarmate sau presiuni exterioare. Eu cred că trebuie să ajutăm popoarele libere să-și urmeze destinul după propria voință.”

(Discursul președintelui Harry Truman în fața Congresului S.U.A., 12 martie 1947)

- Prezentați contextul internațional în care președintele american Harry Truman rostea acest discurs.
- Precizați cel puțin patru caracteristici ale regimului politic democratic, la care discursul face referire.
- Numiți regimurile totalitare ale căror „semințe sunt hrănite de mizerie și lipsă”.
- Exprimați-vă opinia în legătură cu impactul pe care acest discurs l-a avut pe plan internațional.

3. Pornind de la imaginile alăturate, prezentați domeniul de activitate al fiecărei personalități și o realizare a acestuia.

	Iuri Gagarin	Elvis Presley
Domeniu de activitate		
Realizare		

Iuri Gagarin

Elvis Presley

4. Completați spațiile punctate, folosind cuvintele potrivite aflate în lista de mai jos.

Un moment important din perioada de început a Războiului Rece este considerat discursul rostit de ....., la data de 5 martie 1946, la Universitatea din Fulton, Missouri. Războiul din Peninsula Coreea s-a declanșat în anul ..... . Conturarea în Europa a două sisteme politice și social-economice opuse a fost reprezentată de divizarea Germaniei în două state distincte, statul comunist având denumirea ..... . Ridicarea Zidului Berlinului a fost hotărâtă de către liderul sovietic ..... . Apogeul Războiului Rece a fost reprezentat de Criza rachetelor din ..... . Perioada destinderii în relațiile internaționale a culminat cu desfășurarea, în anul 1975, a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, având loc în orașul .....

Lista termenilor: John F. Kennedy; 1953; Winston Churchill; Vietnam; Mihail Gorbaciov; Paris; Republica Federală Germania; 1950; Republica Democrată Germană; Helsinki; Nikita Hrușciov; Cuba.

5. Priviți imaginile de mai jos și răspundeți următoarelor cerințe:

Simbolul N.A.T.O.

Simbolul Tratatului de la Varșovia

Drapelul Uniunii Europene

- a) Precizați care dintre cele două state germane a aderat la N.A.T.O.
- b) Analizând simbolul Tratatului de la Varșovia, numiți statele care făceau parte din această organizație politico-militară.
- c) Pornind de la drapelul Uniunii Europene, menționați și alte simboluri ale acesteia.

6. Pornind de la imaginea alăturată, exemplificați formele de protest ale mișcării hippie.

7. Plasați pe o axă cronologică, în ordinea desfășurării, următoarele evenimente istorice:

- a) Tratatul de la Roma;
- b) Aderarea la Comunitatea Economică Europeană a Spaniei și Portugaliei;
- c) Declarația lui Robert Schuman;
- d) Tratatul de la Paris;
- e) Aderarea la Uniunea Europeană a Ungariei, Poloniei și Cehiei;
- f) Tratatul de la Lisabona.

Mișcarea hippie

8. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Suntem conștienți de legătura importantă care există între migrația internațională și dezvoltare, ca și de necesitatea de a trata această problemă coordonat și coerent, astfel încât țările de origine, de tranzit și de destinație să beneficieze de oportunitățile oferite de migrații și să exploateze potențialul pozitiv al acestora. Recunoaștem că migrațiile internaționale nu ridică numai probleme comunității mondiale, ci aduc și avantaje.”
(Documentul Final al Adunării Generale a O.N.U., 2005)

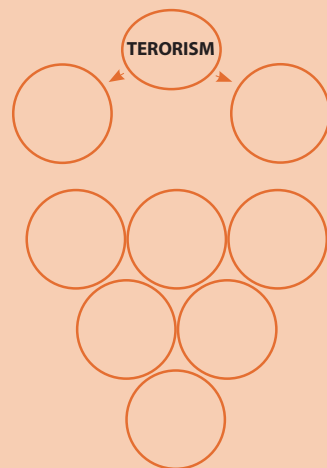
- a) Enumerați trei cauze ale migrațiilor contemporane.
- b) Prezentați trei aspecte pozitive ale migrațiilor, care să justifice concluzia documentului de mai sus.
- c) Identificați legătura între migrațiile contemporane și fenomenul globalizării.

METODA CIORCHINELUI Pornind de la citatul de mai jos, formați echipe de câte trei-patru elevi și completați „ciorchinele”, după modelul alăturat:

„Războiul nostru împotriva terorii începe cu Al-Qaeda, dar nu se termină aici. Nu se va sfârși până când fiecare terorist, grup de acoperire globală va fi fost găsit, oprit și învins.”

(Discursul președintelui S.U.A., George W. Bush, în fața națiunii după atacul terorist din 11 septembrie 2001)

Notați-vă pe o foaie toate ideile, sintagmele sau cunoștințele pe care le aveți în legătură cu terorismul, trăgând linii între acestea și cuvântul inițial. Trageți linii între toate ideile care par a fi conectate. Nu judecați/evaluați ideile produse. Fiecare echipă analizează produsele celorlalte echipe, se fac observații, se pun întrebări. Lucrările finale se afișează pe tablă.

(Auto)Evaluare

PUNCTAJ	
I.	3p.x6=18p.
II.	5p.x3=15p.
III.	1p.x12=12p.
IV.	3p.x5=15p.
V.	2,5p.x4=10p.
VI.	20p.
Oficiu	10p.
Total	100 puncte

I. Alegeți răspunsul corect pentru fiecare dintre cerințele de mai jos: (18 p.)

- Primul cosmonaut care a ajuns pe Lună a fost:
  - Neil Armostrong
  - Iuri Gagarin
  - Dumitru Prunariu
- Președintele american din perioada *Crizei rachetelor* din Cuba era:
  - Harry Truman
  - Ronald Reagan
  - John F. Kennedy
- Comunitatea Economică Europeană avea sediul la:
  - Bruxelles
  - Roma
  - Paris
- În anul 1985, liderul care a preluat puterea în Uniunea Sovietică a fost:
  - Nikita Hrușciiov
  - Leonid Brejnev
  - Mihail Gorbaciiov
- Prăbușirea regimurilor comuniste din Europa a avut loc în anul:
  - 1989
  - 1990
  - 1991
- România a aderat la Uniunea Europeană în anul:
  - 2004
  - 2007
  - 2013

II. Pornind de la imaginea alăturată, răspundeți cerințelor: (15 p.)

- menționați două funcții deținute de Robert Schuman; (5p.x2)
- precizați data declarației care îi poartă numele. (5p.x1)

Robert Schuman

III. Completați, după model, tabelul de mai jos: (12 p.)

Criză politico-militară din timpul Războiului Rece	Anul/Anii	Continentul	Consecințe
Blocada Berlinului	1948-1949	Europa	Divizarea Berlinului și împărțirea Germaniei
Războiul din Coreea			
Criza Suezului			
Războiul din Vietnam			
Criza rachetelor din Cuba			

IV. Realizați corespondența corectă dintre elementele de pe coloana A și coloana B: (15 p.)

A

- Eleanor Roosevelt
- Martin Luther King
- Charles de Gaulle
- Helmut Kohl
- George Marshall

B

- a inițiat planul pentru reconstrucția Europei de Vest
- a reunificat Germania
- președinte al Comisiei pentru Drepturile Omului
- a luptat pentru drepturile civile ale persoanelor de culoare
- președinte al Franței

V. Precizați două cauze și două consecințe ale căderii regimurilor comuniste din Europa. (10 p.)

VI. Exprimați-vă, într-un text de aproximativ zece rânduri, opinia cu privire la dezvoltarea tehnologiei informației din perioada postbelică. (20 p.)

RECAPITULARE FINALĂ

Cele mai importante evenimente studiate:

1914-1918	1919-1920	1929-1933	1939-1945	1957	1989	1991	2009
Primul Război Mondial	Conferința de pace de la Paris	Marea Criză Economică	Al Doilea Război Mondial	Tratatul de la Roma (înființarea C.E.E.)	Prăbușirea regimurilor comuniste în Europa de Est	Sfârșitul Războiului Rece	Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona

Pe parcursul clasei a VII-a ați călătorit în timp de la sfârșitul secolului al XIX-lea până la începutul secolului al XXI-lea și ați învățat despre:

Reconstituirea trecutului	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Timp și spațiu de la sfârșitul secolului al XIX-lea până în zilele noastre; ✓ Analiza surselor istorice și termeni de specialitate.
Societatea și lumea ideilor	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Revoluția industrială și războiul; ✓ Viața cotidiană în perioada interbelică; ✓ Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice; ✓ Lumea contemporană: o lume multipolară – globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională.
Statul și politica	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cetățean și stat în democrație și în totalitarism; ✓ Modelul democratic (S.U.A.); ✓ Democrație <i>versus</i> comunism – modelele de organizare a statelor.
Relații internaționale	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Marile alianțe politico-militare în lume; ✓ Primul Război Mondial; ✓ Tratatul de pace și noua hartă a Europei; ✓ Agresiunea statelor totalitare; ✓ Al Doilea Război Mondial; ✓ Uniunea Europeană.

1. Vizitați pagina de internet: <http://www.marelerazboi.ro/>. Accesați secțiunea „Cronologie” de pe bara de navigare, apoi derulați evenimentele. Citiți cu atenție datele care sunt rulate pe ecran. Pe baza informațiilor oferite, realizați o friză cronologică pe care să înscrieți cinci evenimente cu privire la participarea României la Primul Război Mondial.
2. Realizați corespondența corectă dintre elementele de pe coloana **A** și coloana **B**:

A

- 1 Război total
- 2 Autodeterminare
- 3 Propagandă
- 4 Naționalism
- 5 Multiculturalism

B

- a promovarea sistematică a unei ideologii, prin mijloace de informare în masă
- b coexistență, într-o societate, a mai multor culturi diferite
- c ideologie care exagerează drepturile și aspirațiile propriei națiuni
- d formă de luptă în care beligeranții folosesc toate mijloacele pentru obținerea victoriei
- e dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta

3. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Nu sunt doar mame, soții sau fiice, ele devin muncitoare salariate. Dacă sunt țărănci, se transformă în muncitoare, dacă locuiesc la țară, trebuie să se mute la oraș. În Marea Britanie sunt 800.000 de muncitoare, iar în Italia numărul femeilor angajate în industria de război se dublează în doi ani. Noi responsabilități, contactul cu un mediu cu mai multe probleme, dar și mai stimulat decât cel casnic, le împing pe femei de-a lungul unui drum dureros de independență și de emancipare, inclusiv politică.”

(A. Astorri, P. Salvadori, *Istoria ilustrată a Primului Război Mondial*)

- a) Transcrieți, din text, rolurile jucate de femei în perioada Primului Război Mondial.
- b) Identificați, pe baza textului, cauzele acestei emancipări.

4. Priviți imaginea alăturată. Imaginați-vă că sunteți un jurnalist prezent la această întâlnire. Scrieți un reportaj de circa 15 rânduri în care să prezentați:

- a) participanții;
- b) scopul întâlnirii;
- c) subiectele de discuție.

Puteți accesa site-ul oficial al U.E.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026>

Semnarea Tratatului de la Maastricht, 1992

5. Plasați pe axa cronologică ilustrată mai jos următoarele evenimente și fapte istorice, după model:

Crearea O.N.U., intrarea în vigoare a monedei euro, Doctrina Truman, destrămarea Uniunii Sovietice, construirea Zidului Berlinului, aderarea României la U.E., Conferința de pace de la Paris, Declarația Schuman, formarea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc.

6. Citiți textul de mai jos și răspundeți cerințelor:

„Vloggingul a început să se bucure de o tot mai mare popularitate la nivel global, mai ales în rândul tinerilor. Dacă la începuturile sale era mai degrabă o formă de divertisment, de curând, la nivel internațional, se observă o tranziție a acestuia spre educație. Școala, la rândul ei, face o trecere treptată spre video learning (e-learning), spre săli de clasă alternative, spre cursuri ținute pe Skype, ore de limbi străine realizate online sau teste digitale.” (https://ctrl-d.ro/editorial/educatie-prin-vlogging-cine-cum-si-de-ce-educatie-in-ctrl/)

- a) Menționați, pe baza textului, care este publicul țintă al acestei noi industrii.
- b) Identificați un vlogger sau un blogger în comunitatea voastră sau în mediul online. Solicitați-i un interviu prin care să aflați cum a început și cum a evoluat domeniul lui.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Pornind de la imaginea alăturată și de la expresia filozofului roman Cicero – „**Historia magistra vitae**” (Istoria, învățătoarea vieții), în echipe de câte patru-cinci elevi, construiți un mesaj public dedicat Comemorării Holocaustului. Mesajul va conține maximum 20 de cuvinte. Puteți utiliza și resurse multimedia (accesați <https://www.yadvashem.org>).

Sursa foto: www.forbes.ro/27-ianuarie-ziua-internationala-de-comemorare-a-victimelor-holocaustului-242033

(AUTO)EVALUARE FINALĂ

PUNCTAJ	
I.	3p.x7=21p.
II	2p.x6=12p.
III	1p.x10=10p.
IV	15p.
V	2p.x6=12p.
VI	20p.
Oficiu	10p.
Total	100 puncte

I. Stabiliți dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false, notând în dreptul fiecărui enunț **A** (adevărat) sau **F** (fals): **(21 p.)**

1. Primul Război Mondial a fost declanșat de atentatul de la Verdun.
2. România și-a întregit teritoriul în anul 1918.
3. *Cântărețul de jazz* este primul film mut.
4. Mișcarea sufragetelor milita pentru acordarea dreptului de vot femeilor.
5. Adolf Hitler a fost numit cancelar la 30 ianuarie 1934.
6. La 1 septembrie 1939, armata nazistă a invadat Polonia.
7. Primul zbor al omului în cosmos a fost realizat de către americani.

II. Scrieți în dreptul fiecărui stat, anul în care a intrat în Primul Război Mondial. **(12 p.)**

a) Japonia _____	d) Bulgaria _____
b) Imperiul Otoman _____	e) România _____
c) Italia 1915	f) S.U.A. _____

III. Asociați, în tabelul de mai jos, caracteristicile corespunzătoare fiecărui tip de regim politic: *separarea puterilor în stat, partid unic, cenzură, pluralismul politic, teroare, alegeri libere, propagandă, libertatea presei, puterea poporului, cultul personalității*. **(10 p.)**

DEMOCRAȚIE	.....	.....	.....
	.....	.....	.....
TOTALITARISM	.....	.....	.....
	.....	.....	.....

IV. Pornind de la imaginea alăturată și de la textul de mai jos, imaginați-vă că sunteți un soldat român, german sau sovietic, care participă la bătălia pentru Stalingrad. Scrieți o scrisoare către cei de acasă în care să descrieți viața de pe front. **(15 p.)**

„Bătălia de la Stalingrad a schimbat înfățișarea celui de-Al Doilea Război Mondial. Într-o luptă dezastruoasă, forțele germane (Wehrmacht) au înregistrat prima înfrângere a unei armate iar avantajul strategic pe frontul de est a început să încline în favoarea Armatei Roșii”.

(John MacDonald, *Marile bătălii ale celui de-Al Doilea Război Mondial*)

Bătălia pentru Stalingrad

V. Priviți imaginea alăturată și redactați un text de 10-15 rânduri, având titlul *Revoluția informațională*, folosind termenii: *browser, web, Google, globalizare, internet, gadget*. **(12 p.)**

VI. Exprimă-ți opinia: Cum a fost schimbată viața cotidiană după Al Doilea Război Mondial? Faceți referire la *societatea de consum*. **(20 p.)**

PORTOFOLIUL MEU

Portofoliul este „cartea voastră de vizită” prin care arătați colegilor, profesorilor, părinților lucrurile descoperite și aprofundate de voi pe parcursul anului școlar. Puteți să îi puneți titlul *Secolul XX* sau să găsiți altul care să vă reprezinte munca.

În format letric sau digital, portofoliul este „cartea de vizită” a elevului

Conținutul:

- investigații
- frize cronologice
- autoevaluări
- diagrame
- teme pentru acasă
- hărți
- fișe biografice
- fotografii
- interviuri
- afișe etc.

Etapetele portofoliului:

1. Stabilirea titlului.
2. Elaborarea planului portofoliului (cum va fi organizat conținutul).
3. Strângerea informațiilor, documentelor, surselor, imaginilor, realizarea fiecărei piese în parte.
4. Examinarea și organizarea pieselor realizate conform planului propus.
5. Realizarea formei finale, stabilită la începutul anului.

Aspecte privind modul de lucru

- Se fixează un timp de lucru (un modul/un an școlar).
- Se stabilește conținutul său încă din prima oră a anului școlar.
- Se precizează clar criteriile de evaluare.

Rezultatele obținute vor fi dezbătute în fața clasei (ceilalți elevi vor pune întrebări cu privire la cele expuse, iar autorii vor explica aspectele în discuție). Rezultatele vor fi prezentate periodic părinților.

Evaluarea activității în cadrul portofoliului.

Portofoliul va fi verificat la sfârșitul fiecărui modul, dar și la sfârșitul anului școlar.

Pentru evaluarea activității elevilor, pentru fiecare produs, se va completa următoarea fișă:

Fișa de observare sistematică a activității și comportamentului elevilor

Atitudinea față de activitate/Aspectul vizat	Da (✓)	Nu (×)	Parțial (%)
S-a implicat cu entuziasm în activitatea desfășurată.			
A urmat etapele indicate ale realizării portofoliului.			
A folosit cu acuratețe resursele.			
A solicitat ajutor când a fost cazul.			
Formularea opiniilor personale și a concluziilor.			
Efortul de muncă independentă a elevului (cercetarea în ansamblu).			
Prezentarea portofoliului în formatul obținut.			

PROIECT PENTRU PROTEJAREA VALORILOR DIN COMUNITATE

Pornind de la imaginile de mai jos, alcătuiți un proiect cu tema *Protejarea monumentelor comemorative ale Primului Război Mondial din localitatea/regiunea ta.*

Etape de realizare a proiectului:

- Alegeți un titlu potrivit proiectului.
- Formulați problemele care trebuie soluționate.
- Precizați scopul proiectului.
- Prezentați echipa de proiect, partenerii și beneficiarii acestuia.
- Alcătuiți un plan de activități al proiectului, cu minimum cinci acțiuni, termene și responsabili, după modelul de mai jos:

Nr. Crt.	Acțiunea	Responsabil	Ziua 1 (data)	Ziua 2 (data)	Ziua ...
1					
2					
3					
4					
5					

- Căutați sugestii de activități în presă, pe Internet, pe site-uri referitoare la proiecte similare sau ale unor asociații, instituții care vizează protejarea monumentelor istorice.
- Descrieți rezultatele așteptate prin implementarea proiectului și impactul dorit la nivelul comunității.
- Votați cel mai bun proiect realizat la nivel de clasă. Țineți cont de următoarele criterii de evaluare:
  - ✓ Proiectul este realizabil?
  - ✓ Proiectul este necesar?
  - ✓ Proiectul este atractiv?
  - ✓ Proiectul este benefic la nivelul comunității?

Mausoleul de la Focșani

Mausoleul Eroilor, 1916-1919, Soveja

